

Till
Socialtjänstnämnden

Verksamhetsberättelse för 2007 samt bokslut med kommentarer för socialtjänstnämnden

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner verksamhetsberättelsen och bokslutet med kommentarer.
2. Verksamhetsberättelsen samt bokslutet med kommentarer överlämnas till kommunfullmäktige och kommunens revisorer.
3. Socialtjänstnämnden återredovisar 18,4 mnkr i outnyttjade medel för utomlänslacerade funktionshindrade.
4. Socialtjänstnämnden återredovisar 10,9 mnkr i outnyttjade projektmedel.
5. Paragrafen justeras omedelbart.

Dag Helin

Eva C Sandberg

Eddie Friberg

Fredrik Jurdell

Rita Kahn

Stella Dellios

Eva Sandberg

År 2007 i korthet

Nämndens verksamheter har under året arbetat i enlighet med kommunfullmäktiges övergripande inriktningsmål och med de särskilda målen för verksamheten. Målangivelserna är generella för staden och anger inriktningen för verksamheten.

Kommunfullmäktiges övergripande inriktningsmål

- Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök
- Valfriheten ska öka
- Skola för kunskap
- Högre kvalitet i omsorgen
- En snygg och trygg stad
- Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Kommunfullmäktiges fem mål för socialtjänstnämnden

- Förebyggande och tidiga insatser för barn och ungdomar ska prioriteras
- Kvinnofrid ska råda både i hemmen och på gatorna
- Hemlöshet ska förebyggas och olika stöd- och vådboenden ska utvecklas
- Missbruk ska förebyggas, särskilt ska nyrekryteringen i åldern 13-23 år motverkas
- För personer med psykiska funktionsnedsättningar ska bostäder i olika former byggas ut och möjligheterna till sysselsättning, studier och arbete förbättras

Nämnden ska säkerställa att enskilda behandlas lika oavsett hemvist i staden. Under året har ett antal riktlinjer, styr- och policydokument reviderats och utbildningar för stadens socialsekreterare genomförts. Nämnden ska också följa upp hur socialtjänsten utvecklas i staden genom att samla in och redovisa statistik och andra uppgifter, analysera kunskap samt föra den vidare till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Av formella skäl har det inte varit möjligt att inhämta uppgifter för 2007 över samtliga verksamhetsområden. I budgeten för 2008 har detta uppdrag tydliggjorts och förstärkts vilket ger en god grund för en offensiv uppföljning av den samlade socialtjänsten i staden.

Resultat- och kvalitetsuppföljning har varit frågor i fokus under 2007 liksom frågan om att säkerställa metoder i det sociala arbetet. Förvaltningen har arbetat med att systematisera uppgiftshanteringen ur de befintliga IT-system staden har. Detta arbete kommer att fortgå under 2008 och en modell med fasta mätpunkter för socialtjänstens utveckling kommer att tas fram. Under senare delen av 2007 påbörjade förvaltningen uppbyggnaden av en ny organisation för stadens forsknings- och utvecklingsarbete inom socialtjänsten.

Ett av stadens övergripande mål för 2007 var att minska bidragsberoendet och att alla som kan arbeta och försörja sig själva, helt eller delvis, skulle hjälpas ur bidragsberoendet. Under året har antalet vuxna bidragstagare/månad minskat med 12,1% och antalet bidragshushåll/månad har minskat med 11,3%. I december var antalet bidragshushåll 10 112 vilket är den lägsta nivån sedan 1980-talet. Stadens kostnader understiger 1 miljard kronor för 2007. Minskningen beror i huvudsak på den goda arbetsmarknaden men troligen också arbetslinjens krav på den enskildes medverkan till självförsörjning och stadsdelsnämndernas satsningar på aktiva insatser. Kommunstyrelsen har under året beslutat om nya riktlinjer för försörjningsstöd. Utredningsarbetet har i stor utsträckning genomförts av förvaltningen.

Stadsledningskontoret har haft uppdraget att arbeta med och planera för Jobbtorgsorganisationen. Förvaltningen har haft en aktiv roll i planerings- och utvecklingsfasen. Bland annat har en mycket omfattande upphandling av externa tjänster för Jobbtorgen genomförts – närmare 600 delanbud av 50 olika leverantörer antogs.

Ytterligare ett av kommunfullmäktiges övergripande inriktningsmål är att valfriheten ska öka. Förvaltningen har mot denna bakgrund gjort en genomlysning av verksamheterna för att se vad som är myndighetsutövning, strategiska ledningsfunktioner och vilka verksamheter som är möjliga att upphandla i konkurrens. En aktivitetsplan för upphandling och konkurrens fastslogs av nämnden under våren och ett antal upphandlingar har påbörjats.

I september anordnade förvaltningen en marknadsdag för presumtiva arbetsgivare för dialog om stadens upphandlingspolicy och kommande upphandlingar inom nämndens område. Ett 60-tal företrädare för företag och organisationer deltog. Förvaltningen har också påbörjat en utredning om införandet av en familjerådgivningspeng. I takt med att flera av nämndens verksamheter läggs ut på entreprenad framöver blir ett viktigt utvecklingsområde att ytterligare stärka formerna för en konstruktiv samverkan mellan offentliga, privata och organisationsdrivna verksamheter.

Ett antal frågor inom hemlöshetsområdet har under året varit särskilt prioriterade och utretts i ärendet ”Ny inriktning i arbetet med hemlösa” som antogs av nämnden i november. Med detta beslut har nämnden lagt fast en tydlig inriktning i arbetet med målgruppen. De områden som prioriteras i ärendet är barn och ungdomar ”på driven”, de som bor länge på härbärg samt att öka antalet försöks- och träningslägenheter. En kartläggning av antalet försöks- och träningslägenheter som genomfördes 2007 visar att antalet har ökat jämfört med tidigare år men att behovet alltså är större än tillgången.

Beläggningen på akutboenden/härbärgen har varit mycket hög under året – i genomsnitt nära 100%. Ökningen beror i första hand på att direktintagen har blivit

fler. För att följa upp direktintagen och öka kvaliteten i insatserna gav nämnden under hösten förvaltningen i uppdrag att återkomma med ett förslag till hemlöshetsjour under våren 2008. Däremot har beläggningen på förvaltningens stödboenden, behandlingshem och omvårdnadsboenden minskat med i snitt 3, 5 respektive 8 %. Detta gäller framför allt placeringar från stadsdelsnämnderna. Frågan om resursutnyttjandet av förvaltningens boenden för vuxna missbrukare kommer att vara föremål för särskilt fokus under 2008. Inte minst bör förskjutningen från stöd och behandling till akut- och korttidsboende analyseras noga.

Under året har förvaltningen noterat att andelen unga vuxna ökat bland stadens hemlösa. Mot denna bakgrund startade ett projekt som riktar sig till målgruppen inom ramen för akutboendet Grimman.

Barn- och ungdomsfrågorna har fått stort utrymme i samhällsdebatten under det gångna året genom bl a Vetlandafallet och mordet på Kungsholmen. Nämnden tillsatte 2007 en utredning som ska kartlägga stadens arbete med barn och ungdomar. Syftet är att få till stånd ökad kvalitet och säkerhet i arbetet med barn och ungdomar de kommande åren. Utredningen ska också närmare analysera tendenserna i stadens arbete med utsatta barn och ungdomar, där tex antalet familjehemsplacerade barn och unga fortsätter att minska. Införandet av BBIC-systemet (Barns Behov I Centrum) under 2008 ska ge en bättre grund för vidare uppföljningar och analyser. Förvaltningen ansvarar, i samarbete med socialstyrelsen, för BBIC-utbildning av samtliga socialsekreterare i staden.

En stadsövergripande kartläggning av det hedersrelaterade våldets omfattning och karaktär i Stockholm påbörjades. Kartläggningen bedrivs i projektförm och ska också omfatta sådana hedersrelaterade inskränkningar som begränsar barns, ungdomars och kvinnors personliga rörelsefrihet

Det ekonomiska resultatet visar att SotN lämnar ett överskott på 16,6 miljoner kronor för den egna driftverksamheten. Det motsvarar en dryg procent av nämndens totala budgetomslutning som är 1,1 miljarder kronor. Överskottet beror i huvudsak på höjda statsbidrag, att anställningar som funktionshinderinspektörer har blivit tillsatta sent på året, att medel inom hemlöshetsområdet inte har utnyttjats fullt ut samt prestationshöjningar när det gäller akut- och korttidsboende för hemlösa.

Verksamheten

Nedan följer att axplock av nämndens prestationer och viktiga händelser ur verksamheten 2007.

Barn och ungdomar

- På Maria Ungdomsenhet har 432 nya ungdomar/familjer aktualiserats. 38% av dessa var flickor. Medelåldern för flickor var 16,9 år och för pojkar 17,2 år. Behandlingsprogrammet Promille.nu för ungdomar upp till 23 år som dricker för mycket alkohol startade.
- Ungdomsjouren hade 5 282 kontakter med ungdomar, vuxna i ungdomsmiljöer och föräldrar. Det är en ökning med 470 jämfört med 2006. Det vanligaste uppdraget är att en flicka avvikit från hemmet eller från en institution – av 128 ungdomar som avvikit var 101 flickor. Ungdomsjouren medverkade vid 208 polisförhör
- 385 personer har genomgått den obligatoriska föräldrautbildningen inför adoption . Spira – den öppna socialpedagogiska verksamheten för adopterade barn 0-7år – har haft 120 registrerade besökare/termin och i genomsnitt 40 besökare/dag
- Ungdomstjänsten på Bas tog emot 171 ungdomar
- Krutons skyddade boende för unga flickor som utsatts för hedersrelaterat hot eller våld hade 38 placeringar för kortare eller längre tid. Efter placeringen flyttade ett 10-tal flickor hem till familjen, övriga flyttade till skydds/träningslägenheter, jour- eller familjehem, kvinnojour och annat skyddat boende
- Implementeringen av BBIC-systemet (barns bästa i centrum) har förberetts och under december genomfördes upptaktsmöten med Socialstyrelsen med 250 personer från stadsdelsförvaltningarna
- En tredagarsutbildning för nya socialsekreterare inom barn- och ungdomsområdet i stadsdelsnämnderna har genomförts
- Sex tvärprofessionella seminarier för utbildning och utveckling av samverkan mellan polis/åklagare, barn- och rättsmedicin, barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänst har genomförts vid Barncentrum
- För sjunde året genomfördes en mediainsats riktad till tonårsföräldrar och drygt 42 000 hushåll fick broschyren ”Det spelar ingen roll var alkoholen kommer ifrån”
- Ca 80 handledare för lärare har utbildats i skolKomet
- Fyra grundutbildningar för presumtiva familjehem har genomförts. Totalt har 29 familjer deltagit. Familjehemmens dag genomfördes på Gröna Lund och ca 1 200 personer från Stockholm deltog

- Söderbo, Linggården och Mandelgården med sammanlagt 57 dygnetruntplatser för ensamkommande asylsökande ungdomar

Funktionsnedsättning

- Enheten för ledsagarservice förmedlade 56 500 timmar ledsagning till personer med fysiska eller psykiska funktionshinder och 1 600 timmar till handikappföreningar
- LSS-kollo hade totalt 730 placeringar varav 550 i sommarverksamheten. En enkät bland deltagarna efter sommaren visar att 96 % av de svarande var nöjda eller mycket nöjda med verksamheten
- Kortidshemmen Drömmen och Navet har haft 1 407 respektive 1 209 inbokade gästdygn
- Två funktionshinderinspektörer har inrättats och tillsatts

Hemlösa och missbrukare

- Tak-över-huvudetgarantin uppfylldes under året
- I slutet av året fanns 194 platser på akutboende/härbärge varav 150 för män, 36 för kvinnor och 8 för par. Beläggningen har varit nära 100 % under året.
- Uppsökarenheten för vuxna hade i genomsnitt 542 kontakter/månad, 101 samtal/månad på fälttelefonen och 52 klientuppdrag/månad. I oktober genomfördes "Stockholmsnatten" då ett 60-tal handläggare från stadsdelsförvaltningarna tillsammans med Uppsökarenheten för vuxna var ute hela natten
- Enheten för hemlösa hade vid årets slut 865 personer aktuella. I april startade en gemensam medicinsk mottagning mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för personer med tungt missbruk och psykiskt ohälsa. Projektet som finansieras med utvecklingsmedel från länsstyrelsen, ska pågå i två år
- Medborgarkontoret för hemlösa har haft 1 976 besök under året.
- Under året förmedlades 302 försöks- och träningslägenheter jämfört med 250 år 2006
- "Lots för livet" - ett samarbete mellan förvaltningen, Beroendecentrum Stockholm och polismyndigheten. 30 klienter har gått in i Lotsverksamheten under 2007 och 20 av dessa har gått vidare till någon form av vård och behandling

Kvinnor

- Operation Kvinnofrid genomförde ungdomskampanjen ”okejsex.nu” – en kampanj mot sexuellt våld
- Stockholms stads reviderade program för kvinnofrid godkändes av kommunfullmäktige
- En stadsövergripande kartläggning av det hedersrelaterade våldets omfattning och karaktär i Stockholm påbörjades. Kartläggningen bedrivs i projektform och ska också omfatta sådana hedersrelaterade inskränkningar som begränsar barns, ungdomars och kvinnors personliga rörelsefrihet
- 65 kvinnor och 46 barn har beretts skyddat boende och stöd från Kriscentrum för kvinnor
- Prostitutionsenheten har under året haft 287 kvinnor och 22 män aktuella

Jourer

- Socialjouren handlade ca 21 000 ärenden – en ökning med 500 ärenden jämfört med 2006. Av dessa var 4 500 barnavårdsärenden och 774 kvinnomisshandelsärenden. Socialjouren närvarade vid 184 polisförhör och beviljade 629 hemresor inom Sverige, Norden och övriga EU
- Jourhavande kurator tog emot ca 10 000 samtal under året. De vanligaste problemen var ensamhet och socialpsykiatrisk problematik

Socialbidrag

- Antalet vuxna bidragstagare per månad har minskat med 12,1 % och antalet bidragshushåll per månad har minskat med 11,3 %. I december var antalet bidragshushåll 10 112 vilket är den lägsta nivån sedan 1980-talet
- Riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd har reviderats. 426 personer från stadsdelsförvaltningarna deltog i riktlinjeutbildningar under hösten
- Organisationen för Jobbtorgen har förberetts och planerats

Rådgivande verksamheter

- Familjerådgivningen genomförde 7 915 samtal under året och arbetade sammanlagt med 1 900 ärenden

- Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikarådgivning har genomfört 3 502 besök . Av dessa var 498 besök till PUMAN – unga med risk att utveckla ett alkohol- och/eller narkotikaberoende

Serveringstillstånd

- I slutet av året var antalet restauranger med serveringstillstånd till allmänheten och till slutna sällskap 1 615 – en ökning med 29 tillståndshavare under året
- Tillståndsenheten har genomfört 2 521 inspektioner varav 45 inom ramen för Operation Krogsanering och 467 tillsammans med polisen
- Tillståndsutskottet har beslutat om 39 återkallelser av serveringstillstånd och 72 varningar
- Ca 850 personer har genomgått STAD-utbildningen i ansvarsfull alkoholservering och det totala antalet utbildade uppgår nu till ca 5 000
- Kommunfullmäktige beslutade om nya avgifter för tillsyn av restauranger med serveringstillstånd

Frivilligorganisationer

- SotN:s organisations- och föreningsutskott beviljade ekonomiskt stöd till ca 100 frivilligorganisationer inom områdena missbruk, barn och ungdom, funktionshinder, hemlöshet och hiv/aids-prevention.

Media

- Under 2007 har nämnden eller förvaltningen förekommit i någon av dagstidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, City, Metro, Expressen, Aftonbladet samt lokaltidningarna i innerstaden vid drygt 150 tillfällen. Av dessa har 50 artiklar behandlat nämndens ansvar för alkoholservering, 40 artiklar har handlat om hemlöshet och drygt 20 artiklar har behandlat barn- och ungdomsfrågor

Medarbetarna

- Vid årets slut hade förvaltningen 924 tillsvidareanställda, varav 626 kvinnor och 298 män. Medelåldern är 51 år. Jämfört med föregående år har sjukfrånvaron sjunkit med 0,8 procentenheter och är för 2007 6,6 %

Innehållsförteckning

Förslag till beslut.....	1
Bakgrund	11
Nämndens arbete under året	11
Staden ska vara en attraktiv plats för boende företag och besök.....	15
Arbetsmarknad och flyktingintroduktion.....	15
Europafrågor	16
START- Stockholms Arbetsmarknadstjänster	17
KrAmiMoa.....	19
Tillstånd och tillsyn enligt alkohollagen.....	20
Valfriheten ska öka	22
Högre kvalitet i omsorgen	24
Klagomålshantering.....	24
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning inklusive socialpsykiatri	24
Funktionsnedsättning.....	25
Socialpsykiatri.....	28
Enheten för ledsagarservice	29
LSS-kollo	30
Korttidshemmen Navet och Drömmen.....	31
Lokalplanerarna (f.d. LoBen).....	31
Individ- och familjeomsorg	32
Barn och familj.....	33
Ungdomar	35
Missbruk.....	36
Ekonomiskt bistånd (socialbidrag)	38
Drog- och brottsprevention samt föräldrastöd	40
Insatser mot hemlöshet	43
Maria Ungdomsenhet	46
Resursteam Barn och Ungdom	50
HVB barn och ungdom.....	53
Uppsökarenheten för vuxna	55
Enheten för hemlösa (Efh).....	58
HVB Vuxna	66
Stadsgemensamma boenden	69
Samverkansprojekt	73
Köp av verksamhet.....	73
Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikaberoende.....	75
Skuldrådgivningskonsulterna.....	76
En trygg och snygg stad	77
Kvinnofrid.....	77
Brottsförebyggande arbete.....	78
Socialjouren	80
Kriscentrum för kvinnor	82

Prostitutionsenheten	85
Familjerådgivningen.....	85
Miljöfrågor.....	88
Medarbetarna	89
Tillgänglighet.....	91
Ekonomisk hushållning och sänkt skatt.....	91
Ekonomi- och styrningsfrågor.....	91
Årsutfall.....	91
Kommentarer till utfallet i driftverksamheten.....	92
Jämförelse med tertialrapport 2 2007	95
Årsbokslut och jämförelse med verksamhetsberättelse 2006	96
Besparingsåtgärder	97
Resultatenhet.....	97
Internkontroll	97
Övriga redovisningar.....	98
Organisations- och föreningsstöd.....	98
Ej verkställda beslut och domar	100
Förvaltningsövergripande frågor och administrativ service	100
Bilagor	106

Bakgrund

Enligt 2 kap. 5 § i stadens Regler för ekonomisk förvaltning ska samtliga nämnder årligen lämna en berättelse med redogörelse för sin verksamhet under det närmast föregående räkenskapsåret. Till verksamhetsberättelsen ska nämndens bokslut fogas. Nämndens verksamhetsberättelse och bokslut med bilagor och specifikationer ska lämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet för respektive nämnd.

Verksamhetsberättelsen har utarbetats av förvaltningsledningsgruppen.

I verksamhetsberättelsen lämnas redogörelse för hur socialtjänstnämnden arbetat med att uppfylla kommunfullmäktiges mål samt analys av utfallet. Samtliga enheter inom förvaltningen har lämnat underlag till verksamhetsberättelsen.

Nämndens arbete under året

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och nämndens kompletterande mål

Kommunfullmäktige fastställde för år 2007 sex övergripande inriktningsmål:

- Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök.
- Valfriheten ska öka.
- Skola för kunskap.
- Högre kvalitet i omsorgen.
- En snygg och trygg stad.
- Ekonomisk hushållning och sänkt skatt.

Kommunfullmäktige fastställde för år 2007 fem mål för socialtjänstnämndens verksamhetsområde:

- Förebyggande och tidiga insatser till barn och ungdomar ska prioriteras.
- Kvinnofrid ska råda både i hemmen och på gatorna.
- Hemlöshet ska förebyggas och olika stöd- och vårdboenden ska utvecklas.
- Missbruk ska förebyggas, särskilt ska nyrekryteringen i åldern 13 – 25 år motverkas.
- För personer med psykiska funktionsnedsättningar ska bostäder i olika former byggas ut och möjligheterna till sysselsättning, studier och arbete förbättras.

Kommunfullmäktiges uppdrag till socialtjänstnämnden under 2007:

- Fortsätta utveckla arbetet inom HVB barn och ungdom.
- Utveckla verksamheten med myndighetssamverkan inom ramen för Barncentrum.
- Bedriva ett aktivt förebyggande arbete och särskilt motverka nyrekryteringen av missbrukare i åldern 13 – 25 år.
- Söka upp personer som är hemlösa och motivera till stöd, vård och behandling samt utveckla olika stöd- och vårdboenden.
- Medverka till att vården och behandlingen av missbrukare är långsiktig och sammanhållen.
- Samordna utvärdering av de utvecklingsprojekt som bedrivits inom ramen för de statliga medlen.
- Samordna och stödja det brottsförebyggande arbetet i staden.
- Utveckla metoder för att på bästa sätt möta våld inom familjen.

Socialtjänstnämndens uppdrag

Socialtjänstnämnden inrättades den 1 januari 1999. Nämndens uppgifter regleras av bland annat sociallagarna och alkohollagen samt av ett särskilt reglemente fastställt av kommunfullmäktige.

Stadens organisation vilar på principen om två beslutsnivåer – kommunstyrelsen/ kommunfullmäktige och stadsdelsnämnder/facknämnder. Detta innebär att socialtjänstnämnden är sidoordnad stadsdelsnämnderna och att direktiv gentemot nämnder endast kan utfärdas av kommunstyrelsen/kommunfullmäktige. Beslut i stadsövergripande socialtjänstfrågor (riktlinjer m.m.) fattas av kommunstyrelsen efter beredning i socialtjänstnämnden. Socialtjänstnämnden svarar för såväl strategiska socialtjänstfrågor rörande hela staden som driftsenheter med uppgiften att komplettera stadsdelarnas vård- och serviceutbud.

Socialtjänstnämndens uppdrag och ansvarsområden kan indelas enligt följande:

- Ansvar att bereda ärenden om riktlinjer, principer och uppföljning inom socialtjänstens område förutom äldreomsorg till kommunstyrelsen i syfte att säkerställa den kommunala likställigheten.
- Ansvar att på beställning från stadsdelsnämnderna och mot ersättning tillhandahålla vissa tjänster som kompletterar stadsdelförvaltningarnas verksamheter och där de inte har egna resurser, exempelvis institutionsvård för vuxna, barn och ungdomar, familjehem, LSS-kollo (LSS – lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) etc.
- Ansvar för stadsövergripande socialtjänst när staden i övrigt har stängt, exempelvis socialjour, kriscentrum för kvinnor, uppsökande verksamhet.
- Ansvar för specialistfunktioner som inte bedömts vara lämpliga att fördela på stadsdelsnämnderna, exempelvis familjerådgivning och alkohol- och narkotikarådgivning.

- Ansvar för samverkan med och stöd till utomstående organisationer.
- Tillståndsgivning och tillsyn vid utskänkning av alkohol enligt alkohollagen.

En huvuduppgift för socialtjänstnämnden är att utarbeta, se över och vid behov föreslå förändringar av riktlinjer och policy för stadens samlade socialtjänst. Det avser områdena missbruk, barn och familj, ungdomsfrågor, ekonomiskt bistånd, socialpsykiatri och omsorgen om personer med funktionsnedsättning.

Nämnden ska också följa upp hur socialtjänsten utvecklas i staden genom att samla in och redovisa statistik och andra uppgifter, analysera kunskap samt föra den vidare till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Det har inte varit möjligt att inhämta uppgifter för 2007 över samtliga verksamhetsområden till nämndens verksamhetsberättelse. Socialtjänstförvaltningen kommer att under våren 2008 närmare utveckla detta i anslutning till analysarbetet.

Förvaltningen har under året, i dialog med stadsdelsförvaltningarna, bidragit med generell verksamhetsstöd och samordning. Detta har gällt bl.a. utbildning, rättstillämpning samt frågor kring handläggning och arbetsmetoder.

Under året har förvaltningen deltagit i olika samverkansgrupper med andra myndigheter och aktörer såsom Stockholms läns landsting, Kommunförbundet Stockholms län och Sveriges kommuner och landsting. Förvaltningen har ingått i arbetsgrupper under ledning av juridiska avdelningen som har till uppgift att ta fram nya riktlinjer för ärendansvar inom stadens olika verksamhetsområden.

Socialtjänstnämnden 2007

Socialtjänstnämnden består av 13 ledamöter och 13 ersättare. Nämnden har haft 12 sammanträden under 2007. Antalet ärenden som behandlades var 151. De kategorier ärenden som behandlats är exempelvis remissvar på statliga utredningar och departementspromemorior, remissvar på motioner från stadens politiker, svar på skrivelser som lämnats av nämndens politiker till förvaltningen för beredning, remissvar på revisionsrapporter, förslag till riktlinjer och policy för stadens socialtjänst, ärenden om verksamheten inom nämndens eget ansvarsområde, ärenden om uppföljning av verksamhet och budget.

Ordförande

Ulf Kristersson (m)

Vice ordförande

Karin Rågsjö (v)

Ledamöterna

Peter Lundén-Welden (m)
Anna K.B. Lövheim (m) t.o.m. 2007-09-02
Petter Lindfors (m) fr.o.m. 2007-11-05
Kerstin Gustavsson (m)
Jonas Nilsson (m)
Lena Kling (fp)
Dikran Dison (kd)
Elisabeth Brandt Ygeman (s)
Tomas Rudin (s)
Karin Gustafsson (s)
Arhe Hamednaca (s)
Gertrud Brorsson (mp)

Ersättare

Ulf Segander (m)
Christina Elffors-Sjödén (m)
Bengt Carlsson (m)
Tina Ghasemi (m)
Patrik Silverudd (fp)
Maryam Barkadehi (fp)
Cecilia Önfält (c)
Malin Dahlberg Markstedt (s)
Rolf Pettersson (s) t.o.m. 2007-06-12
Per-Olof Ångman (s) fr.o.m. 2007-06-12
Anna Larsen (s) t.o.m. 2007-02-12
Mia Sundelin (s) fr.o.m. 2007-02-12
Dimitrios Soulis (s)
Jackie Nylander (v)
Stefan Nilsson (mp)

Socialtjänstnämndens utskott 2007

Socialtjänstnämndens utskott under 2007 har varit tillståndsutskottet, individutskottet och organisations- och föreningsutskottet.

Tillståndsutskottet har haft i uppdrag att besluta om serveringstillstånd för alkoholdrycker och svara för tillsyn enligt bestämmelserna i alkohollagen. Utskottet består av fem ledamöter och tre ersättare, ordförande har varit Peter Lundén-Welden (m) och vice ordförande Elisabeth Brandt Ygeman (s). Under året har utskottet haft 12 sammanträden och beslutat i 321 ärenden.

Individutskottet består av fem ledamöter och tre ersättare, ordförande har varit Kerstin Gustavsson (m) och vice ordförande Gertrud Brorsson (mp). Utskottet har under året haft 23 sammanträden och har fattat beslut om 13 ansökningar om tvångsvård enligt 11 § lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) till länsrätten i Stockholms län och om 6 yttranden i LVM-ärenden till kammarrätten i Stockholm. Härutöver anmäldes till utskottet ordförandebeslut gällande omedelbara omhändertaganden enligt 13 § LVM, tjänstemanbeslut enligt socialtjänstnämndens delegation för Enheten för hemlösa och Socialjouren samt domar och beslut från länsrätten i Stockholms län, kammarrätten i Stockholm och Regeringsrätten.

Enhetscheferna för Enheten för hemlösa och Socialjouren har regelbundet deltagit i individutskottets sammanträden för att informera om sina respektive verksamheter.

Organisations- och föreningsutskottet har haft i uppdrag att besluta om ekonomiskt stöd till utomstående organisationer, att utveckla och fördjupa samverkan med frivilligsektorn samt samverkan mellan utomstående organisationer. Utskottet består av fem ledamöter och tre ersättare, ordförande har varit Jonas Nilsson (m) och vice ordförande Karin Rågsjö

(v). Utskottet har under året haft 8 sammanträden och har fattat beslut i 66 ärenden. Därutöver har biträdande förvaltningschefen fattat 18 delegationsbeslut.

Socialtjänstnämndens handikappråd 2007

Ledamöter

Nils Duwähl	DHR (De Handikappades Riksförbund)
Ulla Elving Ekström	IFS (Intresseförbundet för schizofreni)
Eva Englund	HRF (Hörselskadades förening i Stockholm)
Gunnar Sandström	SRF (Synskadades Riksförbund Stockholm)
Ulrika Pohl Andersson	FUB (Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna)
Tommy Hagström	NHR Sthlm (Neurologiskt Handikappades Riksförbund)
Carl-Ejnar Blesser	RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa)

I enlighet med kommunstyrelsens beslut har socialtjänstnämnden under 2007 haft ett handikappråd vars uppgift har varit att fungera som rådgivande organ för att bereda funktionshindrade personer i Stockholm medinflytande och insyn. Handikapprådet har bestått av sju ledamöter som utsetts av socialtjänstnämnden på förslag av handikapporganisationerna. Rådet har under året haft 11 sammanträden. Företrädare för rådet har under året ingått i tre referensgrupper.

Staden ska vara en attraktiv plats för boende företag och besök

Generella insatser

Arbetsmarknad och flyktingintroduktion

I januari 2007 inrättades arbetsmarknadsenheten vid förvaltningen genom att resurser och personal överfördes från stadsledningskontoret.

Under våren 2007 genomfördes vissa avslutande delar av utvärderingen av stadens tidigare arbete med arbetsmarknadsinsatser. Ett par oberoende konsultrapporter med bl. a. kommunalekonomiska effekter av insatserna redovisades. Glädjande kan sammanfattningsvis sägas att i stort sett samtliga insatser som staden genomfört anses generera en kommunalekonomisk nytta.

Arbetsmarknadsenhetens huvudsakliga arbete under året har varit att ge stöd till stadsledningskontoret i arbetet med och planeringen för Jobbtorgsorganisationen. Medarbetare från enheten har också varit tjänstlediga från förvaltningen för arbetet med planeringen av Jobbtorgen.

Med start under sommaren och under hösten har enheten genomfört en mycket omfattande upphandling av externa tjänster för jobbtorgens räkning. Totalt mottogs närmare 600 delanbud av 50 olika leverantörer av vilka 24 leverantörer med ca 250 anbud antogs.

Flyktingmottagandet har under året varit fortsatt mycket högt. Förvaltningen bistår i praktisk mening stadsledningskontoret genom att arbetsmarknadsenheten hanterar löpande kontakter med olika myndigheter (Migrationsverket, länsstyrelsen/ avtalsfrågor m.m.). Vidare samordnar förvaltningen referensgrupper med representanter från stadsdelsnämnderna för olika frågor som aktualiseras med anledning av flyktingmottagandet.

Arbetsmarknadsenheten har också haft ett ansvar för projektledning för framtagandet och implementering av stadens nya kommunövergripande uppföljningssystem för arbetsmarknadsinsatser och flyktingintroduktion, (FLAI). Systemet togs i bruk vid årsskiftet 2007/2008 och projektledaren vid enheten har anordnat utbildning i systemet för användare i stadens olika förvaltningar. Systemet kommer att medföra att staden på ett mycket mer effektivt och stringent sätt än tidigare kan följa upp effekterna av arbetsmarknadsinsatser och resultaten av flyktingintroduktionen.

Europafrågor

Socialtjänstförvaltningen har i uppdrag att bevaka och implementera delar av de socialpolitiska områdena inom EU. Den viktigaste delen inom EU:s socialpolitik är Lissabonstrategin. Lissabonstrategin syftar till att öka tillväxten genom samspel mellan ekonomisk tillväxt, miljö, sysselsättning och social trygghet. Socialpolitikens dubbla roll, dels som en produktiv kraft, dels som ett viktigt instrument för att minska ojämlikhet och främja den sociala sammanhållningen är central. För att genomföra Lissabonstrategin används den öppna samarbetsmetoden. Metoden bygger på målstyrning, kontinuerlig uppföljning och organiserad benchmarking/spridning av goda exempel. Varje medlemsland antar sina egna (nationella) mål och dessa redovisas i nationella strategirapporter för social trygghet och sammanhållning.

I den svenska strategirapporten för social trygghet och sammanhållning fick socialtjänstförvaltningen lämna ett bidrag till en bilaga med goda exempel. Socialtjänstförvaltningen valde att lyfta fram KOMET-projektet i Stockholms stad som blev ett av tre goda exempel på lokala aktiviteter i den svenska strategirapporten.

Utöver de nationella strategirapporterna är strukturfonderna (socialfonden och regionalfonden) viktiga instrument där unionen med nationell anpassning kan stödja utvecklingsarbete som går i linje med Lissabonstrategin. Under 2007 utsåg regeringen ett regionalt strukturfondspartnerskap¹ att leda utvecklingsarbetet i Stockholms län. Strukturfondspart-

¹Strukturfondspartnerskapet består av politiker, arbetsförmedlingen, försäkringskassan, arbetsmarknadens parter och frivilligorganisationer. Alla beslut tas i enighet.

nerskapet arbetar fram de regionala prioriteringarna som ligger till grund för den regionala planen. Socialtjänstförvaltningen är en av två kommunrepresentanter som är med i den beredningsgrupp som strukturfondspartnerskapet inrättat. Samtliga stadsdelsförvaltningar fick möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till regionalplan och den bedömdes ligga väl i linje med stadens prioriteringar.

Under året knöts kontakter med Riga stad för att börja planera för en gemensam ansökan om utvecklingsmedel från mellersta Östersjöprogrammet och en resa till Riga genomfördes. Två projektförslag var aktuella dels kunskapsutbyte i det drogforebyggande arbetet och dels utveckling av missbruksvården för unga vuxna.

I Eurocities sociala forum har socialtjänstförvaltningen deltagit i arbetet med att ta fram Eurocities svar på kommissionens förslag och bidragit till EUROCITIES Response to "Health n Europe: A Strategic Approach".

Socialtjänstförvaltningen har deltagit i det ESF-finansierade projektet Jobbnätet som utvecklats och drivits av arbetsförmedlingen. Projektet syftar till att utveckla en modell för att fler inom aktivitetsgarantin ska få ett arbete. Modellen, som visade sig framgångsrik, har implementeras genom ett nytt projekt på nästan alla arbetsförmedlings kontor i Stockholms län. Vidare har metodiken som utvecklades i projektet implementerats på alla arbetsförmedlingar i Sverige. Under våren 2007 anpassades modellen inom START till målgrupper som är aktuella framförallt på Enheten för hemlösa. Ett pilotprojekt har genomförts med goda resultat och under dess första etapp fick sex av åtta deltagare arbete/praktik.

Operativ verksamhet

START- Stockholms Arbetsmarknadstjänster

START:s övergripande mål är att förbereda och förbättra möjligheterna för personer med arbetsrelaterad problematik att finna, få och behålla ett arbete och därigenom klara egen försörjning. Enheten tillgodoser stadens förvaltningar, andra myndigheter och organisationer med efterfrågade tjänster för arbetslivsinriktad rehabilitering, yrkesinriktad praktik, yrkeskurser och jobbsökarverksamhet. START erbjuder även sysselsättningsverksamheter för personer med arbetsrelaterad funktionsnedsättning, som därigenom har svårt att finna, få och behålla ett arbete. Verksamheten består av tre team: Team Söder, Team Västerort och Rehabteamet.

Team Söder har i samarbete med Arbetsforum Sydost (verksamhet inom Enskede-Årstavantör stadsdelsförvaltning) utvecklat tjänsten insatspraktik, som anpassats till målgrupper som begär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Team Västerort och Jobbforum i Bromma (verksamhet inom Bromma stadsdelsförvaltning) har utvecklat motsvarande samarbete. Klienterna erbjuds ett brett utbud med arbetsuppgifter med olika svårighetsgrader, där klienter får pröva och träna sin arbetsförmåga i en verklig arbetsmiljö. De

insatser som START erbjudit intresserade stadsdelsförvaltningar har bidragit till att minska stadens kostnader för försörjningsstöd. Antalet personer som anvisades till START och som började i insatspraktik uppgick till 160 personer. Av dessa fullföljde 85 personer praktiken. Orsaken till att alla inte påbörjade eller fullföljde insatsen var att man ganska snabbt fick eget arbete, sjukdom, barns födelse, utbildning etc.

Under våren startade START Jobbnätet som ett pilotprojekt i samverkan med Enheten för hemlösa och arbetsförmedlingen. Målgruppen är personer som bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande, men som behöver extra mycket stöd i att hitta ett arbete. Ett urval av åtta klienter gjordes till den första etappen av projektet. En klient övergick relativt omgående till fast arbete. Av de sju som lämnade projektet vid sluttidpunkten för etapp 1, hade fem provanställningar eller praktikplatser. För de resterade två fanns vid årets slut en planering mot arbete. Etapp 2 av projektet avslutas i januari 2008. Metoden har tidigare prövats inom arbetsförmedlingen och visat sig vara framgångsrik.

Team Västerort har i samarbete med en behandlingsinstitution på HVB Vuxna haft ett samarbete om unga vuxna som är institutionsplacerade. De har varit långtidsarbetslösa och hamnat vid sidan av det officiella samhällsmönstret. Målet med insatsen var att förbättra möjligheterna för dem att skapa ett normalt liv med utgångspunkt från ett fast arbete, studier eller arbetsplatsförlagd yrkesutbildning och därigenom trygga egen försörjning. De första unga som hittills fått dessa insatser inom START har gått vidare till studier på Folkhögskola.

Antalet kvalificerade rehabiliteringsuppdrag ökade mot föregående år och uppgick till 431 mot 376 under 2006. Stadsdelsförvaltningarna efterfrågade dock inte tjänsten fullt ut utan avstod i flera fall från de insatser som tillhandahålls av den socialkurativa personalen och arbetsterapeuterna.

Försäkringskassan upphörde under året med att utifrån avtal avropa arbetsförmågeutredningar, vilket är arbetsterapeuternas specialområde. Detta på grund av att START efter upphandling kom långt ner i turordning på leverantörslistan.

Länsarbetsnämnden med vilken START löpande har avtal, slutade att avropa arbetsförmågebedömningar i början av året, men började åter mot slutet av året att köpa tjänsten. Stadsdelsförvaltningarna köpte bedömningsplatser för personalärenden och till viss del även för personer som har försörjningsbidrag.

START:s mätmetod för måluppfyllelse sker i ett databaserat statistikprogram, journalföringssystemet, utifrån uppnådda mål i brukarens individuella handlingsplan samt enkätuppföljning med brukare och beställare i samband med avslutning av varje individuell rehabinsats. Detta statistikprogram har färdigställts under året och kommer att leda till förbättrad redovisning både till nämnden och till kunder.

I kvalitetsarbetet under första halvåret gjordes en sammanställning av enhetens kvalitetsboks slut samt klientenkäter för 2006. Båda sammanställningarna visade på förbättringar sedan året innan men ledde också till förslag på ytterligare förbättringsområden. All personal fick en genomgång av kvalitetssystemet: förändringar i upplägget, nya rutiner, checklistor, uppdateringar, nya dokument osv. Arbetet med att uppdatera processkartorna för enhetens grundtjänster fortsatte under året med all personal delaktig i arbetet.

Enheten har ett underskott på 0,8 mnkr och en budgetomslutning på drygt 30,0 mnkr. Ett intäktsbortfall (stillestånd) med 0,1 mnkr beror på ett inbrott på Lundaverkstaden. I övrigt beror underskottet på att köpen av mer kvalificerade tjänster i förhållande till ”enklare” tjänster minskade under året.

Under en mycket kort period fick en utomstående konsult i uppdrag att belysa ett antal områden inför den kommande förändringen i staden genom bland annat införandet av Jobbtorgen:

- Analys av Jobbtorgens behov av specifika tjänster och hur START:s nuvarande tjänsteutbud matchar denna efterfrågan.
- Analys av stadsdelsnämndernas kvarvarande behov av rehabinsatser och/ eller sysselsättningsbehov för personer som inte är aktuella för Jobbtorgen och hur START:s nuvarande tjänsteutbud matchar dessa behov.
- Utifrån dessa analyser föreslå ett tjänsteutbud och innehållsdeklaration för tjänsterna som ska kunna matchas till behoven hos Jobbtorgen och stadsdelsnämnderna.
- Föreslå marknadsföringsstrategi avseende kundnyttan.
- Analysera konsekvenserna för START (t.ex. yrkesrollernas samarbete och ansvarsområden).

Redovisningen av uppdraget kommer på sikt påverka START:s organisation och bemanning. Krav kommer också att ställas på ny inriktning i främst rehabiliteringsuppdragen och leda till förändrade arbetsmetoder under 2008. Detta kommer även att påverka inriktning och omfattning på den produktion som bedrivs på START:s arbetsplatser.

KrAmiMoa

KrAmiMoa erbjuder arbetslivsinriktade insatser och bedrivs i samverkan mellan kriminalvården, Länsarbetsnämnden och socialtjänsten. KrAmi vänder sig till män och Moa till kvinnor. Målgrupp är arbetslösa personer i åldern 18 - 40 år som har svårt att komma in på arbetsmarknaden på grund av sociala svårigheter orsakade av exempelvis kriminalitet eller missbruk. Målsättning är att deltagarna ska få och behålla ett arbete/utbildning och därigenom möjlighet till ett mer självständigt liv. Män och kvinnor under 25 år prioriteras. För den manliga målgruppen gäller att de har kontakt med kriminalvården eller har prövotid. Den som kommer till KrAmi/Moa ska ha ett ordnat boende och vara drogfri. Under 2007 var 111 deltagare inskrivna i verksamheten.

KrAmiMoa visar ett mindre budgetunderskott. Verksamheten har organisatoriskt hört till HVB vuxna. Från och med 2008 tillhör verksamheten Stockholms Arbetsmarknadstjänster (START).

Tillstånd och tillsyn enligt alkohollagen

Socialtjänstnämnden är tillståndsmyndighet och ansvarig för stadens insatser enligt alkohollagen. Förvaltningen har genom Tillståndsenheten i uppdrag att handlägga ansökningar om serveringstillstånd och att utöva tillsyn enligt alkohollagens bestämmelser och av kommunfullmäktige fastställda riktlinjer samt till den kostnad som kommunfullmäktige fastställt. Verksamheten finansieras helt genom avgifter.

Vid utgången av år 2007 var antalet restauranger med serveringstillstånd till allmänheten och till slutna sällskap 1 615 st. Därmed har en ökning med 29 restauranger ägt rum under året. Till dessa kommer 67 tillstånd för servering av alkoholdrycker på båtar, tåg och flyg (trafikservering). Det totala antalet serveringstillstånd var vid årets slut 1 682 st.

Såväl antalet inkomna ansökningar om serveringstillstånd som antalet beslut har legat på samma nivå som året innan. Antalet beslut under år 2007 har uppgått till ca 2000 st. Tillståndsutskottet har haft 12 sammanträden under året och fattat 321 beslut. Utskottet beslutar om nyetableringar, administrativa ingripanden (återkallelser och varningar) samt sena serveringstider. Så kallade ägarskiften, ändringar av befintliga tillstånd och tillfälliga tillstånd fattar förvaltningen beslut om enligt delegation.

Som ett led i tillståndsenhetens kvalitetsarbete utför utrednings- och statistikkontoret (USK) årligen en kundundersökning. De frågar hur tillståndshavare, sökanden av serveringstillstånd och dem som varit föremål för sanktioner upplever kvaliteten (service, tillgänglighet, kompetens, lyhördhet, samsyn, handläggningstid, skyddsaspekter, utredningstid och rättssäkerheten) vid myndigheten. Rapporten år 2007 visar att enhetens kunder alltjämt är nöjda eller mycket nöjda med verksamheten.

Sedan några år tillbaka arbetar enheten målmedvetet med att prioritera, förstärka och vidareutveckla tillsyns- och sanktionsarbetet. En viktig del i arbetet är och har varit att få tillstånd hög kvalitet och rättsäkerhet. För att ytterligare förstärka tillsynsarbetet och samtidigt erbjuda bättre service till tillståndshavarna har antalet handläggartjänster utökats med tre. Personalökningen finansieras genom avgiftshöjningar som beslutades av kommunfullmäktige i november 2007. De nya handläggarna kommer att tillträda i början av 2008.

Antalet inspektioner under året har uppgått till 2 521 (3 006 år 2006). Det är en minskning jämfört med året innan, men fortfarande väsentligt fler än innan 2004 då antalet inspektioner ökade kraftigt. Av det totala antalet inspektioner har 45 utförts inom ramen för Operation Krogsanering och 467 tillsammans med polismyndigheten. Av det totala antalet inspektioner utfördes 15 % före klockan 20.00, 60 % mellan 20.00 och 00.00 och 25 % mellan klockan 00.00 och 05.00. De inspektioner som utförs inom ramen för Operation

Krogsanering är huvudsakligen riktad till restauranger där misstankar om oegentligheter föreligger. I den övriga tillsynen bedrivs såväl rutintillsyn som påkallad tillsyn.

Antalet administrativa ingripanden (återkallelser och varningar) har minskat, och återgått till den omfattning som var år 2005. Det vanligaste skälet till att ett serveringstillstånd återkallas är ekonomisk misskötsamhet. Ingripanden gällande alkoholpolitiska olägenheter slutar ofta med en varning. Enligt utvecklad praxis (domstolsprövning) bör varning alltid föregå återkallelse av serveringstillstånd när det är fråga om alkoholpolitiska olägenheter, såvida det inte är fråga om mycket allvarlig överträdelse. Detta förhållande gäller inte ifråga om ekonomisk misskötsamhet i samma stora utsträckning. Förvaltningens erfarenhet är att en tillståndshavare som meddelats varning, utifrån alkoholpolitiska olägenheter sällan fortsätter att missköta sig. Varningar har en stor effekt och i synnerhet om de förenas med villkor om förordnade ordningsvakter, utbildning i ansvarsfull alkoholservice och/eller framtagande av policy. De höga krav som ställs på dem som bedriver serveringsverksamhet har stor betydelse för att förhindra framförallt ordnings- och nykterhetsproblem. Tillståndsenheten skickar vid smärre förseelser ut informationsbrev redan på ett tidigt stadium, vilket också bidrar till att förebygga problem.

Under det gångna året har cirka 850 personer genomgått STAD-utbildningen (STAD – Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) i ansvarsfull alkoholservice. Antalet utbildade totalt uppgår till cirka 5000 sedan starten 1996.

En policyutbildning för krögare om framtagning och implementering av alkohol- och drogpolicy har genomförts vid två tillfällen under året. Verksamheten inom STAD-samarbetet och ”Krogar mot Knark” har utmynnat i ett nytt treårigt samarbetsavtal där de båda verksamheterna integreras.

Inom ramen för STAD-samarbetet har även en uppföljande studie genomförts för att undersöka i vilken mån stadens krögare lever upp till alkohollagens bestämmelser att neka underåriga att köpa alkohol. Resultatet visar att ålderskontrollerna fungerar bra, i det ursprungliga insatsområdet för STAD-samarbetet visade studien att endast fyra procent av restaurangerna serverade alkohol till unga personer.

Samarbetsgruppen med Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har avslutats under året. Arbetsgruppen, under ledning av Ekobrottsmyndigheten, har tagit fram riktlinjer för hur samverkan ska gå till när det gäller ekonomisk granskning av restaurangföretagare. I arbetsgruppen har förutom Ekobrottsmyndigheten och Statens folkhälsoinstitut också företrädare för tillståndsmyndigheterna i Göteborg, Malmö och Stockholm samt en projektledare från Skatteverket ingått.

Tillståndsenheten har infört sin första e-tjänst i slutet av året. Tillståndshavarna kan numera efter anmälan själva gå in och uppdatera listan med serveringsansvariga. E-tjänsten Söka serveringstillstånd kommer att lanseras under våren 2008.

Informationen har förbättrats genom att två nummer av nyhetsbrevet TillståndsNytt har skickats ut. Även hemsidan www.stockholm.se/tillstands-enheten har uppdaterats och förbättrats.

En närmare beskrivning av tillstånds-enhetens arbete under år 2007 samt en redogörelse för utvecklingen av antalet restauranger m.m. föreligger i särskild bilaga till detta tjänsteutlåtande.

Valfriheten ska öka

Förvaltningen genomför kontinuerligt ett stort antal upphandlingar av varor och tjänster inom ramen för de avtal staden har tecknat med olika leverantörer. Därutöver genomför förvaltningen kontinuerligt många egna upphandlingar. Förvaltningen genomför även upphandlingar för stadsdelsnämndernas räkning.

De upphandlingar som förvaltningen genomfört under 2007 är följande:

- Städning
- Stockholms taltidning för synskadade
- Grundutbildning om hot och våld
- LSS-kollo
- Instrumentfria drogtestar
- Konsult till START
- Konsult till Tillstånds-enheten
- Missbruksvård för män och kvinnor (stadsgemensam)
- Högskoleutbildning för personal inom socialtjänst och äldreomsorg (gemensam upphandling med äldrenämnden)
- Jobbtorg Stockholm. Upphandlingen har administrerats av förvaltningen, men stadsledningskontoret var upphandlande enhet.

Under 2007 har upphandling av revisorstjänster samt alkohol- och narkotikarådgivning påbörjats.

Socialtjänstnämnden har samtliga stadsdelsnämnders uppdrag att upphandla ”Vissa boenden enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt daglig verksamhet enligt LSS samt ”Strukturerad öppenvård (mellanvård), stödboende och öppenvård för barn, ungdomar och deras familjer”. Dessa två stadsgemensamma upphandlingar påbörjades under 2007. Planerad avtalsstart för dessa upphandlingar är från och med den 1 januari 2009.

Förvaltningen har uppdraget att öka valfriheten, uppmuntra fler privata alternativ och att stärka frivilligorganisationernas ställning. Enligt gällande riktlinjer är myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner undantagna från upphandling i konkurrens. Den

15 maj antog socialtjänstnämnden förvaltningens förslag till aktivitetsplan för upphandling och konkurrens.

I september anordnade förvaltningen en s.k. marknadsgård. Syftet med denna dag var att bjuda in presumtiva arbetsgivare till en dialog om dels stadens upphandlingspolicy dels kommande upphandlingar inom socialtjänstnämndens område. Ett 60-tal företrädare för företag och organisationer deltog.

Socialtjänstnämnden har i aktivitetsplan för upphandling och konkurrens (bilaga till VP 2008), beslutat om verksamheter som är lämpliga att konkurrensutsätta. De verksamheter som kommer att konkurrensutsättas är i första hand boendeenheter och rådgivande verksamheter. Dessa verksamheter är viktiga delar av förvaltningen men kan, i linje med fullmäktiges policy, likväl drivas av annan utförare.

Arbetet med konkurrensupphandling av Råcksta stödboende, Råcksta referensboende och Planeringshemmet Norrtull, vilka ingår i aktivitetsplanen har påbörjats under 2007.

I aktivitetsplanen anges även att socialtjänstnämnden generellt kommer att uppmuntra och stimulera till avknoppning. Förvaltningen har utsett en kontaktperson i avknoppningsfrågor som stödjer medarbetare vilka visat intresse för att avknoppa.

Utöver arbetet med att ta fram förfrågningsunderlag och genomföra upphandlingar med anbudsinförda, öppning och värdering av anbud arbetar förvaltningen kontinuerligt med uppföljning av de avtal som tecknats med olika entreprenörer.

I utformandet av avtal följer förvaltningen de anvisningar som juridiska avdelningen och finansavdelningen utarbetar. Detta gäller också den antidiskrimineringsklausul som rekommenderas.

I december 2007 inkom till förvaltningen en s.k. "Utmaning" från ett företag. Utmaning innebär en begäran om att konkurrensutsätta en verksamhet. Företaget har utmanat verksamheterna Bandhagshemmet och Linden, stödboenden inom HVB Vuxna. Ärendet kommer att behandlas vid socialtjänstnämndens sammanträde den 31 januari 2008.

Förvaltningen har under 2007 arbetat med frågan om införande av pengssystem inom familjerådgivningen.

Förvaltningen har ett omfattande samarbete med ideella organisationer. Socialtjänstnämndens organisations- och föreningsutskott (OFU) har under 2007 beviljat ca 100 organisationer/föreningar ekonomiskt stöd som komplement eller alternativ till stadens egen vård eller omsorg. Dessa föreningar ökar valfriheten för socialt mycket utsatta grupper i Stockholm.

Högre kvalitet i omsorgen

Klagomålshantering

Samtliga enheter inom verksamheter, som vänder sig direkt till klienter och där uppföljningar kan äga rum, har utvecklat kvalitetsgarantier. För intraprenader och entreprenader har verksamhetens uppdrag, åtaganden och kvalitetskrav istället formulerats i de överenskommelser/avtal som tecknats med förvaltningen. Förvaltningen har utifrån kvalitetsgarantierna utarbetat ett system för systematisk klagomålshantering.

Ca 100 synpunkter/klagomål har inkommit. Klagomålen har handlat om innehåll i verksamheten, brister i omvårdnad, information, bristande stöd, medicinhantering etc. Flest synpunkter och klagomål har inkommit på Enheten för hemlösa. Av 32 inkomna klagomål, har två personer har inkommit med 19 synpunkter om försörjningsstöd och kön till försökslägenheter.

Klagomålen/synpunkterna har hanterats och åtgärdats inom respektive enhet i enlighet med förvaltningens rutiner för klagomålshantering. Inget klagomål har gått vidare till förvaltningsledningen som är sista ledet i klagomålshanteringen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning inklusive socialpsykiatri

KF-mål för socialtjänstnämnden

För personer med psykiska funktionsnedsättningar ska bostäder i olika former byggas ut och möjligheterna till sysselsättning, studier och arbete förbättras.

KF-uppdrag till socialtjänstnämnden

Samordna utvärdering av de utvecklingsprojekt som bedrivits inom ramen för de statliga medlen.

Socialtjänstnämndens mål för den egna verksamheten

Funktionshindrade och deras anhöriga ska få möjlighet till avlastning, miljöombyte och ökade möjligheter att på ett meningsfullt sätt få ökad tillgänglighet att delta i samhällslivet. Uppdragen utförs såväl i egen regi som i samarbete med frivillig- och intresseorganisationer.

Generella insatser

Genomförandegruppen för utbyggnad av bostäder med särskild service m.m.

Under året har genomförandegruppen, under ledning av socialtjänstförvaltningen och med representanter från fastighets- och saluhallskontoret, stadsbyggnadskontoret, stadsledningskontoret och stadsdelsförvaltningarna, fortsatt sitt arbete. Genomförandegruppen har sammanträtt fem gånger under året och en lägesrapport om gruppens arbete 2007 tas fram.

Under året har arbete pågått med ca 100 olika objekt som omfattar drygt 350 lägenheter. Under 2007 har 49 nya lägenheter i bostad med särskild service tillkommit för personer som tillhör LSS personkrets 1 och 2, varav 20 % utgör ersättning för bostäder enligt äldre norm. För psykiskt funktionshindrade har 54 nya lägenheter tillkommit, men av dessa är ca hälften ersättning för eller ombyggnad av äldre bostäder. Vid årsskiftet 2007/2008 fanns i staden totalt ca 890 lägenheter i bostad med särskild service enligt LSS. Därutöver fanns 35 boende i gruppboende enligt äldre norm. Totalt antal lägenheter i olika boendeformer till psykiskt funktionshindrade uppgick vid årsskiftet till ca 490.

Under året har förvaltningen påbörjat utredning och förslag till nya arbetsformer för utbyggnaden i staden och för genomförandegruppen. Förslag presenteras under våren 2008.

Funktionshinderinspektörer

I budget för 2007 beslutades att två funktionshinderinspektörer skulle inrättas vid socialtjänstförvaltningen. De två inspektörerna har i uppdrag att granska såväl omsorgen om personer med funktionsnedsättning som det socialpsykiatriska verksamhetsområdet.

Inspektörerna har under hösten 2007 utarbetat en grundstruktur för det kommande arbetet, informerat verksamhetsområdena om den kommande funktionen, inhämtat information och diskuterat metodfrågor med andra inspektörsfunktioner i staden. Kontakter har också etablerats med handikapporganisationerna. Den operativa granskningsverksamheten tar sin början första halvåret 2008.

Funktionsnedsättning

Bedömningskansliet

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2007 om ett nytt resursfördelningssystem när det gäller det prestationsrelaterade verksamhetsområdet, dvs. fördelning av medel till gruppboende för barn och vuxna, daglig verksamhet samt korttidshem för barn och vuxna enligt LSS. Beslutet innebär att det nya resursfördelningssystemet trädde i kraft den 1 januari 2008 och att det administreras av det sedan 2006 inrättade bedömningskansliet vid socialtjänstförvaltningen. Under 2009 ska resursfördelningssystemet utvärderas och slutlig ställning till framtida organisation beslutas av kommunfullmäktige.

Personer med utvecklingsstörning boende utom länet, s.k. "utomlänare"

Kostnadsansvaret för personer med utvecklingsstörning som före kommunaliseringen 1995 placerades av Stockholms läns landsting i andra kommuner, åligger för närvarande socialtjänstnämnden.

Vid ingången av 2007 hade socialtjänstnämnden kostnadsansvaret för 70 personer. Enligt avtal och utifrån lagen om utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade, har en person överförs och blivit fullvärdig medborgare i sin bosättningskommun. Tre personer har avlidit under året. Budgetresultatet för 2007 visar ett överskott om 18,4 mnkr.

Samlasprojektet

Samarbetsprojektet mellan socialtjänstförvaltningen och landstinget om *samordnade insatser för personer med neuropsykiatriska funktionshinder, "Samlas"*, avslutades vid halvårsskiftet 2007. Projektet har tillsammans med intresseorganisationerna Attention, FUB (Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna), FA (Föreningen Autism i Stockholms län), HSO (Handikappförbundens samarbetsorgan) samt enskilda personer med eget funktionshinder, tagit fram förslag som bättre kan tillgodose målgruppens behov. En arbetsmodell har arbetats fram där bl.a. riktad utbildning och en för målgruppen samordnad individuell plan ingår. Efter projektets avslutande planeras inför 2008 ett pilotprojekt där Samlas-projektets resultat kan testas och vidareutvecklas.

Kundval

Socialtjänstförvaltningen deltar kontinuerligt i de återkommande kundvalsupphandlingarna när det gäller LSS-insatserna ledsagning och avlösning. Den senaste upphandlingen genomfördes under hösten 2007. Huvudansvaret för kundvalsupphandlingarna, inklusive hemtjänst, åligger äldrenämnden.

Handikappolitiskt program för Stockholms stad

Enligt kommunfullmäktiges beslut ska kommunstyrelsen i samarbete med socialtjänstnämnden ansvara för uppföljning av det handikappolitiska programmet. Den första uppföljningen påbörjades hösten 2006 och avslutades under våren 2007. I samband med uppföljningen utvärderades också instruktionen för stadens handikappråd.

Resultatet av uppföljningen visar bl.a. att såväl stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar, bolag som handikapporganisationer anser att det handikappolitiska programmet är väl genomarbetat och ställer stora krav på staden men att det är tveksamt om styrdokument har någon effekt när det inte finns en tydligare koppling till budget. När det gäller instruktionen för stadens handikappråd visar uppföljningen att det bör övervägas om inte några råd borde slås ihop för att på så sätt göra det enklare för handikapporganisationerna att nominera ledamöter till råden och därmed höja kvaliteten i rådets arbete. Därutöver efterfrågas kriterier för att det ska vara möjligt att mäta måluppfyllelsen.

Riktlinjearbetet

En revidering av riktlinjerna för utförardokumentation har påbörjats under 2007. Till grund för denna ligger bl.a. de synpunkter som framkom vid utbildningar i praktiskt dokumentationsarbete under 2006 för medarbetare och chefer i stadens verksamheter. Ett arbete med nya riktlinjer avseende kommunal hälso- och sjukvård inom särskilda boenden enligt LSS har också inletts under 2007.

Utbildningar

Under 2007 genomfördes ett antal utbildningar och föreläsningar som riktade sig till alla stadens anställda inom verksamhetsområdet. Gymnasiekurser genomfördes via utbildningsförvaltningens avtal med Lärgården. Två Bas- utbildningar (800 gymnasiepoäng) startade på hösten; en med 31 deltagare som avslutas till sommaren 2008 och en förlängd med extra stöd i svenska med 13 deltagare, avslutas i december 2008. Båda har genomförts en dag per vecka. Därutöver genomfördes kursen "pedagogiskt ledarskap" (100 gymnasiepoäng) med 32 deltagare.

Under året genomfördes tillsammans med äldreförvaltningen en ramupphandling av högskolekurser som avslutades i december.

Centrum för folkhälsa inom landstinget genomförde en utbildningsdag med 40 deltagare om "Kost och rörelse" som riktade sig till medarbetare i gruppbostad och daglig verksamhet.

Två stadsövergripande introduktioner genomfördes vid två tillfällen för nyanställda vårdare och personliga assistenter, med ca 50 deltagare per gång. Funktionshinderombudsmannen, chefer och medarbetare från stadsdelsförvaltningarna medverkade, liksom två brukare, som berättade om egna erfarenheter.

Funktionshinderombudsmannen har föreläst om "LSS i teori och praktik".

En konferens om "Stockholms stads Kompetenstrappa för vårdare och personliga assistenter" där bl.a. Socialstyrelsen medverkade, genomfördes under hösten. Konferensen riktade sig till chefer.

Filmen "Från idiot till medborgare" har spritts till alla enheter i staden tillsammans med ett diskussionsmaterial som tagits fram i den "Utvecklingsgrupp för utförare" som bildades på våren bestående av chefer från alla stadsdelar.

Samarbete med landstinget

Under andra halvåret 2007 har förvaltningen och landstinget påbörjat arbetet med ett gemensamt policydokument för samordnad planering av stödet till vuxna personer med utvecklingsstörning som bor i bostad med särskild service. Samarbetet har sin grund i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om samordning av insatser för habilitering och rehabilitering (SOSFS 2007:10). Där tydliggörs huvudmännens ansvar för att sam-

ordna insatser som ges enligt hälso- och sjukvårdslagen med insatser enligt andra lagar, t.ex. tandvårdslagen, socialtjänstlagen (SoL), och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Målet med en gemensam policy är att den ska underlätta en fungerande och strukturerad samverkan mellan aktörerna runt den enskilde för att denne ska få det stöd och den service som såväl landsting som kommun är skyldiga att ge.

Förslag på gemensam policy kommer att utarbetas under våren 2008 och under hösten remitteras förslaget till stadsdelsförvaltningarna och berörda handikapporganisationer innan socialtjänstnämnden föreläggs förslaget för beslut.

Socialpsykiatri

År 2005 träffades en överenskommelse mellan staden och landstinget om ansvars- och kostnadsfördelning när det gäller personer med psykiska funktionshinder och/eller beroendeproblematik. Under 2007 presenterades en uppföljning som visade att det under 2006 träffades överenskommelser om kostnadsfördelning i totalt 50 ärenden. Motsvarande statistik för 2007 kommer att tas fram i början av 2008.

Under året har påbörjats genomgång av de gemensamma projekt som bedrivits med stöd av s.k. Miltonpengar. En del projekt har fortsatt under 2007. En slutredovisning kommer att göras under 2008.

Ett samverkansprojekt som särskilt inriktar sig på att öka kunskaperna om hur man kan upptäcka och bemöta behov hos kvinnor med psykiska funktionshinder har fortsatt under året. Ett flertal utbildningar har anordnats liksom särskilda seminarier med brukare i samarbete med RSMH (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa). En slutrapport kommer att lämnas under 2008.

Förvaltningen avslutade i samarbete med utrednings- och statistikkontoret (USK) under 2007 en kartläggning av antalet personer med psykiska funktionshinder samt de behov av insatser som finns. Slutrapporten godkändes under året av socialtjänstnämnden. Resultaten visar att drygt 3 000 personer hade någon form av socialpsykiatrisk insats under ett år. Huvuddelen är ensamstående, ca 7 % har missbruksproblem, merparten bor i eget boende, de flesta klarar sin ekonomi själva, könsfördelningen är jämn och andelen med utländsk härkomst motsvarar sin andel i totalbefolkningen. Det finns ca 300 barn under 18 år som har förälder med psykiskt funktionshinder. Av materialet framgår att förbättringar behövs framför allt inom områdena boende, sysselsättning och boendestöd.

Under året påbörjades implementeringen i stadens paraplysystem av ett utrednings- och uppföljningssystem (Dux-Stockholm) för socialpsykiatri. Arbetet slutförs under 2008. Socialtjänstnämnden har godkänt en rapport och förslag till fortsatt utredning av en särskild förmedling av sysselsättningstjänster för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Under året har också en kartläggning godkänts och beslut fattats om fortsatt arbete att utreda sysselsättning för döva personer med psykiska funktionshinder.

Under året färdigställdes ett utbildningsmaterial (DVD) för personal inom stadens socialpsykiatri. Förvaltningen har också medverkat med framtagande av regelbunden information om aktuella frågor inom socialpsykiatrin.

Förvaltningen anordnade under året utbildning om egenavgifter vid vård och omsorg (35 deltagare) och utbildning om hyreslagen avseende lägenheter (55 deltagare).

Operativ verksamhet

Enheten för ledsagarservice

Enheten för ledsagarservice förmedlar ledsagare till personer med fysiska eller psykiska funktionshinder. Syftet är att underlätta deltagande i fritids- och kulturaktiviteter, exempelvis träffa vänner, delta i kultur- och föreningsliv, utöva sportaktiviteter och annat som brukaren önskar. Verksamheten är vad gäller ledsagningsuppdragen intäktsfinansierad medan ledning och administration är anslagsfinansierad.

Enheten vänder sig både till den som beviljas ledsagning enligt socialtjänstlagen (SoL) och den som beviljas ledsagning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Enheten ger också service till handikappföreningar. Vidare erbjuds också avlösarservice till dem som vårdar funktionshindrade anhöriga i hemmet.

Under året har enheten presterat ledsagning enligt följande.

SoL och LSS	56 500 timmar
Föreningsledsagning	1 600 timmar

Detta innebär att enheten sammanlagt presterat 4 000 fler utförda timmar år 2007 än år 2006. Ledsagning för enskilda ökade medan föreningsledsagningen minskade.

Ett 20-tal gemensamma utflykter för brukare genomfördes under året med 10 -15 deltagare varje gång.

Brukarråd hölls två gånger under året, där både brukare och anhöriga aktivt deltog. Samtliga uttryckte att de är mycket positiva till enhetens tjänster. Frågor som diskuterades är både de svårigheter och möjligheter som brukarna möter inte minst vad gäller bl.a. tillgängligheten till stadens offentliga kulturutbud, kollektivtrafik etc.

Biståndshandläggarna på stadsdelsförvaltningarna bjöds in till "frukostmöten" vid 5 tillfällen. Mötena gav möjlighet för handläggarna att ställa frågor om verksamheten och för enheten att informera om aktuella händelser, ändringar etc. inom verksamheten.

En brukarenkät genomfördes under hösten och sammanställning pågår.

Enheten för ledsagarservice har en budgetomslutning om 20,1 mnkr och redovisar ett underskott på 0,4 mnkr. De ökade kostnaderna beror på att enheten utifrån arbetsrättsliga regler varit tvungna att erbjuda timanställda som arbetat längre tid månadsanställning.

LSS-kollo

LSS-kollos uppdrag är att till stadsdelsförvaltningarna och länskommunerna erbjuda korttidsvistelse under sommaren och lovverksamhet under skolåret för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. Insatsen beviljas enligt LSS 9 § 6.

Deltagarna ska få rekreation, social samvaro och miljöombyte. Kvaliteten i verksamheten mäts bl.a. genom en enkät efter sommarperioden. 64 % har svarat på årets enkät och av dessa uppger 96 % att de är nöjda eller mycket nöjda med vistelsen. 2 % anger missnöje med omvårdnad, inflytande eller med aktiviteter.

Samtliga brukare inom Stockholms stad som i tid beviljades beslut om kollovistelse erbjöds plats. För fyra som beviljades insatser från annan kommun i tid kunde vistelse inte tillgodoses på grund av platsbrist.

Efterfrågan av ”kollo” på jul- och påsklov minskade drastiskt i gruppen ungdom med lindrig/måttlig utvecklingsstörning. Dessutom har skolorna i och med att de själva förlägger påsklovet valt att ha lov annan vecka än den som planerades på utbildningsförvaltningen centralt. Trots detta uppgick beläggningen under året totalt till ca 102 %.

Totalt 550 deltagare i sommar- och 180 i vinterverksamhet. Av totalt 730 placeringar var 495 utnyttjade av personer boende i Stockholm stad (68 %). 9 257 deltagardygn har genomförts, fördelade på 8 177 dygn på sommaren och 1 080 dygn på vinterloven.

Av det totala antalet deltagardygn utfördes 5 656 i egen regi och 3 601 av entreprenör.

Verksamheten redovisar ett underskott på 0,8 mnkr. Budgetomslutningen är totalt ca 31,0 mnkr varav 18,7 mnkr utgör anslag. Underskottet kan helt hänföras till att kostnaderna för beviljade insatser från stadsdelsförvaltningarna överskrider den anslagsbudget som socialtjänstförvaltningen förfogar över för deras räkning. Länskommunernas placeringar är intäktsfinansierade.

Under 2007 genomfördes en ny upphandling av privata utförare. En av de antagna entreprenörerna sa upp avtalet omedelbart, varför en kompletterande upphandling genomförs. Denna planeras vara avslutad i februari 2008.

Den 2 augusti 2007 inkom en anmälan till förvaltningen angående verksamheten vid Lustiggården AB, av nämnden upphandlad entreprenör. Anmälan gällde bl.a. inlåsning, medicinhantering och bristande omvårdnad av deltagarna. Mot bakgrund av anmälan vidtog socialtjänstförvaltningen omedelbart åtgärder. Förvaltningen anmälde de rapporterade

missförhållandena till Länsstyrelsen i Dalarna samt genomförde ett oanmänt inspektionsbesök på verksamheten den 8 augusti 2007.

Länsstyrelsen i Dalarna hade den 27 juli 2007 oannonserat besökt verksamheten. I sin tillsynsrapport av den 28 augusti 2007 beskriver Länsstyrelsen att bristerna som de fann vid inspektion är att betecknas som allvarliga missförhållanden. Mot bakgrund av anmälan innehåll, förvaltningens iakttagelser på den oanmälda inspektionen, uppföljande samtal med entreprenören och dess ombud i anledning av Länsstyrelsens tillsynsrapport beslutade Socialtjänstnämnden den 20 september 2007 att i förtid häva avtalet med Lustigården AB med omedelbar verkan.

Korttidshemmen Navet och Drömmen

Korttidshemmen Drömmen och Navet har erbjudit verksamhet för funktionshindrade ungdomar och vuxna från 12 år och uppåt – insatserna ges enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), korttidsvistelse utanför egna hemmet.

Drömmens målgrupp är utvecklingsstörda personer ofta med ett flertal tilläggshandikapp, såsom autism, rörelsehinder, epilepsi, CP-skada. Navets målgrupp är ungdomar med fysiska funktionshinder, en del med tilläggshandikapp som t.ex. lindrigare utvecklingsstörning, autism eller andra syndrom. Korttidshemmens verksamhet omfattar ca 50 brukare.

Verksamhetens åtaganden har varit att erbjuda korttidsplatser efter deltagarens individuella behov och intressen. Under 2007 har Drömmen haft 1 407 inbokade gästdygn. Av dessa har 446 dygn varit akutplaceringar. Budgeterade gästdygn för året var 1185. Navet har under året haft 1 209 inbokade gästdygn varav 192 dygn varit akutplacering att jämföras mot budgeterade 1 340.

Inom personalområdet har vid nyrekrytering av tillsvidareanställd personal krav ställts på att sökande ska ha minst ha grundutbildning inom handikappomsorgen. Flertalet inom personalgruppen har deltagit i stadens utbildning lys- kompa- funka.

Brukarrådet på Navet har träffats tre gånger under året. Vid dessa råd har synpunkter och klagomål framförts. Dessa har nogsamt tagits tillvara, samtlig berörd personal har informerats och där rättelser behövt vidtas har så skett.

Lokalplanerarna (f.d. LoBen)

Personalen inom Lokalplanerarna arbetar som uppdragsfinansierade konsulter i lokal- och byggfrågor. Enheten utför uppdrag åt en rad förvaltningar bl.a. stadsdelsförvaltningar och internt inom socialtjänstförvaltningen, men även åt externa beställare. Tjänsterna är allt från idéskisser för ny- och ombyggnader till planeringsunderlag, projektledning, inred-

ningsprojektering, utredningar och analyser samt hyresförhandlingar och kontraktsgranskning.

Lokalplanerarna påbörjade under 2007 ett kvalitetsarbete, som ska redovisas genom ett utvärderingsinstrument som håller på att utvecklas. Varje uppdrag definieras tillsammans med kunden och en gemensam uppdragsbekräftelse görs. Enheten kommer genom utvärderingsinstrumentet att kunna mäta både nöjd kund (förvaltning etc.) och nöjd brukare (personer som flyttar in i t.ex. en gruppboende) under 2008.

Under året har ansvaret för grundskolorna övergått från stadsdelsförvaltningarna till utbildningsförvaltningen. Inför den förändringen fördes diskussioner med dem om hur Lokalplanerarna skulle kunna stötta skolorna lokalt men även förvaltningen centralt. Enheten har därefter under hösten haft en medarbetare stationerad hos utbildningsförvaltningen ett par dagar i veckan för att vara dem behjälpliga med hyresfrågor avseende privata förskolor.

En aktuell fråga under året har varit skolornas kök. Lokalplanerarna upphandlade därför en kökskonsult som tillsammans med enhetens medarbetare haft ett antal uppdrag. Lokalplanerarna har även anordnat ett halvdagsseminarium om kök där både miljöförvaltningen och arbetsmiljöverket deltog. Inbjudna var skolintendenter, lokalintendenter och rektorer. Arbetet fortsätter under 2008.

Av den nybildade äldreförvaltningen har enheten i uppdrag att utarbeta ett program för den fysiska miljön i särskilt boende för äldre. Under året har Lokalplanerarna i ett första steg gjort en sammanställning av Nationella och lokala regler och redovisat denna för stadens äldrechefer.

För att få en budget i balans 2007 krävdes att enheten debiterade uppdragsgivarna 3 869 timmar. Vid årets slut har 3 580 timmar debiterats beroende på att uppdragen var betydligt färre under våren än tidigare år. Skäl till detta var att skolorna avvaktade med kommande lokalförändringar inför överflyttningen till utbildningsförvaltningen. Även stadsdelsförvaltningarna "höll igen" när det gällde lokalplanering, sammanslagning av stadsdelsförvaltningar har hejdat antalet lokalprojekt. Verksamheten redovisar ett underskott på 0,3 mnkr. Under tiden med lägre uppdragsmängd har Lokalplanerarna arbetat med framtidsfrågor, marknadsföring, och kvalitetsarbete.

Individ- och familjeomsorg

KF-mål för socialtjänstnämnden

- Förebyggande och tidiga insatser till barn och ungdomar ska prioriteras.
- Hemlöshet ska förebyggas och olika stöd- och vårdboenden ska utvecklas.
- Missbruk ska förebyggas, särskilt ska nyrekryteringen i åldern 13 – 25 år motverkas.

KF-uppdrag till socialtjänstnämnden

- Fortsätta utveckla arbetet inom HVB barn och ungdom.
- Bedriva ett aktivt förebyggande arbete och särskilt motverka nyrekryteringen av missbrukare i åldern 13 – 25 år.
- Söka upp personer som är hemlösa och motivera till stöd, vård och behandling samt utveckla olika stöd- och vårdboenden.
- Medverka till att vården och behandlingen av missbrukare är långsiktig och sammanhållen.

Socialtjänstnämndens mål för den egna verksamheten

- Genom uppsökande arbete, i samarbete med landstinget, frivilligorganisationer och polis samt genom kvalificerade insatser i öppenvård och på institutioner och i familjehem, förbättra situationen för utsatta barn och ungdomar.
- Att rekrytera familjehem och tillhandahålla utbildning och fortbildning för familjehem.
- Genom lagstadgad föräldrautbildning för blivande adoptivföräldrar medvetandegöra och stärka blivande adoptivföräldrar att hantera en framtida adoption.
- Genom uppsökande arbete, myndighetsutövning, insatser i samarbete med andra myndigheter, privata aktörer och frivilligorganisationer, kvalificerad behandling och placering på institutioner och boenden, förbättra möjligheten för hemlösa att finna vägar ur hemlösheten.
- Genom uppsökande arbete, rådgivning och behandling i öppenvård och på institutioner och genom samarbete med landstingets beroendevård och psykiatri få missbrukande personer att upphöra eller minska sitt missbruk och förbättra sin livssituation. Uppdragen sker i samarbete med andra utförare.

Generella insatser

Barn och familj

Arbetet med att planera och förbereda inför implementeringen av BBIC-systemet (Barns Behov I Centrum) för dokumentation, planering och uppföljning av socialtjänstens arbete med barn och unga 0 - 20 år, har pågått under hela året, både vad gäller utveckling av Paraplysystemet och kommande utbildning till berörd personal. Under december 2007

genomfördes tre gemensamma upptaktsmöten med Socialstyrelsen, med sammanlagt 250 personer från stadsdelsförvaltningarna.

Med utvecklingsmedel från Länsstyrelsen i Stockholms län har förvaltningen drivit projektet Centrum för gruppstöd. Projektet syftar till att ta fram en organisation för Stockholms stad som medför att gruppstöd ska kunna erbjudas alla barn och ungdomar vars föräldrar har missbruksproblem, psykiska problem eller som har upplevt våld inom familjen. Projektet drivs med inriktningen att stärka stadens samarbete med och vidareutveckla det arbete som pågår inom frivilligsektorn i syfte att åstadkomma fler gruppverksamheter.

För att förbättra arbetet med mottagande av ensamkommande asylsökande barn och ungdomar i Stockholm har socialtjänstförvaltningen enligt avtal med Migrationsverket inrättat två grupper för asylsökande ensamkommande ungdomar i åldrarna 14-17 år. För att komma till rätta med ökande problem i Stockholmsregionen med ensamkommande barn som försvinner kort tid efter att de anlänt till Sverige och sökt asyl, har förvaltningen tillsammans med gränspolisens, Migrationsverket och socialtjänsten i Sigtuna kommun under året arbetat med att ta fram en gemensam handlingsplan för ensamkommande barn som avviker eller riskerar att avvika från sitt boende. Handlingsplanen beräknas bli offentlig i februari 2008.

Stadens riktlinjer för kontaktverksamhet enligt socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) har omarbetats och antagits av socialtjänstnämnden. Vidare har stadens riktlinjer för handläggning av adoptionsärenden omarbetats och antagits av socialtjänstnämnden. Den årliga familjevårdsrapporten lades fram för nämnden och delgavs stadsdelsförvaltningarna i augusti 2007.

Förvaltningen har planerat och genomfört sex tvärprofessionella seminarier för utbildning och utveckling av samverkan mellan polis/åklagare, barn- och rättsmedicin, barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänst vid Barncentrum. Förvaltningen medverkar även i den nationella uppföljning och utvärdering av s.k. Barnahus som genomförs i samverkan mellan Socialstyrelsen, Rättsmedicinalverket, Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen.

En tredagarsutbildning för nya socialsekreterare inom barn- och ungdomsområdet med utgångspunkt i stadens riktlinjer för barn- och ungdomsutredningar har genomförts med 32 deltagare från stadsdelsförvaltningarna.

Förvaltningen ansvarar för och medverkar i BIF-gruppen (Barn I Fara), en tvärprofessionell grupp som står till stadsdelsförvaltningarnas förfogande för konsultation i komplicerade barnvårdsärenden. En uppföljningsrapport behandlades av socialtjänstnämnden 2007-11-22.

Ungdomar

Behovet, inom ungdomsområdet, av att öka effektiviteten av insatser på alla nivåer förstärks av att andelen ungdomar av befolkningen fortsätter att öka under de närmaste åren. Befintliga resurser förväntas omfatta större grupper och fler individer både inom det förebyggande området och inom vård- och behandlingsområdet.

Åldersgrupp	År 2005	År 2010
16-19 år	31 212	33 959
20-24 år	47 728	52 682
12-22 år	88 736	92 519

Ungdomsmottagningar

Målgruppen för stadens 11 ungdomsmottagningar är ungdomar och unga vuxna från 12 upp till 23 år. Mottagningarna drivs tillsammans med hälso- och sjukvården. Mottagningarna bedriver ett mycket viktigt förebyggande arbete inom framförallt sex- och samlevnadsområdet. Mottagningarna är också viktiga för att förebygga andra psykosociala problem, genom att de i sitt utåtriktade arbete i praktiken möter alla ungdomar i staden.

Stadsdelsförvaltningarnas och utbildningsförvaltningens kostnader för mottagningarna uppgår till ca 18 mnkr. Ett utvecklingsarbete pågår om stadens ungdomsmottagningar genom en översyn av mottagningarnas uppdrag samt system för uppföljning och finansiering. Under året har ett databaserat gemensamt statistiksystem utarbetats för uppföljning av verksamheterna. Statistiksystemet ger i framtiden möjligheter till jämförelser mellan mottagningarna bl.a. om antal besök och varför man söker sig till mottagningarna.

Strukturerade bedömningsinstrument

De insatser som sätts in inom ungdomsvården måste bli mer effektiva och i ökad utsträckning nå önskade resultat. Beslutade insatser måste föregås av professionella utredningar och bedömningar som tar hänsyn till risk- och skyddsfaktorer och som metodiskt kartlägger den unges riskområden och behov av hjälp. En ökad användning av strukturerade arbetssätt och metoder med forskningsstöd är nödvändigt. Under 2007 har nio stadsdelsförvaltningar deltagit i två projekt som inriktats på att komplettera ungdomsutredningar med strukturerade bedömningsinstrument för kartläggning och bedömning av ungdomarnas behov vid kriminalitet, missbruk eller annat antisocialt beteende. De instrument som används är:

- ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis) - ett evidensbaserat kartläggningsinstrument med datastöd.
- SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth) - en strukturerad modell för bedömning av risk- och skyddsfaktorer hos unga i åldrarna 13 – 18 år, som man enligt aktuell forskning vet har betydelse vid risk för en antisocial utveckling eller återfall i kriminalitet.

Erfarenheterna är positiva inom båda projekten. Slutsatsen är att ADAD och SAVRY kompletterar varandra i utredningsarbetet och att de väl ryms inom ramen för BBIC. Förslag till finansiering av en implementering av instrumenten bör utformas så att alla stadsdelsförvaltningar får tillgång till bedömningsinstrumenten. Ett forskningsprojekt startades under hösten 2007 för att ytterligare följa effekterna av bedömningsinstrumenten avseende återfall i kriminalitet.

Unga lagöverträdare

Inom området har samverkan skett med stadsdelsförvaltningarna, berörda enheter inom socialtjänstförvaltningen, polis, ungdomsåklagare samt med kriminalvården.

Den 1 januari 2007 trädde ett antal ändringar i påföljdssystemet för unga lagöverträdare i kraft. Påföljden ungdomstjänst blir en fristående påföljd för lagöverträdare under 21 år och det blev obligatoriskt för kommunerna att administrera påföljden. För att en likvärdig ungdomstjänst ska erbjudas av Stockholm stad och för att kunna följa upp effekten av påföljden sker verkställigheten av en enhet, BAS inom HVB barn och ungdom inom socialtjänstförvaltningen. Ungdomar dömda till påföljden har ökat i jämförelse med tidigare år, vilket har varit lagstiftarens intention. Antalet domar uppgick under år 2007 till ca 170 i jämförelse med ca 50 domar för år 2006.

Öppenvårdsinsatser för unga lagöverträdare behöver utvecklas inom staden. I den nya lagstiftningen tillkom en ny insats för unga med ett eget riskbeteende i form av missbruk eller kriminalitet, *Särskilt kvalificerad kontaktperson*. Insatsen kan ske med stöd av SoL eller LVU. Inom staden har ett arbete påbörjats av HVB barn och ungdom med att utforma innehållet i insatsen.

Det blev obligatoriskt för landets kommuner att kunna erbjuda *medling* fr.o.m. januari 2008. Staden har redan en organisation för medling, men förväntningarna är att antalet genomförda medlingar kommer att öka.

Drygt 100 ungdomar placeras årligen på någon av Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem. Behov finns av att förbättra effektiviteten av vårdinsatserna och utveckla en fungerande eftervård. Staden deltog under året i SiS:s projekt *Mot våld och gäng* (MVG). Projektet innebär att socialtjänstens vårdkostnader vid de särskilda ungdomshemmen subventioneras med ca 40 % samt att SiS tillhandahåller samordnare med syfte att i ett tidigt skede planera för en utslussning. Projektet pågår under perioden 2007-07-01 – 2008-12-31. Forskning genomförs parallellt om effekterna av samordningen och eftervårdsinsatserna.

Missbruk

Förvaltningen har fortsatt arbetet med att vidareutveckla samverkan inom stadens verksamheter och mellan staden och andra aktörer som direkt eller indirekt arbetar med missbruksproblem. Syftet är att vård- och behandlingsinsatser ska vara långsiktiga och sam-

manhållna. Viktiga externa samarbetspartners under året har framförallt varit landstingets beroendevård, psykiatri och smittskyddsenshet, kriminalvården och polisen.

Samverkansmöten mellan stadsdelsförvaltningarnas missbruksenheter, frivårdspersonal och häktesuppsökare har genomförts. Gemensamma rutiner för samarbete och ansvarsfördelning vid vårdvistelse enligt kriminalvårdlagen har tagits fram och seminarier om kontraktsvård och kriminalvårdens utslussningsåtgärder har genomförts för 80-talet socialsektorer. Förvaltningen har också deltagit i styrgrupp för ITOK (Integrerat Team för substitutionsbehandling till Opiatberoende Kriminalvårdsklienter) med kriminalvården, landstingets beroendevård och länskommuner. Tillsammans med landstingets beroendevård och kriminalvården har förvaltningen medverkat i planering och genomförande av s.k. Rådslag för personal vid beroendevården, frivården, länets kommuner samt frivilligorganisationer. Under året startade Färingsöprojektet, ett samverkansprojekt med kriminalvården för att utveckla metoder i arbetet med kvinnliga missbrukare på anstalt. Detta projekt fortsätter under 2008.

Förvaltningen har deltagit i revideringen av det gemensamma policydokumentet för länets kommuners och landstingets missbrukar- och beroendevård under ledning av Kommunförbundet Stockholms län och landstinget. Ett nytt policydokument har tagits fram som kommer att presenteras våren 2008 där samverkan om insatser till olika målgrupper förtydligas. Detta gäller bl.a. förebyggande arbete, unga i riskzon och unga vuxna med missbruksproblematik, personer i substitutionsbehandling samt personer med komplexa vårdbehov.

Mobilisering mot narkotikas trestadssatsning, riktad till storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö, med syfte att utveckla det förebyggande arbetet samt vård- och behandlingsinsatser inom missbruksområdet avslutades. Pågående projekt fortsätter under 2008. Inom ramen för regeringens satsning ”Ett kontrakt för livet”, har staden erhållit stimulansmedel för att utveckla vården och behandlingen för personer med tungt missbruk. Under 2007 startade flera stadsövergripande och ett stort antal lokala projekt som vänder sig till målgruppen. Denna satsning fortsätter under 2008.

Arbetet med att implementera systematisk dokumentation genom användning av kartläggnings- bedömnings- och uppföljningsinstrumentet ASI (Addiction Severity Index) i stadens missbrukarvård pågår och kommer att fortsätta under 2008. Arbetet sker i samarbete med IMS (Institutet för utveckling av Metoder i Socialt arbete) vid Socialstyrelsen. Under året har bl.a. grundutbildning i ASI, nätverksmöten och seminarier genomförts. Under 2008 kommer implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbrukar- och beroendevård att genomföras.

Förvaltningen fortsätter stödja stadsdelsförvaltningarnas arbete med att förebygga hemlöshet och motverka vräkningar. Ett seminarium om hyreslagstiftning genomfördes under våren 2007.

En kartläggning av försöks- och träningslägenhetsverksamheten har genomförts, vilken visar att samarbetet mellan förvaltningarna, bostadsföretagen och bostadsförmedlingen i regel fungerar bra, men att det behöver utvecklas vidare. Antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter ökade något under 2007.

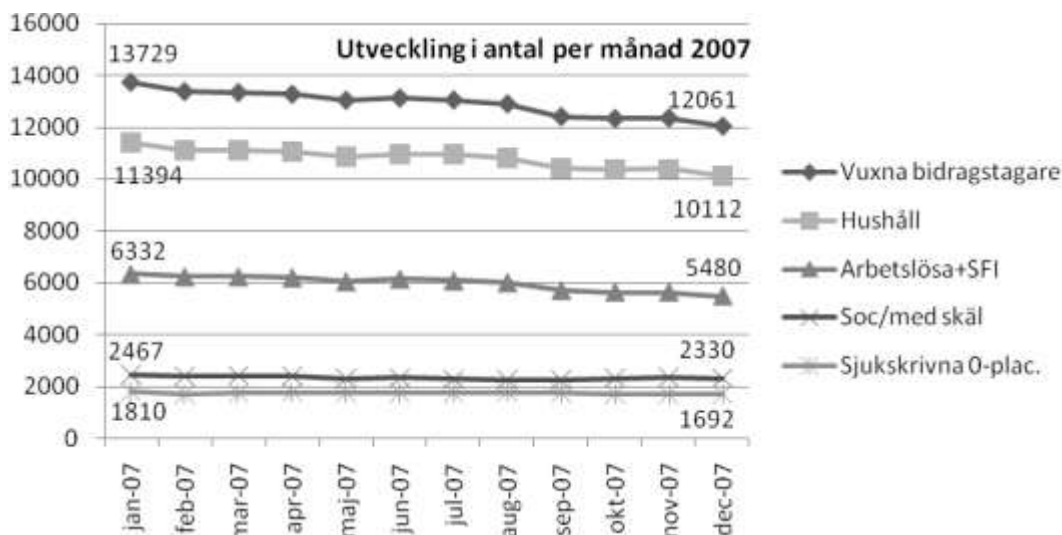
Deltagandet i SMADIT, Samverkan Mot Alkohol och Droger I Trafiken, har fortsatt. Tillsammans med länsstyrelsen har två halvdagsseminarier genomförts för kontaktpersoner vid stadsdelsförvaltningarna och länets kommuner.

Uppföljning och revidering av STAN-programmet (Stockholms tobaks-, alkohol- och narkotikapolitiska program) har påbörjats och kommer att slutföras under 2008.

Ekonomiskt bistånd (socialbidrag)

Stadens övergripande mål 2007 var att minska bidragsberoendet och att alla som kan arbeta och försörja sig själva, helt eller delvis, skulle hjälpas ur bidragsberoendet. I budget angavs att riktlinjerna för ekonomiskt bistånd skulle ses över så att krav på motprestation som regel infördes, liksom skärpta krav vid andrahandsboenden. Staden skulle även aktivt arbeta med att motverka felaktiga utbetalningar.

Målsättningen att minska bidragsberoendet i staden har uppnåtts. Den stadiga minskningen av antalet bidragstagare under 2006 har fortsatt även under 2007.

Under året har antalet vuxna bidragstagare per månad minskat med 12,1 % och antalet bidragshushåll per månad har minskat med 11,3 %. Antalet bidragshushåll var i december nere i 10 112, vilket är den lägsta nivån sedan 1980-talet.

Den största minskningen har skett inom gruppen arbetslösa eller SFI- studerande med 13,5 %. De sjukskrivna har minskat med 6,5 % och personer med sociala/ medicinska hinder har minskat med 5,6 %. Minskningen har skett i alla åldersgrupper.

Även kostnaderna per månad har minskat. Minskningen är 13,5 % jämfört med i början av året. Av de totala bidragskostnaderna, 919 mnkr, utgörs 89 % av försörjningsstöd (818,5 mnkr) och de största kostnadsposterna i övrigt kan hänföras till logikostnader med 2,2 % (20,4 mnkr) och till tandvårdskostnader med 2,1 % (20,1 mnkr).

Samtliga stadsdelsnämnder uppvisar en minskning av antalet bidragstagare men bidragsutveckling och kostnadsminskningar varierar.

När det gäller resultatet i relation till stadens halveringsmål, dvs. en halvering av antalet vuxna bidragstagare jämfört med i januari 1999, är utfallet 55,7 % baserat på löpande tolv månadersgenomsnitt. Vid en direkt jämförelse mellan antalet vuxna bidragstagare i januari 1999 (24 657 personer) kan dock konstateras att i december 2007 hade detta antal för första gången halverats i och med att antalet vuxna bidragstagare i december var nere i 12 061 personer.

Det är framförallt den mycket goda arbetsmarknaden som förklarar den fortsatta minskningen av bidragstagare, men sannolikt även arbetslinjens tydliga krav på den enskildes medverkan till självförsörjning och stadsdelsnämndernas satsningar på aktiva insatser för att hjälpa arbetslösa att få ett arbete.

Inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd har förvaltningen tillhandahållit generellt verksamhetsstöd och samordning till stadsdelsförvaltningarna. Detta avser kunskapsförmedling, omvärldsorientering, rättstillämpning, handlägningsfrågor och utveckling av arbetssätt samt att lyfta stadsgemensamma frågor och problem i syfte att hitta lösningar.

Verksamhetsstödet har även inriktats på arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar. Förvaltningen har bildat en arbetsgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna för att utveckla och sammanställa gemensamma verktyg och rutiner för detta ändamål.

Inom ramen för det nationella arbetet mot felaktiga utbetalningar har förvaltningen aktivt belyst frågeställningar och problem ur socialtjänstens perspektiv. Förvaltningen har under året representerat kommunerna i en myndighetsövergripande arbetsgrupp för kontrollmetoder och attitydfrågor inom delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Inledande kontakter har även knutits för stadens deltagande i SAM-MY, som är ett samarbete mellan länsstyrelsen, Polismyndigheten, Skatteverket, Vägverket, Ekobrottsmyndigheten och Försäkringskassan i syfte att bland annat motverka svartjobb och bidragsbrott.

Förvaltningen har under ledning av stadsledningskontoret genomfört en omfattande revidering av riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd. Utgångspunkten för arbe-

tet var dels uppdraget i budget 2007 och dels nödvändiga omarbetningar i övrigt. De nya riktlinjerna beslutades av kommunfullmäktige den 1 oktober. I syfte att implementera riktlinjerna genomförde förvaltningen under hösten riktlinjeutbildningar till vilka samtlig berörd personal i staden erbjöds plats. Totalt deltog 426 personer, varav 55 chefer, 251 socialsekreterare och 112 bidragshandläggare.

Förvaltningen har medverkat vid planering och införande av Jobbtorg Stockholm och då främst utifrån myndighetsutövningens verksamhetsperspektiv. Bland annat har en rutin för samarbete och informationsöverföring mellan stadsdelsförvaltningarna respektive socialtjänstförvaltningen och Jobbtorg Stockholm arbetats fram.

Tillsammans med juridiska avdelningen har förvaltningen även tagit fram en rutin för samverkan mellan Socialjouren och stadsdelsförvaltningarna gällande logiärenden.

Förvaltningen har medverkat i en projektgrupp under ledning av stadsledningskontoret för upphandling av en kortlösning för bidragsutbetalningar och för lansering av denna i verksamheterna.

Drog- och brottsprevention samt föräldrastöd

Preventionscentrum Stockholm – Precens är socialtjänstförvaltningens enhet för drog- och brottsprevention. Den huvudsakliga verksamheten har varit att bedriva metodutveckling samt att anordna kurser, seminarier och konferenser för personal inom stadsdelsförvaltningarna.

Enheten har under året haft erfarenhetsutbyte med Göteborg och Malmö om prevention i storstad. Precens medarbetare har också deltagit vid ett antal internationella konferenser inom enhetens intresseområden.

Preventionssamordnare i stadsdelarna

Sedan år 2002 har de flesta stadsdelsförvaltningar en förebyggande samordnare. Precens fungerar som den stadscentrala resursen för samordnarna vad gäller utbildning, handledning samt annat stöd i utvecklandet av samordnarrollen och den lokala verksamheten. Under året har detta arbete fortsatt med speciellt fokus på föräldrakampanjen, fortsatt implementering av STAN-programmet (STAN – Stockholms tobaks-, alkohol- och narkotikapolitiska program), folköls- och tobakstillsyn samt återrapportering av Stockholmsenkätens resultat. Flera stadsdelsnämnder har under året sökt utvecklingsmedel från länsstyrelsen för sin verksamhet, och i de ansökningarna har samordnartjänsterna kunnat räknas som egeninsats i projekten.

Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten är en undersökning som genomförs vartannat år för att kartlägga stockholmslevernans situation i skolan och deras användning av alkohol, narkotika och tobak. Metoden är att en enkät ställs till Stockholms samtliga elever i årskurs 9 samt i

gymnasiets årskurs 2. Under 2007 gjordes ingen datainsamling. Fokus i verksamheten har legat på några utvecklingsområden. Syftet är i dessa att öka användningen av resultat från Stockholmsenkäten:

- som nyckeltal för uppföljning av arbete i stadens verksamheter som riktar sig till ungdomar
- i dagsaktuella ämnen och i offentlig debatt samt i utredningar och kartläggningar
- i forskning.

En del i det arbetet har varit att skapa den första rapporten i en serie med mer fördjupade resultat från undersökningen än de som återrapporteras i direkt anslutning till datainsamlingen. I den avrapporteras bl.a. en forskningsrapport om relationen mellan skolklimate och psykosocial hälsa. Resultaten pekar på viktiga aspekter att ha i åtanke i preventivt arbete i skolan. En annan del har varit ett forskarmöte för att väcka intresse för det rika datamaterialet. Forskare från olika discipliner och lärosäten diskuterade under en dag möjliga områden att forska på utifrån enkäten. I slutet av året inleddes också projektarbetet om enkätformulär och datainsamlingen för 2008 i samarbete med utrednings- och statistikkontoret.

Föräldrakampanj/mediainsats

Förvaltningen genomför årligen sedan år 2000 en mediainsats riktad till tonårsföräldrar. I slutet av april 2007 – inför Valborgsmässohelgen – skickades en broschyr ut till drygt 42 000 föräldrar till 13 - 17 åringar i staden. Broschyren hade titeln ”Det spelar ingen roll var alkoholen kommer ifrån”. I anslutning till utskicket satt skyltar i T-banans rulltrappor, Stockholms stads stortavlor samt på bussar och pendeltåg. Temat för året var att alkoholen är skadlig för unga oavsett varifrån den kommer och att langning till ungdomar främst sker från kamrater och syskon men även från föräldrar. Kampanjen utvärderades av utrednings- och statistikkontoret som genomfört en läsarundersökning (telefonintervjuer med 400 föräldrar) av foldern. Resultatet av läsarundersökningen visar att 91 % av föräldrarna uppmärksammat någon av kampanjens delar – och det är framför allt broschyren som hade störst uppmärksamhetsvärde. Sex av tio föräldrar som uppmärksammat broschyren har även läst eller skummat igenom den. Av de som läst broschyren har 57 % diskuterat innehållet med sina barn, andra föräldrar eller make/maka/sambo.

Mobilisering mot narkotika

Under året har Trestad Skola bedrivits i samarbete med Socialdepartementets Mobilisering mot narkotika samt Göteborg och Malmö. Tillsammans med projektledare från Precens deltog Östra Real och Stockholms Hotell- och Restaurangskola i detta skolutvecklingsprojekt. Två andra pilotprojekt har bedrivits inom ramen för samarbetet med departementet. Det ena är ”Färingsöanstalten – utslussning av kvinnliga kriminella missbrukare” samt utvecklingsarbete med bedömnings- och beslutsstödsinstrumenten ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis) och SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth).

MST – Multi Systemisk Terapi

I staden finns två MST-team – MST-Syd och MST-Järva. Teamen drivs av de fem berörda stadsdelsförvaltningarna. Teamen arbetar i familjer med ungdomar som har problem med skola eller arbete, som är kriminella eller missbrukar och som riskerar att placeras på institution. Under året har Precens åtagit sig att på licens från MST-services i USA bedriva handledningen och vidareutbildningen för de svenska teamen. En svensk MST-konsult och en administrativ assistent har anställts för ändamålet. Syftet är bland annat att bidra till utvecklingen av både av evidensbaserade och hemmabaserade insatser för unga som annars riskerar att institutionsplaceras.

Komet, föräldrastöd och ledarskap i klassrummet

Sedan 2003 har Precens i projektform utvecklat program för evidensbaserat föräldrastöd och stöd till lärare i klassrummet. I Stockholm har mer än 1 000 föräldrar till barn 3 - 11 år deltagit i föräldragrupper och mer än 150 gruppleddare samt 22 handledare har utbildats. En oberoende randomiserad studie har genomförts som visade att mängden problem i hemmet minskade med ca 40 procent jämfört med kontrollgruppen.

Komet för föräldrar till tonåringar har utvecklats och kommer under hösten 2008 att utvärderas i en kontrollerad studie. Likaså har ett program, förstärkt Komet, utvecklats för föräldrar som behöver mer stöd. Utbildning av personal i förstärkt Komet har också genomförts. Programmet, som kan användas som insats inom socialtjänsten, genomförs i grupp samt som individuella träffar i familjen. Även detta program kommer att utvärderas under hösten. Ett samarbete för utvärdering och forskning har upprättats med Forum (Forskningscentrum för ungdomars psykosociala hälsa, Maria Ungdom och Karolinska institutet). En anpassning av tonårsprogrammet till institutionsvård utvecklas och genomförs i samarbete med Statens institutionsstyrelse (SiS).

Handledarutbildningen har reviderats och en ny omgång handledare påbörjade utbildning Ht 2007. Under året har omkring 80 handledare för lärare utbildats i skolKomet. På beställning av och i samarbete med tre stadsdelsförvaltningar utvecklas även Komet för förskolan. Ett nytt program – ACT (Acceptance and Commitment Therapy) – vars syfte är att förbättra ungas psykiska hälsa utprövas och genomförs i ett samarbetsprojekt mellan landstingets Folkhälsocentrum och Kometprojektet. Forskning visar att de elever som deltagit i ACT-grupper fått lägre ångestnivåer och fungerar bättre inom upplevda problemområden. Kvalitetssäkring och upprätthållande av kompetens har ägnats stor uppmärksamhet. Kometgruppen har byggt upp en kompetens som både kan utveckla och upprätthålla evidensbaserade metoder.

Guldsitsen

Nära samarbete och dialog mellan skola och föräldrar samt kollegialitet mellan skola och socialtjänst är viktiga delar i Guldsitsen. Flera skolor i staden har under 2007 tillsammans med Precens påbörjat ett utvecklingsarbete och placerar in Guldsitsen som en del i sitt värdegrundsarbete.

Örebro Preventionsprogram (ÖPP)

Arbetet med att implementera ÖPP har under år 2007 fortsatt. Programmet fokuserar på att få föräldrar till ungdomar i högstadiet att behålla den restriktiva attityd till ungdomsdrickande som de flesta föräldrarna har när barnen är 11 - 12 år. Ju mer restriktiva föräldrar är desto mindre är risken att ungdomarna dricker alkohol. Sedan tidigare har bland annat preventionssamordnare utbildats till instruktörer i ÖPP, vilket innebär att staden själv har möjlighet att utbilda lärare och elevvårdspersonal i metoden. I Precens regi har utbildning av lärare och elevvårdspersonal skett vid fem tillfällen under året. Kursdeltagarna har i sin tur utbildat föräldrar i sina respektive stadsdelar. I övrigt har enheten under året hållit flera nätverksträffar för ÖPP-instruktörer i syfte att kvalitetssäkra och sprida programmet.

Uppföljning av arbete med unga vuxna

Med utvecklingsmedel från länsstyrelsen ansvarar Precens för uppföljning av fyra stadsdelsförvaltningars arbete med unga vuxna. Under året har planering och möten genomförts i samverkan med representanter från de aktuella stadsdelsförvaltningarna. En rapport kommer att lämnas under 2008.

Utvecklingsprojekt med SIDA i Östersjöregionen

Precens har under året initierat ett utvecklingsprojekt tillsammans med Klaari i Helsingfors och Riga Addiction Prevention Centre (RAPC) i Lettland. Dessa två centra arbetar på ett liknande sätt som Precens och det är därför mycket intressant att bedriva ett projekt där de tre preventionsenheterna hjälps åt att metodutveckla sina respektive stadsövergripande insatser. Fokus ligger på primärprevention och promotion. Projektgenomförandet kommer att ske under 2008 och stöds ekonomiskt av SIDA:s Östersjöenhet.

Insatser mot hemlöshet

Alla hemlösa ska omfattas av tak-över-huvudet-garantin

Tak-över-huvudet-garantin (TÖG) infördes 1999 och innebär att hemlösa som inte själva kan ordna nattlogi och kontaktar socialtjänsten före kl 24.00 ska kunna erhålla logi för natten. Uppföljning av beläggningen på akutboenden/härbärgen görs dagligen. Under året har beläggningen ökat mycket på manssidan men fortfarande klarar staden att hålla garantin tack vare extraplatser (vilka inte är medräknade i statistiken nedan). Mansplatserna hade under perioden 1 januari-31 maj (period 1) *en beläggning på 102 % och under perioden 1 juni-31 december (period 2) 104,5 %, att jämföra med 97 % för hela år 2006. Be-

* Under året 2007 har ett nytt inrapporteringsystem för TÖG införts, vilket innebär att det i år måste ske en särredovisning för de två olika systemen. De olika systemen går att jämföra, dock inte att sammanföra. Från och med 2008 rapporteras det endast i det nya systemet.

läggningen av kvinnoplatserna var 63 % (period 1) och 87,8 % (period 2) att jämföra med 72 % hela år 2006. Därutöver har andelen direktintag på akutboendena/härbärgena ökat under året från 20 % under 2006, till 29 % (period 1) och till 27 % (period 2).

Beläggningen har i första hand ökat på grund av att direktintagen har blivit betydligt fler. Under det tidigare TÖG-projektet, som avslutades under hösten 2006, lyckades förvaltningen minska direktintagen kraftigt. Detta visar att det är av stor vikt att satsa på biståndsbedömning på i högre grad än vad som gjorts under året. Biståndsbedömning innebär att fler av de som går på direktintag kommer igång med en individuell planering. Nämnden beslutade hösten 2007 att förvaltningen ska återkomma med ett förslag till hemlöshetsjour (liknande TÖG-projektet) under våren 2008. Det är mycket viktigt att denna hemlöshetsjour kan starta under 2008.

Totalt sett fanns det vid årets slut 194 platser (inklusive extraplatser) att tillgå på akutboende/härbärge, varav 150 är för män, 36 är för kvinnor och 8 är för par. Totalt antal ordinarie platser är 171, vilka nedanstående statistik beräknas efter.

Beläggning härbärgesplatser

År 2007 (jan-maj)	2007 (jun-dec)	2006	2005
93 %	104,5 %	90,5 %	93 %

Totalt antal utnyttjade loginätter

År 2007	2006	2005
62 836	56 428	60 828

Antalet individer under årets första fem månader var 1 170. Under resterande sju månader var antalet individer 1 566. Dessa två summor går inte att summera i och med att många av individerna är desamma. Uppdelningen i år beror på att förvaltningen införde ett nytt IT-system för TÖG-rapporteringen, vilket inte är helt jämförbart med tidigare system. Antalet individer på härbärge var 1 997 år 2006.

Stadsdelsförvaltningarna har utnyttjat 66 % av platserna (jmf 65,6 % för år 2006), Enheten för hemlösa 30,3 % (jmf 31,8 % för år 2006), övriga kommuner/länder 3,7 %.

I slutet av året startade första etappen av ombyggnationen av Frälsningsarméns härbärge och en av de tre sovsalarna byggdes om till tvåbäddsrum och enkelrum. De kvarvarande två sovsalarna och intagningslussen byggs om under vintern/våren 2008. I och med denna ombyggnad ökar kvaliteten för de boende samt säkerheten för både boende och personal.

Införa vägen-tillbaka-garantin

Under året har ett antal frågor inom hemlöshetsområdet varit särskilt prioriterade av socialborgarrådet vilka förvaltningen har utrett i ärendet "Ny inriktning i arbetet med hemlösa" som socialtjänstnämnden beslutade om 22 november 2007. De prioriterade frågorna är

a) barn och ungdomar, b) de som bor länge på härbärke och c) öka antalet försöks- och träningslägenheter. Under punkt b) har frågan om en vägen-tillbaka-garanti diskuterats i samband med en vidareutveckling av nuvarande tak-över-huvudgaranti. Vägen-tillbaka-garantin ska ta vid där tak-över-huvudet-garantin upphör. Den ska vara individuellt utformad och innefatta stöd och behandling mot missbruk/psykisk ohälsa. Grunden för garantin är en individuell handlingsplan. En viktig förutsättning för att individuella handlingsplaner ska kunna utarbetas är att en snabb länkning till ansvarig förvaltning sker och att den hemlöses individuella behov av stöd och insatser tillgodoses. För att förbättra denna länkning, i första hand från akutboenden/härbärgen, behöver en hemlöshetsjour inrättas. Nämnden gav den 22 november 2007 förvaltningen i uppdrag att återkomma med ett förslag till hemlöshetsjour (TÖG-jour). Ett förslag kommer att presenteras för nämnden i april 2008.

Utreda en med frivilligorganisationer gemensam reception för hemlösa centralt i staden

I verksamhetsplanen för 2007 skriver förvaltningen att medborgarkontoret för hemlösa med fördel kulle kunna utvecklas vidare. Under året har verksamheten vid medborgarkontoret inom kvarteret Grimman byggts ut och har nu fler anställda. Även samverkan med frivilligorganisationerna och andra myndigheter har ökat markant. Under vintern 2008 kommer Stadsmissionsgården att flytta till kvarteret vilket kommer att innebära ett förstärkt samarbete. Samverkan mellan berörda verksamheter fungerar väl och har goda möjligheter att ytterligare stärkas. Förvaltningens intryck är att frivilligorganisationerna är nöjda med nuvarande upplägg och den samverkan som råder.

I ärendet "Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet" som nämnden beslutade om 22 november 2007 togs inga förnyade beslut i denna fråga. Däremot beslutades annat som kan anses tangera frågan, exempelvis att förvaltningen ska återkomma med ett förslag till överenskommelse med landstinget om en särskild "hemlöshetsklinik". I detta sammanhang bör också lyftas fram de gemensamma beroendemottagningar som Enheten för hemlösa respektive många stadsdelsförvaltningar har utvecklat tillsammans med landstinget under 2007.

Utveckla olika stöd- och vårdboenden, bl. a förtroende-, motivations- och planeringsboende

I slutet av 2007 fanns det sammanlagt 2 159 platser på stadens olika boenden. Under året har inga stora utbyggnader skett, däremot har en hel del kartläggningar och utredningar gjorts för att få ett bra underlag till vad staden bör satsa på inom hemlöshetsområdet. Det mesta av detta arbete kan hänföras till ärendet "Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet" som nämnden beslutade om 22 november 2007. Bland annat ska förvaltningen utreda hur ett boende ska utformas för långliggare (på härbärgen) med medicinbehov.

Antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter har ökat. År 2007 förmedlades 302 lägenheter att jämföra med 250 år 2006. Enligt den kartläggning som gjordes vid Enheten för hemlösa och stadsdelsförvaltningarna våren 2007 visade det sig att det totala behovet var 230 försökslägenheter och 240 träningslägenheter, totalt 470 lägenheter. Detta visar

att en fortsatt ökning av denna form av lägenheter är mycket viktig för att fler personer ska få chansen till ett eget boende.

I mars 2007 tog förvaltningen över Stiftelsen Hotellhems referensboende på Råcksta (plan 5) med 28 platser. Boendet är ett drogfritt stödboende, steget före ett eget boende.

Mycket arbete har satsats under flera år för att bygga hus för hemlösa (tidigare kallat Skeve hus), men ännu har inget projekt genomförts. Anledningen till detta har framförallt varit ekonomiska skäl. Det har varit svårt att få rimliga anbud vid de upphandlingar som gjorts. Arbetet fortsätter dock för att finna en ekonomisk hållbar lösning, både för staden och för den enskilde individen.

Ett visst utbyggnadsarbete sker också på stadsdelsförvaltningarna. Senaste utbyggnaden var Hässelby-Vällingby som startade ett förtroendeboende med 6 platser i Vinsta. Ytterligare utbyggnad på stadsdelsförvaltningarna planeras inför 2008, bland annat ett drogfritt stödboende med 22 lägenheter i Västertorp inom Liljeholmen-Hägersten.

Dagverksamheter för hemlösa

Frivilligorganisationerna Stadsmissionen, Frälsningsarmén, Ny Gemenskap och Convictus har drivit dagverksamheter för hemlösa. Besöksfrekvensen har genomgående varit hög.

I slutet av sommaren tvingades Convictus lämna sin lokal i f.d. postterminalen Klara på grund av rivning av fastigheten. Förvaltningen har under året gjort stora ansträngningar för att finna en ersättningslokal för verksamheten. Kontakter har tagits med såväl privata som kommunala värdar. Under början av 2008 flyttar Convictus tillfälligt in i de lokaler vid Slussen som Stadsmissionen lämnar. Förvaltningen arbetar vidare med att finna en permanent lösning för Convictus.

Operativ verksamhet

Maria Ungdomsenhet

Maria Ungdomsenhet är stadens centrala enhet för ungdomar upp till 20 år som har en missbruksproblematik eller som befinner sig i riskzon för missbruk. Ungdomarna ska vara bosatta inom Stockholm eller i kommun som har avtal med enheten.

Enhetens grunduppdrag är att komplettera stadsdelsförvaltningarnas och avtalskommunernas arbete med ovanstående målgrupp. Enheten bedriver utrednings- och behandlingsarbete i öppenvård samt tillhandahåller informations- och utbildningsinsatser. Vidare ska enheten utifrån aktuell forskning och beprövad erfarenhet utveckla metoder och insatser i missbruksarbete för unga. Verksamheten bedrivs i ett nära samarbete med Beroendecent-

rum, Stockholms läns landsting. Två specialistläkare och tre sjuksköterskor är knutna till enhetens utrednings- och behandlingsarbete.

Under året har 432 nya ungdomar/familjer aktualiserats på enheten. Flickor utgör 38 %. Medelålder för pojkar är 17,2 år, för flickor 16,9 år. Flest ungdomar har aktualiserats från Södermalms stadsdelsförvaltning: 43, följt av Hässelby-Vällingby: 37, och Enskede-Årsta-Vantör: 34. Minst aktualiseringar hade Östermalm: 7.

Antalet utrednings/behandlingstimmar uppgick till 5 069 timmar. Prognosen för 2007 var 4 860 timmar. Utöver detta tillkom 1 484 inbokade besök som uteblev eller avbokade sent. Uteblivna besök utgör således 22 % av totalt inbokade besök. Prestationerna stämmer relativt väl med prognosen för 2007. En ambition är att arbeta metodologiskt för att framdeles minska antalet uteblivna besök.

Enhetens landstingsdel var delaktig i 2 038 besök. Då inräknas besök tillsammans med socialsekreterare, läkarbesök samt besök hos sjuksköterska.

Enheten har ett specifikt telefonnummer för rådgivning och tidsbokning. Under året har 1 514 samtal inkommit till denna telefon. Flest samtal har inkommit från föräldrar, 489 samtal, följt av lokal socialtjänst, 425 samtal. Resterande samtal kommer från ungdomar själva, skola, familjehem m.m.

Maria Ungdomsenhet uppvisar ett budgetöverskott på ca 1,3 mnkr. Överskottet härrör från att enheten haft flera vakanser. Vidare fick enheten utvecklingsmedel från länsstyrelsen till BSFT (se nedan), varvid löner för en och en halv personal från den 1 april kunde överföras till projektet.

Intäkterna blev större än förväntat, bl.a. då avtal gjordes med landstinget om urinprover. Landstinget har bekostat 30 % av enhetens urinprovskostnader. Landstinget har också under året utökat sina lokaler inom socialtjänsten, och hyresintäkterna har därmed ökats.

Enheten beviljades i juni utvecklingsmedel från länsstyrelsen till två pågående utvecklingsprojekt:

- *BSFT* (Brief Strategic Family Therapy for adolescent drug abuse) som är en kort strategisk familjeterapi för drogmissbrukande ungdomar. Ett evidensbaserat arbete som haft positiva utvärderingar i USA.
- *Trestadssamarbete* om ett dokumentations- och statistikprogram. Projektet syftar till att de tre storstäderna tillsammans ska utveckla ett enhetligt dokumentations- och statistikprogram för mottagningar som arbetar med unga missbrukare. En jämförande studie mellan de tre städerna har genomförts och sammanställts av Malmö högskola och studien presenterades i mars. Dokumentationssystemet beräknas att tas i bruk under 2008.

Maria Ungdomsenhet har startat ett specifikt behandlingsprogram för ungdomar upp till 23 år som dricker för mycket alkohol, Promille.noll. Det är ett öppenvårdsprogram som arbetar på lösningsorienterad och kognitiv grund.

Enheten inledde i början av året på initiativ av Lava (Kulturförvaltningen) ett samarbete om en grupp ungdomar som mådde psykiskt dåligt och där det fanns misstanke om missbruk. Två handläggare från Maria Ungdomsenhet tillbringade ett par timmar/vecka på Lava i syfte att fånga upp de ungdomar som för illa.

Utifrån förvaltningens genomlysning av arbetet med unga vuxna höjde Maria Ungdomsenhets Cannabisprogram åldersgränsen från 20 år till 23 år.

Enheten har under flera år ingått i ett projekt kallat MUMIN, tillsammans med landstinget, Ungdomssektionen vid Länskriminalen samt Mobilisering mot Narkotika. MUMIN är idag en permanent verksamhet som syftar till att ungdomar som grips för ringa narkotikabrott snabbt erbjuds vårdinsatser.

Enheten har under året haft ett strukturerat och fördjupat samarbete med Östra Real på grund av att skolan antog en alkohol- och drogpolicy med målsättning att ”uppnå en mätbar sänkning av alkohol- och drogbruk bland skolans elever”.

En extern utvärdering av föräldrautbildningen Föräldrastegen har genomförts. Föräldrastegen är en videobaserad utbildning i grupp. De föräldrar som genomgår denna utbildning rekryteras via den egna enheten samt lokal socialtjänst.

Under maj månad genomfördes en kundenkät. Överlag fick enheten ett mycket bra betyg.

Ungdomsuppsökarna/Ungdomsjouren är en egen sektion inom Maria Ungdomsenhet. Ungdomsjouren består av sex socialsekreterare som arbetar fältförlagt, två socialsekreterare med verksamhet vid Citypolisens Ungdomsrotel och en sektionschef.

Ungdomsjourens uppdrag är att under dagar, kvällar, nätter och helger bedriva uppsökande arbete i city med ungdomar upp till 20 år. Uppdraget är att förhindra att ungdomarna hamnar i missbruk, kriminalitet, prostitution eller annat socialt nedbrytande beteende. Vidare samordnar och ansvarar Ungdomsjouren för det uppsökande arbetet vid extraordina situationer.

Uppdraget för de två socialsekreterare som är stationerade vid Ungdomsroteln hos polisen, är att i samarbete med Citypolisens ungdomsrotel och åklagarmyndighet snabbt bedöma och aktualisera ungdomar med behov av insatser från socialtjänsten och att vara ett stöd för ungdomar som är misstänkta för olika brott. Man ska medverka till att alla ungdomar i riskzon för kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende erbjuds relevant hjälp. Polisanmälningarna gäller brott begångna i citys polismästdistrikt;

2 282 av ungdomarna som man träffade under 2007 tillhörde Stockholms stad, 2 015 ungdomar tillhörde kranskommunerna och 242 ungdomar övriga landet.

Socialekreterarna vid Citypolisens Ungdomsrotel har särskild kompetens att arbeta med unga gärningsmän. De har lång erfarenhet från området och sektionen arbetar ständigt med att utvärdera och utveckla samtalsmetoder, både gällande samtal som genomförs vid polisförhör och de samtal som genomförs med ungdomar som sitter anhållna eller häktade.

Arbetet med barn och ungdomar där Ungdomsjouren befarar att de kan vara utsatta för människohandel har varit intensivt under året. Council of the Baltic States, Rädda Barnen, Oak Foundation och Daphne har genomfört en ettårig utbildning, Assistance to Children Victims of Trafficking. Ungdomsjourens sektionschef har varit en av fem deltagare från Sverige och ingår därmed i Sveriges expertgrupp kring frågan. Denna grupp har under året anordnat två nationella seminarier om barn utsatta för människohandel.

Antalet barn och ungdomar som kom till Ungdomsjouren via Citypolisens kännedom var under året 58. Under 2006 kom totalt 71 ärenden. För flera av dessa barn och ungdomar finns farhågor att de kan vara utsatta för människohandel. Åldern varierar från 10 till 17 år. De flesta kommer från Rumänien, 9 barn. De brott som barnen är misstänkta för är snatteri, fickstöld och stöld.

Totalt har 134 ungdomar mellan 15 och 19 år inkommit till Kronobergshäktet under året. Av de 134 var 108 pojkar och 26 flickor. Under året har Ungdomsjouren genomfört 487 besök på häktet där ungdomar fått information och strukturerat stöd.

Ungdomarna som är häktade är ofta misstänkta för mycket grova brott och ibland för flera olika brott. Under 2006 noterade Ungdomsjouren en kraftig ökning av ungdomar som inkom till häktet misstänkta för sexualbrott, 19 ungdomar i jämförelse med 7 under 2005. Ungdomsjouren har följt upp detta och trenden har inte fortsatt under 2007 då man haft kontakt med 3 ungdomar misstänkta för sexualbrott.

Ungdomsjouren har medverkat vid 208 polisförhör varav 14 var förhör med ungdomar under 15 år. Främst har förhören skett på Ungdomsroteln men Ungdomsjouren har även medverkat vid förhör gjorda av Länskriminalens Ungdomssektion, "Supporterpolisen", Kriminaljourerna på arrestavdelningarna samt Utredningsjourerna på Söder- och Norrmalm. Socialekreterarna har gjort 102 anmälningar till lokal socialtjänst.

Sammantaget har Ungdomsjouren haft 5 282 kontakter med ungdomar, vuxna i ungdomsmiljöerna och föräldrar, vilket innebär en ökning med 470 jämfört med föregående år. 80 % av kontakterna är med ungdomar, 14,5 % med vuxna i ungdomsmiljöerna och 5,5 % med föräldrar. Detta innebär en viss ökning av ungdomskontakter samtidigt som familjekontakterna minskat.

Ett mycket vanligt problem är att ungdomar avviker från hemmet eller från institution. Av de 158 uppdragen som kommit från föräldrar, polis, socialtjänst och ideella organisationer innehåller 81 % problematiken att ungdomen då och då avviker. Av dessa 128 gäller 101 flickor. Det vanligaste uppdraget för Ungdomsjouren är således avviken flicka. 26 uppdrag gällde ungdom som tillhör SiS- institutioner. Tillhörigheten för ungdomarna vid de 158 uppdragen är från hela landet. 45 % är från Stockholm stads alla stadsdelar. 52 % kommer från olika andra kommuner i landet och andra länder än Sverige och 3 % saknar man kunskap om.

En tydlig trend under året är förekomsten av barn som tigger, säljer rosor eller spelar på gatorna. Under sommaren har det under perioder förekommit många barn som spelat på gatorna i city. Det har även förekommit barn som säljer rosor. Ungdomsjouren har noterat hur "ros-barnen" organiseras av vuxna personer. Denna information är överlämnad till Rikspolisens.

En grupp ungdomar, ibland kallas de "svartrockare" och ibland "emos" som tidigare inte var så många och som brukade vara synliga under en period på våren har etablerat sig på Sergels torg. För tillfället består gruppen av ett hundratal ungdomar där den yngsta har visat sig vara 10 år, dock är de flesta kring 16-års ålder. Runt gruppen ungdomar rör sig även äldre män som bland annat bistår med att köpa ut alkohol och cigaretter till ungdomarna. Ungdomarna kommer från hela länet och under första tertialen har Ungdomsjouren i samverkan med Klara närpolis fått fram identitet på många av dessa ungdomar. Flera insatser genomfördes även under höstterminen.

Ungdomsjouren har haft förstärkt bemanning på valborgsmässoafton, den 1 maj, den 6 juni, vid demonstrationerna den 30 november och på nyårsnatten. Under skolavslutningsperioden och Ung 08-veckan arbetade Ungdomsjouren enligt gällande schema.

Resursteamet Barn och Ungdom

I början av år 2007 sammanfördes Placerings- och konsultationsenheten, Familjehems-konsulterna samt Resurscentrum för adopterade och deras familjer till en enhet - **Resursteamet barn och ungdom**. I slutet av året överfördes även ansvaret för jourhemsverksamhet för barn i åldrarna 0 - 12 år till enheten från HVB barn och ungdom. Enheten utgörs av tre verksamhetsområden, *Adoption*, *Familjevård* och *Placeringskonsultation*.

Under 2007 har den del av Familjevård som arbetar med rekrytering och utbildning av familjehem varit ofinansierad och fått rymmas inom förvaltningens totala budgetram. För år 2008 har nämnden fattat beslut om att denna del ska vara anslagsfinansierad.

Verksamhetsområde familjehem redovisar ett överskott i den del som gäller jourhem och familjehem för tonåringar.

Verksamhetsområde adoption redovisar ett underskott i den del som rör förberedande utbildning inför adoption (FIA). Antalet personer som anmält intresse för adoption har minskat i staden.

Adoption är en verksamhet med tre uppdrag: att organisera och administrera den obligatoriska föräldrautbildningen inför adoption (FIA); att ansvara för Spira, som är en öppen socialpedagogisk verksamhet för adopterade barn i åldrarna 0 - 7 år och deras föräldrar samt att samla och förmedla kunskap om adoptionsfrågor till anställda i staden som i sitt arbete kommer i kontakt med denna grupp. De som deltar i FIA-kurserna betalar en av kommunfullmäktige fastställd avgift om 2 000 kronor/per person och kurs.

Under året har 385 personer genomgått utbildning inför adoption. För några personer har det varit svårt att genomföra den ordinarie kursen med sju tillfällen under lika många veckor. På försök har därför två helgkurser genomförts. Det totala antalet timmar har varit det samma, men kurserna har förlagts till två veckoslut. Utvärderingen med kursledare och kursdeltagare har gett goda resultat.

Under året har 21 personer genomgått kursledarutbildning. Totalt finns nu 47 kursledare i staden. Samtliga nyutbildade har hållit kurs under året. Kursledarna har erbjudits delta i öppna handledningsgrupper varannan fredag under året. Under året har också fyra föreläsningar och sex kursledarträffar anordnats.

Flera större föreläsningar har arrangerats för personal i staden som i sitt arbete möter adopterade och deras föräldrar. Fyra samtalsserier om sju tillfällen för grupper av adoptivföräldrar har genomförts och två föräldragrupper har anordnats, utifrån temat anknytning, språkutveckling, 12 föräldrar och 12 barn har deltagit.

Vidare har området adoption ansvarat för driften av den öppna socialpedagogiska verksamheten Spira där samarbetet med Södermalms stadsdelsförvaltning har fortsatt och utvecklats under året. Spira har haft 120 registrerade besökare per termin under året. Varje besökare kommer 1 - 4 ggr per vecka. Varje dag har Spira haft i medeltal 40 besökare (20 barn och deras föräldrar).

Familjevård består av en anslagsfinansierad del som har i uppdrag att rekrytera, utbilda och handleda familjehem för hela stadens räkning samt en intäktsfinansierad del som på uppdrag från stadsdelsförvaltningarna i Stockholm placerar barn och ungdomar 0 - 20 år i jourhem och ungdomar 13 - 20 i familjehem. Vidare erbjuds genom enhetens psykologer utredning och bedömning av eventuellt vårdbehov samt samtalskontakt för ungdomar. Psykologerna erbjuder också handledning samt tolkning av djupintervjuer.

Under året har fyra grundutbildningar för presumtiva familjehem genomförts. En har riktat sig särskilt till familjehem som har placerade tonåringar eller vill ta emot sådana. De ensamkommande flyktingbarnen utgör en allt större del av ungdomar som behöver familjehem. För att möta detta ökande behov har särskilda annonser utformats för att hitta hem

för denna grupp och en särskilt anpassad grundutbildning har skapats för familjer som vill ta emot ensamkommande flyktingungdomar. Sammantaget har 29 familjer deltagit i enhetens fyra grundutbildningar under året.

Under året har 103 förfrågningar om familjehem inkommit till enheten. 76 av dessa är avslutade under året. 57 förfrågningar återtogs av stadsdelsförvaltningarna efter att de hittat egna familjehem (31 st), för att barnet placerats i annan vårdform (7 st) eller av andra skäl (19 st). Familjehemskonsulterna har lämnat förslag på 58 familjer och 21 barn har placerats i rekommenderade hem. För 25 barn och ungdomar fortsätter sökandet efter lämplig familj.

Under året har åtta utbildningstillfällen samt två teaterföreläsningar erbjudits familjehemmen. Till samtliga föreläsningar har också handledare inom familjevården i Stockholm inbjudits. Sammanlagt har 536 personer deltagit vid dessa föreläsningar. Därutöver har familjehemsmammor och familjehemsplacerade tonårsflickor bjudits in till ett internat med temat Tonårsdöttrar - Tonårsmammor.

I september genomfördes för sjätte året i samarbete med länets övriga kommuner Familjehemmens dag på Gröna Lund. Familjehem från Stockholm och övriga länskommuner hade nöjesfältet för sig själva i två timmar innan allmänheten släpptes in. Cirka 1 200 personer från Stockholm deltog.

Det familjevårdsprojekt under ledning av SIDA, styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete, och socialhögskolan i S:t Petersburg som familjehemskonsulterna deltagit i avslutades vid halvårsskiftet.

Under året har 33 ungdomar nyplacerats i jour- och familjehem. Totalt har 57 ungdomar varit placerade under året. Flera nya familjehem har rekryterats för att kunna möta stadsdelsförvaltningarnas behov. Från och med november 2007 har enheten fått i uppdrag att tillhandahålla jourhem också åt barn i åldrarna 0 - 12 år för stadsdelsförvaltningarnas räkning. Under dessa två månader har 8 nyplaceringar av barn i dessa åldrar gjorts. Det sammanlagda antalet vårddygn för ungdomar i åldrarna 13 - 20 år uppgår till ca 13 400 vårddygn, för barn i åldrarna 0 - 2 år till ca 130.

Stadsdelsnämnderna erbjuder utredningsinsatser för placerade ungdomar av enhetens psykolog. Under året har några psykologutredningar genomförts. Psykologen erbjuder också placerade ungdomar samtalskontakt och har haft samtalskontakt med ett tiotal ungdomar under året.

Stadsdelsförvaltningarnas handledare har vidare möjlighet att få handledning om enskilda ungdomar och tolkning av djupintervjuer av familjehem. Efterfrågan på intervjutolkningar och handledningstimmar har varit något färre än beräknat.

Placeringskonsultation arbetar med konsultation och rådgivning till stadsdelsförvaltningarna gällande val av vårdform i frågor som rör barn och ungdomar 0 - 20 år, där en vårdinsats är aktuell. Handläggarna har kunskap om, insyn i och håller sig ajour med det utbud av behandlingshem, ungdomshem, stödboende, kollektiv och mellanvård, med vilka Stockholms stad tecknat avtal liksom med den egenregiverksamhet som Stockholm HVB barn och ungdom driver. Ramavtal är tecknade med ca 90 vårdgivare avseende institutioner för akut och utredning, jourverksamheter, längre tids behandling i dygnetruntvård, stödboende och mellanvård. Varje vårdgivare/ verksamhet besöks minst 1 - 2 ggr/termin.

Konsultationsuppdragen beräknades uppgå till ca 1 000 för år 2007 och är uppdelade på personliga möten ("dragningar"), telefonrådgivning och uppföljning. Under året har konsultationsuppdragen varit ca 850.

HVB barn och ungdom

HVB barn och ungdom tillhandahåller en samlad vårdresurs för barn och ungdomar. Verksamheten ska drivas med god kvalitet, grundas på dokumenterad erfarenhet och resultatuppföljning och i enlighet med barnkonventionens värderingar och krav. Enheten driver och utvecklar verksamheter dygnet runt och i öppna former inom verksamhetsområdena *Akut stöd/Barn och familj*, *Ungdomar*, *Skyddat boende* och *Asylsökande barn och barn med uppehållstillstånd*.

HVB barn och ungdom har en budgetomslutning om 81,9 mnkr. Enheten redovisar ett nollresultat.

Andelen utskrivningar från barn- och familjeverksamheterna där efterfrågade insatser utifrån uppdraget utfördes under året är 97 % och från ungdomsverksamheterna 99 %. Resultaten är klart bättre än prognostiserade siffror (70 respektive 80 %) vid årets början. Det beror dels på att HVB barn och ungdom har nya verksamheter, med tydliga och lätt uppföljningsbara uppdrag, dels på att utvärderingskriterierna i någon mån har ändrats. Bedömningarna har också blivit mer genomarbetade än tidigare.

Måluppfyllelsen mäts genom systematisk dokumentation av målgruppen vid inskrivningen och vid utskrivningen genom klientens och uppdragsgivarens bedömning av insatsen. Vidare sex månader efter utskrivningen utifrån information från socialsekreterare, ungdomar och föräldrar.

Verksamhetsområden

Akut stöd/Barn och familj

Eureni Minne akut och utredning, Järva stöd och utredning, Duvnäs föräldrastöd och Surbrunnsgatans stödboende. Institutionerna har sammanlagt 28 dygnetruntplatser och 15 öppenvårdsplatser.

Eurenii Minne samlokaliseras under 2007 med Surbrunnsgatans stödboende av effektivitets- och kostnadsskäl. Beredskap för barn i behov av skydd har upprätthållits med särskilt anslagna medel. Stadsdelsförvaltningarna har erhållit ca 0,7 mnkr i subvention för placeringar av barn som är yngre än 7 år på Eurenii Minne, Järva akut och utredning och Surbrunnsgatans stödboende.

Med anledning av förändrade behov reducerades 2007 platsantalet både vid Surbrunnsgatans stödboende (från 22 platser till 10 platser) och Eurenii Minne akut och utredning (från 13 till 8 platser). Detta antal platser har visat sig i stort motsvara efterfrågan. Efterfrågan på särskilt Surbrunnsgatans stödboende har varit stort. Budgeterad beläggning 90 %, utfall 109 %.

Personalstyrkan reducerades att motsvara platsantalet. Samtliga verksamheter för barn och familjer har frigjort personalresurser för utökad öppen- och eftervård.

Ungdomar

Bromma arbets- och studiecenter (BAS) bedriver dels mellanvård och dels behandlingsboende (Giovannis och Saimagatan). Vidare finns tjänsterna särskilt kvalificerad kontaktperson och ungdomstjänst. Verksamheten har 21 dygnetruntplatser och 18 öppenvårdsplatser.

BAS behandlingsboende för pojkar och behandlingsboendet för flickor hade under sommarmånaderna reserverat en plats vardera till Socialjourens förfogande för akutplacering av ungdomar. Under 2007 akutplacerades totalt 37 ungdomar (25 flickor och 12 pojkar) på Giovannis behandlingsboende för flickor och BAS behandlingsboende för pojkar. För fyra av de akutplacerade flickornas del ändrades uppdragen senare från akutplacering till behandlingsuppdrag. Tre av de akutplacerade pojkarna på BAS behandlingsboende för pojkar fick av socialtjänsten förlängda boenden med korttidsinsatser.

Giovannis behandlingsboende för flickor flyttade i maj till nya, mera ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler.

Efterfrågan på BAS avgiftsfinansierade öppenvårdstjänster minskade. Neddragningar har därför gjorts under året. Utifrån en budgeterad beläggning på 85 % har utfallet vid BAS blivit 54 %.

BAS har år 2007 fått två nya uppdrag. Det ena är att organisera stadens arbete med ungdomstjänst och det andra är att anordna verksamheten "särskilt kvalificerad kontaktperson". Dessa uppdrag finansieras med statliga medel. Ungdomstjänsten beräknades att ta emot 150 ärenden per år. Efterfrågan var betydligt större. Under 2007 togs 171 ungdomar emot. Verksamheten särskilt kvalificerad kontaktperson påbörjades först under andra halvan av 2007, efter att finansieringsfrågan blev klar.

Skyddat boende:

Kruton, stöd och rådgivningscenter och skyddat boende har 8 dygnetruntplatser och en öppenvårdsmottagning. Det skyddade boendet hade under året många placeringar från andra kommuner, vilket medförde hög beläggning, 96 % mot budgeterat 75 %.

Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning (2006) är Kruton den näst största vårdgivaren i Sverige efter Gryning Vård AB, inom området hedersrelaterat hot eller våld mot unga flickor. Under 2006 hade Kruton 33 placeringar för kortare eller längre tid, under 2007 var antalet placeringar 38. Efter placeringen flyttade ett 10-tal av flickorna hem efter planering med berörda. Övriga flyttade till skydds/träningslägenheter, jour- eller familjehem, kvinnojour och annat skyddat boende. Efter utflyttning har många av flickorna fortsatt kontakt med Krutons stöd- och rådgivningscenter.

Enligt Socialstyrelsens kartläggning finns det i övrigt i landet 5 ideella verksamheter för målgruppen som var och en hade ett tiotal placeringar 2006.

Kruton har även sålt utbildnings- och konsulttjänster till andra kommuners verksamheter för målgruppen, liksom till Migrationsverket.

Asylsökande barn och barn med uppehållstillstånd:

Söderbo, Linggården och Mandelgården har sammanlagt 57 dygnetruntplatser. Boendena har haft högre beläggning än vad som var budgeterat. Dessa tre verksamheter renderar ett överskott om 2,7 mnkr. Det beror på att Riksdagen fattade beslut om att från den 1 juli 2007 höja både grundersättningen och schablonersättningarna för boendeplatser till kommuner som tar emot ensamkommande asylsökande barn och ungdomar. Den årliga grundersättningen har fördubblats, vilket innebär att Linggården och Söderbo har erhållit ytterligare 0,5 mnkr mer per verksamhet än vad som budgeterats i statligt bidrag under år 2007

Tillsyn

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn vid alla HVB-hem för ungdomar i landet. Inom HVB barn och ungdom har tillsyn skett vid Kruton, Linggården, Giovannis behandlingsboende för flickor och BAS – Bromma arbets- och studiecenter. Granskningen har skett enligt kriterierna kvalitet och innehåll i vården, säkerhet, de inskrivnas delaktighet i vården, de inskrivnas sociala och känslomässiga behov, hälsa och personalens utbildning. Tillsynsrapporterna för de tre förstnämnda har redovisats till nämnden. Även rapporten som gäller BAS kommer att redovisas.

Uppsökarenheten för vuxna

Enheten ansvarar för uppsökande arbete riktat mot missbrukare, psykiskt sjuka, hemlösa och övriga vuxna. Arbetet bedrivs i gatumiljöer, på dagverksamheter, på landstingets avgifts- och tillnyktringsenheter, på härbärgen och Kronobergshäktet. Arbetet bedrivs i första hand i city och på platser där personer från andra stadsdelsförvaltningar och/eller andra kommuner vistas. Uppsökarenhetens mål är att länka individer från målgruppen till det ordinarie hjälpsystemet.

Vuxenuppsökarna arbetar aktivt för att följa upp hemlösa som vistas längre tider på härbärgen i syfte att stadsdelsförvaltningar/Enheten för hemlösa ska hitta andra mer långsiktiga lösningar för personer som bott längre tider på härbärgen.

I Uppsökarenheten för vuxnas uppdrag ingår också att uppmärksamma, identifiera, och lyfta fram brister i hjälpsystemen genom att kartlägga och rapportera om trender, boplatser och andra sociala problem som uppmärksammas genom det fältförlagda arbetet. Uppsökarenheten för vuxna ska lämna in en skriftlig rapport om läget i staden när det gäller trender, områden och/eller problembilder för målgruppen.

Enheten haft i genomsnitt 542 kontakter/månad, ca 101 samtal/månad på fälttelefonen samt ca 52 klientuppdrag/månad. Länkningar till socialtjänstens missbruksenheter dominerar stort dit 213 länkningar har gjorts.

Uppsökarenheten har som planerat inkommit med skriftliga rapporter om läget i staden när det gäller trender, områden och/eller problembilder för målgruppen. En rapport om unga vuxna och en rapport från Stockholmsnatten har presenterats för socialtjänstnämnden. Under Stockholmsnatten var enheten ute hela natten tillsammans med ett 60-tal handläggare från stadsdelsförvaltningarna.

Enheten redovisar ett budgetöverskott på grund av vakanser och olika projekt. Personalsamordningsvinster har kunnat göras i och med enhetens många olika verksamheter och projekt. Övriga utgifter har också varit mindre än beräknat.

Hemlösa med någon form av psykisk ohälsa som vistas på centralstationen med omnejd, med speciellt fokus på personer från andra kommuner.

Centralstationsprojektet är ett samverkansprojekt mellan Uppsökarenheten för vuxna och landstingets team för hemlösa (S:t Göranssteamet), som finansieras av Miltonmedel. Projektets syfte är att under en tvåårsperiod, 2006-03-01 - 2008-02-28, genom uppsökande arbete, kartlägga personer som vistas på Centralstationen, Cityterminalen och Arlanda Express och vid behov länka vidare till ordinarie hjälpinstans i länet. Totalt antal uppmärksammade/kartlagda från målgruppen sedan starten är 226 personer. Av dessa har projektet sammantaget arbetat med 79 personer i länkingsprocesser.

Hemlösa i husvagn och andra former av bosättning

Socialtjänstförvaltningen arrenderar sju platser för hemlösa husvagnsboende personer vid Flatenbadets camping. Två uppsökare har under första halvåret 2007 arbetat med att motivera de husvagnsboende till ett mer stadigvarigt boende eller till behandling. Under andra halvåret förändrades inriktningen i verksamheten till att bli en verksamhet i samverkan med Enheten för hemlösa

Under 2007 har 19 personer varit inskrivna i projektet. Av dessa har 9 gått vidare till insats i socialtjänstens regi: 3 har gått vidare till behandlingshem och 6 till lågtröskelboende samt har 4 personer gått till kriminalvård. Det fanns vid årsskiftet således 6 personer kvar. Den handlingsplan som tagits fram tidigare för samarbete med stadens markkontor, trafikkontor, polis, stadsdelsförvaltning/Enheten för hemlösa och andra berörda aktörer fungerar mycket väl. Uppsökarenheten kan påbörja stöd och motivationsarbete tidigt när illegala bosättningar uppkommer, vilket har lett till att de sällan hinner etablera sig över någon längre tid. En uppsökare från fältgruppen är ansvarig för boplatser och samarbetar med uppsökarna på Flatenprojektet för att uppmuntra boende på illegala platser att flytta in på Flaten.

Hemlösa på härbärke

Härbärgesteamet är en samverkansgrupp under Uppsökarenheten för vuxna, Socialjouren samt S:t Görans psykiatriska mobila team. Teamet arbetar på uppdrag av socialtjänsten vid stadsdelsförvaltningar eller Enheten för hemlösa och erbjuder fördjupat stödarbete, missbruksutredningar och psykiatrisk bedömning.

Under året 2007 har teamet arbetat med 38 klienter. Alla klienter är ”långliggare” vid härbärgen och har använt sig av härbärke i sex månader eller längre. Klienterna har i grunden en mycket svår problematik av kemiskt beroende och/eller psykisk ohälsa. 10 klienter har gått vidare till annan insats. Merparten av de klienter som lämnat härbärgena har fått placering vid lågtröskelboenden, i en del fall kombinerat med psykiatrisk öppenvård. Härbärgesteamets socialsekreterare biståndsbedömer retroaktivt alla direktintag vid härbärke (tak-över-huvudet garantin). I genomsnitt fattas ca 40 beslut per dag. Antalet direktintag har sedan 2006 ökat med ca 10 per dag.

LOTS

”Lots för livet” är ett samarbete mellan socialtjänstförvaltningen, Beroendecentrum Stockholm och polismyndigheten. Verksamheten innebär att aktörerna samordnar insatser så att missbrukare som befinner sig på Stockholms ”drogarenor” får tillgång till vård och behandling på ett smidigt och lättillgängligt sätt. 30 klienter har gått in i Lotsverksamheten under 2007. Av dem har 20 gått vidare till någon form av vård och behandling. Merparten av personerna har varit opiatberoende medan övriga missbrukat amfetamin.

Metodutveckling av uppsökande arbete

En *forskningscirkel* för att knyta ihop teorier om socialt arbete med beskrivning av det uppsökande arbetet har genomförts med 10 halvdagar under 2007. Tre ur personalgruppen har arbetat mellan träffarna med att sammanställa dokumentation och forskningsfrågor som deltagarna i cirkelarna har utarbetat.

Våren 2007 anordnade Uppsökarenheten som planerat en *konferens om Uppsökande arbete* i Stockholm och i anslutning till den konferensen också ett nationellt nätverksmöte.

Stockholmsnatten

Den 18 oktober genomfördes "Stockholmsnatten". Det totala deltagarantalet inklusive Uppsökarenhetens egna uppsökare var 67 personer. Nio stadsdelsförvaltningar och Enheten för hemlösa var representerade, tre politiker, personal från Medborgarkontoret Grimman samt uppsökare från Södertälje.

Slutsatserna var att det blir lugnare senare på natten vilket Uppsökarenheten även tidigare ansett vara sannolikt. Det som gäller för de flesta andra Stockholmare, gäller också för Stockholms hemlösa och missbrukare. De kommer till ro framåt morgonsidan. Platserna för var de finner ro är dock annorlunda än för andra Stockholmare. De sover på härbärgen, boplatser, portar, toaletter och framför varmluftsfläktar runt tunnelbaneuppgångar.

Två områden bröt dock av från det mönstret. På Plattan och i centrala staden var det flera personer från målgruppen kl. 23.00 - 01.00 än kl. 20.00 - 22.00 för att sedan minska betydligt kl. 02.00 - 03.30. På Centralstationen påvisade siffrorna också ett annat mönster. Det var dubbelt så många personer där kl. 23.00 - 01.00 och kl. 03.30 - 05.30 än mellan kl. 20.00 - 22.00. Detta har redan uppmärksammats av Centralstationsprojektet som under projekttiden (februari 2006- februari 2008) har arbetat lite senare tider eller börjat redan vid 03-tiden på morgonen när Centralstationen öppnar efter att ha haft ett par timmar stängt. När Centralstationsprojektet avslutas och området går tillbaka in i den ordinarie verksamheten kan det finnas anledning att överväga att med viss regelbundenhet arbeta senare nätter eller tidigare mornar för att upptäcka hemlösa som sover ute och kommer in tidigt till Centralstationen.

Arbete med unga vuxna (20-25 år) med missbruks och/eller psykiska problem.

Uppsökarenheten har medverkat i det utvecklings/process arbete som pågår på socialtjänstförvaltningen om målgruppen. Enheten har ansökt och beviljats finansiering till ett projekt med unga vuxna på härbärgen. Projektet startar 2008 i samverkan med Socialjouren och Grimman.

Enheten för hemlösa (Efh)

Verksamheten riktar sig till hemlösa vuxna män och kvinnor enligt den av staden fastställda två-årsregeln. Verksamhetens insatser ska så långt möjligt bygga på en kunskapsbaserad socialtjänst och syftet är att insatserna ska medföra ett värdigt och vaktigt boende för hemlösa.

Enheten dokumenterar och följer upp verksamhetens insatser med ett flertal metoder:

- Handlingsplaner på individnivå som följs upp regelbundet.
- Manualbaserat utredningsinstrument ASI (Addiction Severity Index).
- Efhreg-systemet ger information om antalet personer i olika boenden/ behandlingshem/vård, antalet LVM (lagen om vård av missbrukare i vissa fall) m.m. samt kostnaderna för dessa.
- Journalföringssystemet

- Antal personer och kostnader för försörjningsstöd redovisas separat och kan jämföras över tid.
- Antal personer som erhållit tränings- och försökslägenhet samt hur många som står i kö för detta.
- Årliga klientinventeringar som redovisas i särskilda rapporter.
- Årlig inflödesstudie (vilka personer som söker sig till Efh under en viss vecka). Redovisas i särskild rapport.

Vid en genomgång av klientregistret vid årets ingång fanns 807 personer aktuella. Vid årsskiftet var antalet aktuella 865 personer, en ökning med 58 personer. 291 personer har aktualiserats och 223 avslutats.

I nedanstående tabell redovisas antalet personer (751), där en grundlig tillhörighetsutredning gjorts och vilka som blivit aktuella på Efh, samt vilka som hänvisats vidare till andra myndigheter/organisationer. Ytterligare 20 personer har aktualiserats direkt till teamen.

Inflödet till Efh, Nyregistrerade ärenden i Journalföringssystemet

	Antal	Andel
Aktualiserad på Efh	271	36 %
Tillhörighet, stadsdel inom Stockholms stad	190	25 %
Tillhörighet, kommun inom Stockholms län	85	11 %
Tillhörighet, kommun övriga landet	62	8 %
Hänvisad till annat land inom EU	29	4 %
Hänvisad till annat land utanför EU	9	1 %
Hänvisad till annan myndighet	17	2 %
Har social förankring och egen försörjning	28	4 %
Övrigt	60	8 %
Totalt:	751	100 %

Efh:s insatser ska leda till ett värdigt och varaktigt boende

För att se i vad mån hemlösa personer som blir aktuella på Efh får hjälp till ett varaktigt och ordnat boende har en kategorisering skett. De ca 870 aktuella personerna kan delas in i två grupper: 1. Personer som har ett instabilt och ej varaktigt boende och 2. Personer som har ett mer ordnat stabilt boende.

Därutöver finns ytterligare ett antal personer som bor på sjukhem, äldreboende eller genomgår behandling.

Instabilt och ej varaktigt boende

I den kategorin ingår: Härbärke/akutboende, korttidsboende och campare/uteliggare mm.

De som befinner sig i ett instabilt boende kan vara nyregistrerade personer i inledningen av en utredningsprocess, eller de som befinner sig i ett aktivt missbruk eller som på grund av komplex problematik inte vill eller kan bli godkända för ett mer ordnat boende.

	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Total</i>
Härbärke korttidsboende	342	59	401
Campare, uteliggare	22	5	27
	364	64	428

Totalt har 428 personer haft en instabil boendesituation, varav 364 är män och 64 är kvinnor, vilket totalt innebär 36 % av antalet personer som varit aktuella under året på Efh.

Ordnat, stabilt boende

Många av Efh:s klienter bor på olika stödboenden. Många är drogfria boenden och kan pågå under längre tid, ibland utan tidsgräns. Genom tillkomsten av de s.k. lågtröskelboendena bor alltfler i dessa.

<i>Antal under 2007</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Total</i>
Stöd- och omvårdnadsboende på institution	290	56	346
Stödboende	139	12	151
Övriga placeringar	35	12	47
Familjehem	21	7	28
Blockförhyrningar, stödboenden Efh	112	40	152
Andrahandskontrakt, SHIS	41	5	46
Försöks- och träningslägenheter	69	44	112

618 personer, 53 % av de som varit aktuella under året, har haft ett ordnat boende.

Efh:s blockförhyrningar.

Efh hade t.o.m. den 1 oktober 2007 108 drogfria träningslägenheter blockförhyrda via Stiftelsen Hotellhem. Efter den 1 oktober avslutades förhyrningen av Vale, ett kvinnoboende, då återstår 94 platser.

<i>Antal boende 2007</i>	<i>Platser</i>	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>		<i>Beläggning 31/12 2007</i>
Rågö	22	14	11	25	19 86 %

Pelikan	19	25		25	17	89 %
Stegen	34	49		49	28	82 %
Monumentet	19	24	12	36	14	74 %
Vale			17	17		
<i>Total:</i>	<i>94</i>	<i>112</i>	<i>51</i>	<i>152</i>	<i>78</i>	<i>83 %</i>

Försöks- och träningslägenheter

112 personer har bott i försöks- och träningslägenheter. Under året har 18 personer övertagit kontraktet. För att få en försökslägenhet ska personen ha dokumenterad skötsamhet under en längre tid. Kötiden är i genomsnitt ca sex månader och efter i genomsnitt ett boende i försökslägenhet under 12 månader kan kontraktet övertas av personen.

Tilldelningen av försökslägenheter från bostadsförmedlingen har ökat, men tyvärr finns det fortfarande en hel del hinder för många hemlösa att få ett eget hyreskontrakt som inte beror på det egna beteendet utan på kraven från fastighetsägarna om inkomstnivåer, skuldfri bakgrund m.m.

Budget- och skuldrådgivning

För att klienterna ska kunna få överta och teckna hyreskontrakt ställs stora krav på bl. a. att personen har ordnad ekonomi och inte har några skulder. Därför är skuldrådgivning ett viktigt led i arbetet för att skapa ett varaktigt boende. Under 2007 har Efh:s skuldrådgivare haft 140 klienter, varav 114 varit män och 27 kvinnor. Insatserna har handlat om skuld-sanering, åtgärdad skönstaxering, preskription och amorteringsplaner. 60 personer var aktuella 2007-12-31.

Gemensam mottagning med landstinget

Efh ansökte och erhöll projektmedel från länsstyrelsen under 2006 för att i samverkan med landstinget starta en gemensam mottagning mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för personer med tungt missbruk ofta i kombination med psykisk ohälsa. Mottagningen startade den 15 april 2007 på Efh. Fyra dagar i veckan finns läkare på mottagningen för gemensamma utredningar, bedömningar och behandlingsinsatser. I augusti öppnades sjuksköterskemottagningen på heltid. Projekttiden är beräknad till två år. I december fick enheten besked om att medel beviljats för år två. En utvärderare har anlåtats för en uppföljning av projektet.

Systematiska modeller för utredning, motivation och uppföljning

En viktig prestation är att verksamhetens arbete så långt det är möjligt är evidensbaserad. ASI (Addiction Severity Index), MI (Motivational Interviewing), MAPS (Monitoring area and phase system) och DUR (Dokumentation, Utvärdering och Resultat) är några av de modeller som används för att utreda, motivera och följa upp individarbetet. ASI och MI används regelbundet av teamen i missbruksärenden. Nu planeras utbildningsinsatser i DUR som är en anpassad modell för arbete med personer med en psykiatrisk problematik.

Skyddsnetzets verksamhet

Skyddsnetzets uppgift är att genom strukturerad gruppverksamhet motivera och förebygga återfall i missbruk, förbereda personer inför ett boende i tränings- och försökslägenhet, öka förmåga och kunskaper bl. a. genom, studiebesök, kurser i data mm.

Antal personer som deltagit i Skyddsnetz

	Män	Kvinnor	Totalt
Motivationsgrupp	16	7	23
Återfallsprevention	19	11	30
Kögrupp			33
Datakurser inkl körkort			25

Sammanlagt har 111 personer deltagit i kursverksamheten, därtill kommer ett 100-tal personer som utnyttjat datacaféet, deltagit i mans- eller kvinnogrupper, hälsoträffar, budgetrådgivning m.m. Varje kurs avslutas med en kursvärdering.

Utvecklingsarbete

Under 2007 har Efh haft flera utvecklingsprojekt.

- Minnebergsprojektet, ett kvinnoboende för kvinnor med läkemedelassisterad behandling avslutades vid årsskiftet och en utvärdering är klar inom kort.
- Under året har fyra forskningscaféer genomförts, där personalen fördjupar sig i rapporter eller uppsatser på hemlöshetstemat.

För övrigt gäller att:

- Efh ingår sedan 2006 i ett nationellt forskningsprojekt kring uppföljning av ASI. Forskningen är knuten till Umeås universitet.
- Efh har under 2007 fortsatt arbetet med implementeringen av ASI och MI ett arbete som kommer att pågå även under 2008 med stöd av medel från länsstyrelsen.
- Efh har fått beviljat ytterligare ett års projektmedel för det gemensamma projektet med läkarmottagningen i samverkan med landstinget. En utvärderare är utsedd.
- Efh sökte medel under hösten från Socialstyrelsen för att förbättra samarbetet med kriminalvården och se över hur LVM-lagstiftningen används för personer med psykiatriska störningar. Beslut väntas i mars 2008.
- Två av Efh:s team deltog 2007 i ett projekt där man utarbetat en modell för resultatbaserad styrning tillsammans med två stadsdelsförvaltningar och konsultfirman Ramböll. Under våren 2008 kommer teamen att testa modellen.

Ekonomisk uppföljning

Bokslutet för 2007 redovisar ett överskridande med ca 6,2 mnkr, främst för insatser som gäller boende och vård samt försörjningsstöd.

Kostnader för köpt vård och boende

Individ o familj	Män	antal	Kvinnor	antal	Total	antal
Behandlingshem SoL	8 504 048	73	888 075	12	9 392 123	85
LVM-hem (inkl § 27)	3 518 710	13	2 075 800	9	5 594 510	22
Inackorderingshem	31 799 499	290	5 291 198	56	37 090 697	346
Stödboende, HVB	5 121 040	139	322 782	12	5 443 822	151
Härbärke, korttidsboende	7 391 728	342	1 242 271	59	8 634 000	401
Övriga placeringar	3 355 807	35	464 372	12	3 820 179	47
Familjehem, ej HVB	2 440 193	21	883 297	7	3 323 490	28
Öppen-, dag- och mellanvård	1 217 403	60	517 833	18	1 735 235	78
	63 348 428		11 685 628		75 034 056	
Äldre och funktionshindrade	26 540 662	90	1 736 623	6	28 277 285	96
	89 889 090		13 422 251		103 311 341	

De totala kostnaderna för köpt vård och boende uppgår till 103, 3 mkr.

Nettoresultat, vård o boende (Tkr)

Program	Budget	Utfall	Diff
Individ o familj	68 433	73 109	-4 676
Äldre o funktionshindrade	25 800	25 099	701
Total:	94 233	98 208	-3 975

Akutboende/härbärke

Institution	Kostnad	Nätter	Personer
Bostället akut	372 992	886	43
Frälsis härbärke	293 568	680	36
Frälsis korttidsboende	33 022	73	6
Grimman	1 655 820	3 710	194
Hammarbybacken	1 248 310	2 863	180

Hvilan	651 700	1 516	40
Kvinnohärbärgat	49 773	119	10
Alla Kvinnors hus	6 768	16	1
Norrtull	994 301	2 310	25
Skarpnäck H	1 516 081	3 623	133
Socialjouren	1 786 000	4 059	175
Systerjouren Somaya	24 064	64	1
	8 632 399	19 919	

Ovan redovisas under rubriken ”Socialjouren” direktintag på härbärke genom tak-överhuvudet-garantin. Posten omfattar dock inte direktintagen på Grimman och Hvilan.

LVM

	2005			2006			2007		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
Inkomna anmälningar	60	13	73	48	17	65	52	11	63
Ansökta LVM	15	7	22	6	8	14	10	8	18

Trots färre LVM-placerade personer jämfört med 2006, är kostnaderna 1,6 mnkr högre. Detta beror på att dygnskostnaderna ökat, samt längre vårdperioder.

Försörjningsstöd (tkr)

	2004	2005	2006	2007
Budget	18 000	18 000	20 050	21 000
Utfall	18 743	21 795	21 846	23 297

Vid en analys visar det sig att orsakerna till överskridandet för 2007 beror på följande:

- Antalet klienter ökade under hösten med 50 personer under hösten främst på missbruksteamet och på försörjningsstödet (50 personer som enbart får tak över huvud medför en kostnad på 800 000 kronor för en månad). De övriga teamen har en budget i balans.
- Nästan samtliga som länkats från Centralstations- och Flatenprojektet har blivit aktuella för insatser på Efh.
- Kostnaderna för härbärgesboenden har ökat jämfört med 2006 med drygt 1,2 mnkr till 8,6 mnkr. En stor del av detta är kostnader för direktintag på TÖG.
- LVM-kostnaderna ökade med 1,6 mkr 2007.
- Kostnaderna för försörjningsstödet fortsätter att öka, bl. a. på grund av att fler hemlösa är i behov av försörjningsstöd samt att det är fler yngre personer som blir aktuella och färre som får sjukersättning och pension. Kostnaderna för hemutrustning har varit höga under hösten då ett stort antal personer fått försökslägenheter och saknat egen utrustning.

- Avgiftshöjningar har skett på institutioner och lönekostnaderna har ökat utan kompensation.
- Ett stort antal personer har fått försöks- och träningslägenheter under året, men de minskade kostnader som det medförde räckte inte för att kompensera det ökade antalet nya klienter. Inflödet är större än utflödet. Dessutom är inledningen på en klients rehabilitering ofta både mer personal- och kostnadskrävande än då klienten befinner sig i en avslutningsfas.
- Vissa tomgångshyror uppstod i samband med avvecklingen av blockförhyrningen på Vale, samt i glappet mellan personer som flyttade ut från Stegen och Monumentet till försökslägenheter och nya hyresgäster flyttade in.
- Under året har ytterligare några nya driftskostnader tillkommit, bland annat säkerhetsfrågorna kring utbetalning av de pensioner Efh förvaltar för nära 100 klienters räkning. Varje månad utbetalas ca 0,4 mnkr, vilket har krävt extra bevakningspersonal vid pensionsdags. Dessutom sker numera transporten av pensionspengarna från banken till enheten av bevakningspersonal.

Arbete och sysselsättning

Majoriteten av Efh:s klienter har pension eller sjukersättning. Antalet personer som står till arbetsmarknadens förfogande har dock ökat under senare år. Vägen till arbete handlar oftast om rehabilitering, arbetsträning, arbetspraktik, O.S.A-anställningar (offentligt skyddat arbete), köp av platser från stadsdelsförvaltningarna (psykiska funktionshinder) och START.

87 personer har deltagit i olika former av arbetsmarknadsåtgärder och det finns en individuell uppföljning av åtgärderna, därtill kommer 11 placeringar på olika arbetsplatser.

Genomförda Budgethållningssåtgärder

- Under 2007 fortsatte satsningen på arbetet med att överföra personer från institution till försöks- och träningslägenheter med boendestöd.
- Genomförande av utredningar som är evidensbaserade och anpassade till klienternas behov för att undvika för snabba och felaktiga insatser.
- Att söka efter alternativa lösningar som är både kostnadseffektiva, men håller god kvalitet.
- Genom ett utvecklingsarbete har boendestödjarnas insatser effektiviserats så att fler får boendestöd idag än tidigare med samma personalbemanning.
- Satsning på arbetsrehabilitering/sysselsättning och utbildning i samverkan med START/Jobbnätet m.m.
- Samverkan mellan olika vårdgivare som Erstabacken, Hållpunkt, Statens Institutionsstyrelse m fl. Skyddsnetets verksamhet minskar behovet av att köpa insatser i öppenvård samt förhindrar återfall i missbruk och hemlöshet.

HVB Vuxna

HVB Vuxna tillhandahåller utredning/motivation, stödboende, omvårdnadsboende, behandling, familjevård samt arbetsinriktad rehabilitering för vuxna med psykosociala och/eller missbruksproblem.

Efterfrågan på platser inom HVB Vuxna, från Stockholms stad har minskat jämfört med föregående år. Den lägre efterfrågan kan förklaras framförallt av följande:

- Stadsdelsförvaltningarna och Enheten för hemlösa har fått tillgång till fler tränings och försökslägenheter och har även öppnat egna boenden.
- HVB Vuxnas boenden är i huvudsak helt intäktsfinansierade vilket innebär högre vårddygnspriser jämfört med boenden som delvis är anslagsfinansierade.

Efterfrågan från länskommunerna som HVB Vuxna har avtal med, visar en mindre ökning jämfört med föregående år.

HVB Vuxnas bokslut för 2007 visar ett underskott på ca 5,7 mnkr, vilket motsvarar ca 3 % av den totala budgetomslutningen om ca 200 mnkr. Underskottet beror framförallt på lägre intäkter än budgeterat för stödboenden (4,5 mnkr) och behandlingshemmen (2,5 mnkr). Omvårdnadshemmen och Familjevården visar ett mindre överskott. Behandlingshemmet Krukis/Örnsberg som delvis är anslagsfinansierat har haft högre intäkter än budgeterat och har inte behövt använda hela anslaget. På kostnadssidan har det skett en mindre besparing jämfört med budget. En samlokalisering av Älvis och Linden har medfört ökade kostnader och lägre intäkter än beräknat. Tillsammans visar dessa två verksamheter på ett underskott på 3,5 mnkr.

Behandlingshem

Krukis/Örnsberg vänder sig till män och kvinnor med missbruksproblem, i kombination med psykisk störning. Det finns 25 platser i heldygnsvård och 2 platser i träningsboende. Förutom behandlingsinsatser har *Krukis/Örnsberg* också en avdelning med 8 platser för tillnyktring och ”pedagogisk” avgiftning, som inte kräver medicinska resurser. Budgeterad beläggning 88 %, utfall 92 %.

Stegsholm har 18 behandlingshemsplatser för målgruppen manliga heroinmissbrukare med underhållsbehandling (subutex). *Stegsholm* har också 8 platser för stödboende för gruppen alkohol- och blandmissbrukare. Budgeterad beläggning 85 %, utfall 76 %.

Västberga Gård bedriver motivations- och utredningsarbete liksom behandling för personer med narkotika- och blandmissbruk. Där finns även en kvinnoavdelning med 6 platser med ett särskilt behandlingsprogram. Övriga platser avser motivation, behandling och extern behandling. Totalt finns 44 platser. Budgeterad beläggning motivation 84 %, utfall 72 %, behandling 81 %, utfall 59 %.

Älvis/Älvsjöhemmet bedriver individanpassad 12-stegsbehandling. Målgrupp är alkohol-, drog- eller spelberoende män och kvinnor. Det finns 16 platser. Budgeterad beläggning

85 %, utfall 59 %.

Östagarnden tar emot män, kvinnor och etablerade par, som är inställda på eller köar för att få metadon eller subutex. Institutionen har 13 platser. Budgeterad beläggning 85 %, utfall 62 %.

Behandlingshemmen visar genomgående en lägre beläggning än den budgeterade som var i snitt 85 %, utfall 73 %.

Stödboenden

Kvinnoboendet Syrenen (tidigare Ansgariegatan) erbjuder skyddat boende med stödsatser för kvinnor med psykosocial- och/eller missbruksproblematik. Det finns 13 platser, 4 platser i boendekollektivet samt 3 platser i träningslägenhet. Budgeterad beläggning 86 %, utfall 55 %.

Ankaret som har 25 platser och 1 träningslägenhet vänder sig till personer med missbruk och lättare psykiska problem. Både kort- och långtidsboende erbjuds. Budgeterad beläggning 87 %, utfall 92 %.

Bandhagshemmet är ett stödboende för hemlösa med missbruks- och/eller psykisk problematik. Det finns 62 platser i dygnetruntoendet, därutöver 7 platser i ett boendekollektiv och 20 träningslägenheter. Budgeterad beläggning 85 %, utfall 86 %.

Ekens målgrupp är hemlösa med drogproblematik. Samarbete med Maria Beroendecentrum och Stegsholm i samband med underhållsbehandling. Eken har 16 stödboendeplatser. Dessutom finns 10 platser i boendekollektivet och 6 träningslägenheter. Budgeterad beläggning 90 %, utfall 83 %.

Linden är ett stödboende med 54 platser och 2 träningslägenhet för klienter med missbruk och/eller psykosocial problematik. Man erbjuder ett differentierat stödboende som innehåller korttidsboende, stödboende, lättare omvårdnad och självhushåll. Budgeterad beläggning 86 %, utfall 82 %.

Lönnen har 55 platser och 13 träningslägenheter för klienter med missbruksproblem. Platserna är fördelade på 5 våningar. Två våningsplan är reserverade för kvinnor respektive för klienter som genomgått 12-stegsbehandling. Budgeterad beläggning 87 %, utfall 79 %.

Riddaren är ett stödboende för kvinnor och män som genomgår underhållsbehandling med metadon eller subutex. Det finns 13 platser samt 6 platser i boendekollektiv, 1 plats i träningslägenhet och 1 plats i försökslägenhet. Budgeterad beläggning 85 %, utfall 48 %.

Budgeterade beläggning för de olika stödboendena under 2007 var i genomsnitt 86 %, utfallet blev 79 %.

Kollektivboende

Kollektivboendet Hornsgatan 52 drivs gemensamt av Eken, kvinnoboendet Syrenen och Riddaren. Syftet är att förbättra utslussningen av klienter från stödboendeverksamheterna till ett mer självständigt boende. Kollektivet har 20 platser totalt varav 6 platser är reserverade för kvinnor på egen våning.

Omvårdnadshem

Edshemmet är ett stödboende med 31 platser för omvårdnad. Verksamheten kan ta emot rörelsehindrade personer. Utöver detta finns 2 platser för lättare avgiftning. Man tar emot klienter med alkohol- och blandmissbruk. Budgeterad beläggning 93 %, utfall 97 %.

Hamnvikshemmet tar emot manliga alkohol- och blandmissbrukare. Verksamheten har 28 platser för omvårdnad samt 11 platser i självständigt omvårdnadsboende. Budgeterad beläggning 92 %, utfall 88 %.

Ljungbackens målgrupp är personer med svåra alkoholskador. Det finns 23 platser och verksamheten erbjuder omvårdnad och aktivering. Budgeterad beläggning 94 %, utfall 86 %.

Familjehem för vuxna

Familjevård för Vuxna (FamVux) placerar vuxna från 18 år med missbruks- sociala- och psykiska problem i familjehem. Hemmen finns belägna över hela landet. Målsättningen med familjehemsvistelse är generellt social rehabilitering. Under året har 152 klienter varit placerade genom FamVux.

Omvårdnadshemmen och Familjehem för vuxna uppnår planerade prestationer.

Under året har HVB Vuxna prioriterat olika strategiska områden.

Etiskt värdegrundsarbete - En brukarundersökning utifrån HVB Vuxnas etiska värdegrund har genomförts, på samtliga verksamheter. Av inskrivna klienter svarade 71 % på enkäten. De samlade svaren visade att HVB Vuxnas verksamheter lever upp till den etiska värdegrunden som gemensamt antagits inom verksamheterna.

Metodutveckling - Arbetet med att pröva ett resultatuppföljningssystem, MAPS (Monitoring Area Phase System), för att kunna mäta effekterna av insatserna på HVB Vuxnas verksamheter fortsatte på fem verksamheter. Underlaget kommer att statistiskt bearbetas.

Chef/medarbetare/organisation utvecklas utifrån strategi och omvärld - En arbetsgrupp har arbetat med hur chef- och medarbetarrollen bör förändras så att det gagnar HVB Vuxna som enhet och ger möjlighet att möta framtida behov av HVB:s tjänster.

Marknadsföring – Ett seminarium arrangerades för alla stadsdelsförvaltningar och Enheten för hemlösa där 60 personer deltog från 9 stadsdelsförvaltningar. Seminariet innehöll en föreläsning om återfallsprevention och samtal om gemensamma vårdfrågor.

Stadsgemensamma boenden

De stadsgemensamma boendena Drevvikshemmet, Triaden, Norrtull, Västan, Gamlebo, Basboendet, Råcksta, Hvilan och Grimman med medborgarkontoret för hemlösa redovisar sammantaget ett överskott på ca 0,5 mnkr.

Drevvikshemmet

Drevvikshemmet är ett heldygsboende med 21 platser för hemlösa män och kvinnor med missbruksproblem, psykiska problem och dubbeldiagnoser. Klienterna har behov av skyddat boende med kost, logi, stöd och tillsyn under en längre tid.

Beläggningen har totalt sett för hela året legat på 92,4 %, vilket innebär 7 082 vårddygn. Belägningskravet på 92 % har uppfyllts. Drevvikshemmet redovisar ett underskott på ca 0,6 mnkr. Detta beror på att personalomklädningsrum och förråd har renoverats under året för att bli mer funktionella. Vidare har ombyggnationer i köket har gjorts för att kunna uppfylla de krav miljöförvaltningen ställt.

Triaden

Triadens uppdrag är att bereda heldygsboende med 19 platser för hemlösa män och kvinnor med missbruksproblem, ofta i kombination med psykisk problematik. Verksamheten tillhandahåller även plats för ett par.

Den genomsnittliga beläggningen på Triaden uppgick till 92,6 % under 2007 och antalet vårddygn uppgick till 6 421. Belägningskravet på 90 % har således uppfyllts. Triaden uppvisar ett överskott på ca 0,1 mnkr tack vare en hög läggning.

Planeringshemmet Norrtull

Norrtull erbjuder 20 platser i ett heldygsboende med halvpension för hemlösa män med psykiatrisk och/eller missbruksproblematik. Boendet syftar till att i samarbete med klient, placerande enhet och eventuell övrig vårdgivare arbeta för att en hållbar planering kommer till stånd.

Belägningskravet på 90 % har överträffats. Under året har antalet vårddygn uppgått till 7 338, vilket ger en beläggning på precis över 100 %. Beläggningen var högst under årets fyra första månader. Dock har ingen längre svacka noterats.

Verksamheten ger ett överskott på ca 0,6 mnkr. Detta beror främst på god beläggning och återhållsamhet vid inköp. Under året har andelen boende med utomeuropeisk bakgrund fortsatt öka.

Västan

Västan är ett långsiktigt stödboende med 12 platser för kvinnor med missbruk i kombination med psykisk och fysisk ohälsa. Kvinnorna som skrivs in på Västan är alla mer eller mindre i aktivt missbruk av alkohol och/eller droger. Flertalet har en diagnostiserad psykiatrisk diagnos, de flesta är omedicinerade och saknar psykiatrisk kontakt vid inskrivningen. Flera har en somatisk problematik såsom Hepatit C, HIV, diabetes etc.

Beläggningen var 77 % och beläggningskravet var 85 %. Totalt har 3 358 vårddygn fakturerats (av 4 380 möjliga). På grund av lägre beläggning än förväntat samt ökade personalkostnader är årets underskott ca 0,6 mnkr.

Västan samverkar med mobila team, jour- och uppsökarverksamheter. Verksamheten har tillgång till konsultläkare från Beroendecentrum Stockholm tre timmar var fjortonde dag.

Under året har en 16 personer (några personer har skrivits in och skrivits ut mer än en gång under året) skrivits in och 11 personer skrivits ut från institutionen. Utskrivning har skett på grund av vidareflytt till annat stödboende, andrahandsboende, tvångsvård inom psykiatri, härbärgesvistelse, LVM-vård.

Äldreboendet Gamlebo

Gamlebo är ett äldreboende, som har platser för 29 hemlösa och kvinnor. Gamlebo har haft full beläggning under hela 2007 och har under året bedrivit sjukhemsvård för 11 boende. Verksamheten uppvisar ett plusresultat på ca 0,7 mnkr. Beläggningskravet på 96 % har uppfyllts.

2007 års boendekät ger, liksom föregående år, ett positivt resultat och dessutom en förbättring vad gäller åsikten om maten. Förbättringar har skett inom aktivitetsområdet för de boende. Hobbyrum har byggts upp för olika aktivitetsområden. Det har bl.a. finansierats med medel som sökts från Socialstyrelsen, s.k. stimulansbidrag. Stimulansbidraget har också kunnat användas till att kunna erbjuda boende miljöombyte, utflykter m.m. Gott samarbete har utvecklats mellan Kurön och Gamlebo för att ge de boende, som har behov av en period av nyktert boende möjlighet till detta.

Gamlebo har startat med individplaneringar, där ansvarig chef träffar boende, med kontaktperson, läkare och sjuksköterska. Inbjudna är biståndshandläggare och eventuellt god man/förvaltare. Detta har givit en bra uppföljning av beviljande insatser och åsikter och tankar från boende om Gamlebo.

Ett material som heter ”Så vill jag ha det” har arbetats fram. Det är ett dokument som säkrar den boendes önskemål om hur han/hon vill ha det inför döden. Detta för att inga missförstånd ska uppstå mellan personal och anhöriga den dagen den boende själv inte kan framföra sina önskningar.

Basboendet

Basboendet är ett stödboende för hemlösa män med långvarigt missbruk och psykisk ohälsa. Nio av totalt tolv platser ska beläggas av klienter tillhörande Enheten för hemlösa. Basboendets uppdrag är att ge samhällets mest utsatta möjlighet till en förbättrad livssituation. På Basboendet bor merparten av klienter under lång tid. Andra insatser har ofta provats utan framgång. Här får klienterna stanna trots pågående missbruk. I trepartsmöte klient-beställare-utförare kan, en för klienten, positiv utveckling ofta ses. Under året har sex personer skrivits in och sex personer skrivits ut från institutionen.

Beläggningen har uppgått till 96,75 % beläggning och beläggningskravet var 96 %. Totalt 4 237 vård dygn har fakturerats (av 4 380 möjliga). Verksamheten uppvisar ett överskott på ca 0,1 mnkr.

Råcksta

Råcksta är ett stödboende för hemlösa i f.d. Råcksta äldreboende. Verksamheten har 55 platser fördelat på två våningsplan och avser både män, kvinnor och par. Rummen är möblerade och är försedda med trinet. Råcksta ska fungera som ett lågtröskelboende med inriktning på ADL- (allmän daglig livsföring) och boendeträning. Det är således inget permanent boende, men de boende ska kunna bo kvar till dess en träningslägenhet är ordnad. Beläggningskravet på 90 % har uppfyllts.

Referensboendet som öppnade i mars har 28 platser. Det är ett drogfrött boende som har fokus på förberedelse för eget boende. Beläggningskravet var 65 % på grund av att verksamheten startade under året.

Efterfrågan på grundverksamheten är fortfarande mycket hög och många som tidigare gått runt på olika härbärgen och liknande har anpassat sig väl i boendet. Det är steg ett i målsättningen, att kunna bryta den destruktiva rundgången samt att skapa en fungerande relation till de boende. Steg två är att komma vidare till eget boende, vilket är ett mål på lång sikt. Förutsättningen för det är ett minskat missbruk och stabilare psykisk hälsa för många. Under året har ett antal personer kunnat flytta vidare till boende inom Hotellhem och några till försökslägenhet genom stadsdelsförvaltningen.

Årets ekonomiska utfall är ett underskott på ca 1,6 mnkr. Ingen del av detta ligger på kostnadssidan, som fortfarande går i princip jämnt upp. Bakgrunden till att intäktssidan gett detta underskott är, att den nya drogfröta våningen som startades i mars hade problem med att få beläggning under de första månaderna.

Hvilan

Hvilan är ett akut- och korttidsboende för 18 kvinnor med möjlighet till fem extraplatser vid hög beläggning. Hvilan har i uppdrag att ta emot hemlösa kvinnor och kvinnor som är våldsutsatta med missbruksproblematik och ge dessa kvinnor stöd och hjälp.

Hvilan har tagit emot 212 kvinnor under året. Av dessa har 124 kvinnor varit nya dvs. inte tidigare kända. Under fyra månader i slutet på 2007 gjordes en specifik mätning huruvida

de kvinnor som togs emot hade varit utsatta för våld. 72 kvinnor uppgav att de varit utsatta för våld.

Beläggningskravet var 85 %. Beläggningen har varierat under året. Lägsta beläggningen under senaste sexmånadersperioden var 83,1 % och den högsta 109,5 %. Av totalt 3 680 nätter var 3 400 belagda.

Många kvinnor har en lång boendetid då det blir vanligare att boendetiden på Hvilan behövs för att dokumentera drogfrihet alternativt drogberoende för att sedan gå vidare till behandling eller annat boende.

Hvilan redovisar ett överskott på ca 0,2 mnkr.

Grimman och medborgarkontor för hemlösa

Grimman är ett akutboende för hemlösa män och par med 28 platser. Totala antalet vård- dygn under 2007 har varit 10 248. Av dessa är ca 80 % bokade av socialsekreteraren i förväg och resterande 20 % är klienter som kommit via direktintag. Beläggningskravet var 90 % och beläggningen under 2007 har varit 100,3 %. Av klienterna är 98 % placerade av någon stadsdelsförvaltning eller Enheten för hemlösa.

Grimman är det enda härbärgat som har akuta logiplatser för hemlösa par, här finns fyra parrum. Dessa har det varit stort tryck på under året. Beläggning på parplatserna har varit 80 %. Totalt har 563 personer fått logi på Grimman under 2007. Av dessa var 49 kvinnor.

Grimman inklusive medborgarkontoret redovisar ett överskott på 1,8 mnkr som beror på att man hade full personalbemanning på medborgarkontoret först i september.

Grimmans medborgarkontor öppnade under 2006. Medborgarkontoret erbjuder hemlösa i Stockholm att utan tidsbokning träffa socialsekreterare, låna dator och telefon, möjlighet att få hjälp med att tolka och överklaga myndighetsbeslut, fylla i ansökningar och stöd i att samordna sina kontakter. Allt med syftet att länka besökaren till rätt instans.

Totalt under 2007 har medborgarkontoret haft 1 976 besök. 265 av besöken gjordes av kvinnor. Det vanligaste ärendet har varit att använda telefonen, ca hälften av de som kommer till medborgarkontoret utnyttjar denna möjlighet. Närmare 700 av besöken har varit att träffa Grimmans socialsekreterare. Några vanliga ärenden är att fylla i försörjningsstödsansökningar, ställa sig i Stockholms stads bostadskö samt till i kö till hotellhem, överklaga beslut angående försörjningsstöd, men det har även varit överklaganden gällande missbruksbehandling och till försäkringskassan. Ungefär 10 - 15 personer får hjälp med att överklaga myndighetsbeslut varje månad. I de fall där besökaren varit missnöjd med handläggningen av sitt ärende eller med bemötandet av handläggare har de som önskat fått hjälp att skriva till länsstyrelsen samt JO.

De besökare som återkommer till medborgarkontoret lever i mycket komplexa situationer där det ofta är otydligt var de ska vända sig för att få hjälp. Uppdraget kan då vara att stötta i kontakten med t.ex. socialtjänsten, försäkringskassan, landstinget, kriminalvården eller äldre och handikappomsorgen. Det största arbetet är att länka dessa personer vidare till rätt instans och se till att de är uppknutna där för att sedan släppa det ärendet. Från och med september 2007 är två socialsekreterare anställda på Grimmans medborgarkontor.

Samverkansprojekt

Erstabacken

Erstabacken är ett medicinskt stödboende med heldygnsomsorg i samverkan med landstinget. Verksamheten är ett icke permanent boende för behandling, omvårdnad och rehabilitering och erbjuder kvalificerad somatisk, psykiatrisk och beroendevård i kombination med psykosociala insatser och boende. Det medicinska stödboendet erbjuder hemsjukvård för personer som saknar boende och hospicevård för personer i livets slutskede. Avgiften är subventionerad av Stockholms stad och Stockholms läns landsting med 12 mnkr. Erstabacken startade i mars 2005.

Köp av verksamhet

Planeringshemmet Hammarbybacken

Verksamheten tillhandahåller akut nattlogi för män och kvinnor. Målsättningen är att i samverkan med berörd stadsdelsförvaltning/Enheten för hemlösa, bedriva ett offensivt planerings- och motivationsarbete med klienten för att söka bryta ett destruktivt levnads-mönster. Verksamheten har upphandlats i konkurrens och Planeringshemmen AB ansvarar sedan 2002-04-01 för driften. Planeringshemmet Hammarbybacken tillhandahåller enligt avtalet 16 akutplatser med fördelningen 10 platser för män och 6 för kvinnor, 10 platser för förlängt akutboende för män i form av dygnetrumtboende samt 6 extra akut-plaster.

Förvaltningen har regelbundna uppföljningar med Planeringshemmen AB, som mer än väl uppfyller prestationskraven enligt gällande avtal. Verksamheten har sammantaget haft en hög beläggning under året. Beläggningen på mansplatserna är kontinuerligt hög, medan beläggningen på kvinnoplatserna fluktuerar och har periodvis varit låg under året. Förvaltningen har initierat en översyn av akutplatserna för kvinnor. Beläggningskravet var 85 %. Verksamheten redovisar ett överskott med 1 mkr på grund av högbeläggning.

Hammarbybacken har ett väl utvecklat samarbete med förvaltningen, stadsdelsförvaltningar och andra samarbetspartners och utför ett aktivt planeringsarbete i syfte att hitta mer långsiktiga lösningar för de logisökande.

Skarpnäck Care AB

Skarpnäck Care AB driver på entreprenad 45 förlängda akutplatser i form av dygnetruntboende med uppföljning och planering för hemlösa vuxna män med missbruks- och/eller psykiska problem samt möjlighet att överbelägga med 10 platser i form av akut nattlogi för akut logisökande hemlösa.

Regelbundna uppföljningar äger rum med entreprenören. Beläggningen har under året uppgått till 94,3 %, vilket innebär att prestationskravet har uppfyllts mer än väl. Beläggningskravet var 85 %. Verksamheten redovisar ett överskott med 2,1 mkr på grund av hög beläggning.

Personliga ombud för hemlösa med psykiska funktionshinder

Förvaltningen har haft avtal med Stadsmissionen fr.o.m. 2003-04-25. Stadsbidrag erhålls för en viss del av kostnaderna. En ny upphandling genomfördes under 2006 och ett nytt avtal med Stadsmissionen har tecknats för tiden 2007-01-01 – 2009-12-31 med möjlighet till två års förlängning.

Två personliga ombud arbetar inom verksamheten. De personliga ombudens arbetsuppgifter är bland annat att tillsammans med klienten identifiera och formulera behovet av vård, stöd, service och sysselsättning, att tillsammans se till att olika huvudmäns insatser planeras, samordnas och genomförs och att på den enskildes uppdrag ordna möten med de organisationer som kan bidra till att höja livskvaliteten.

Regelbundna uppföljningar av avtalet äger rum med Stadsmissionen och en styrgrupp/samordningsgrupp med representanter från staden, entreprenören, landstingets psykiatri och intresseorganisationer följer ombudsverksamheten.

Under året har ombuden haft kontakt med 53 klienter.

Checkpoint Söder AB

Verksamheten har upphandlats i konkurrens. Checkpoint Söder AB erbjuder från 2004-02-01 kostnadsfri alkohol- och narkotikarådgivning för vuxna. Avtalet förlängdes med ytterligare 2 år under 2006 och kan inte förlängas ytterligare. En ny upphandling förbereds.

Checkpoint Söder AB har en förebyggande inriktning och fokuserar på tidigt ingripande. Verksamheten vänder sig i första hand till personer som är riskkonsumenter av eller missbrukar alkohol eller narkotika, men som fortfarande har kvar en social förankring med familj, arbete och bostad och som inte vill söka hjälp inom det ordinarie hjälpsystemet. Andra myndigheter eller samverkanspartners kan inte remittera klienter till Checkpoint Söder AB, eftersom den upphandlade rådgivningsverksamheten ska rikta sig till individer som själva söker kontakt och vill ha hjälp för sina problem. Verksamheten ska utgöra ett alternativ till den kommunala rådgivningsverksamhet som bedrivs inom Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikaberoende, som har psykodynamisk och systemteoretisk

inriktning. Insatserna ska fungera som komplement till övrig missbruksvård och till stadsdelsförvaltningarnas egen öppenvård genom att erbjuda insatser i ett tidigt skede. Metoderna ska därför vara förebyggande och fokusera på tidig intervention. De ska vara anpassade för riskgrupper och utgå ifrån forskning och beprövad erfarenhet inom alkohol- och narkotikaområdet.

Checkpoint Söder AB ska enligt ingånget avtal utföra 1 500 samtal/insatser/år. Checkpoint Söder AB har sedan avtal slöts spridit information om sin verksamhet till landstinget, stadsdelsförvaltningar, annonserat i Metro etc. Detta har inneburit att verksamheten redan från start har haft en bra tillströmning av sökande till verksamheten. Verksamheten har uppfyllt prestationskraven enligt gällande avtal.

Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikaberoende

Verksamheten ska enligt avtal erbjuda stöd, rådgivning, konsultation och samtalsbehandling till personer över 18 år som har eller har haft alkohol- och narkotikamissbruk samt ge råd och stöd till deras familjer och samboende.

Kontakten är frivillig och den som önskar ska kunna vara anonym. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att prioritera unga missbrukare och de som inte tidigare sökt missbruksvård. Behandlingsenheten ska även prioritera kvinnor, föräldrar med hemmavarande barn och invandrare. I enhetens uppdrag ingår att erbjuda stadsdelar och andra vårdgivare handledning och konsultation.

Behandlingsenheten ska garantera att erbjuda ett första samtal snarast – senast inom tio helgfria dagar.

Behandlingsenheten har uppfyllt ovanstående åtaganden.

PUMAN, verksamhet för unga med risk att utveckla ett alkohol- och/eller narkotikaberoende. En och en halv tjänst är avsatt för att ta emot ”PUMORNA” och deras anhöriga. Målsättningen med programmet är att nå unga vuxna med verksamma och attraktiva arbetsmetoder och erbjuda konsultation, rådgivning och stöd.

Projektet Par- och Familjebehandling med fokus på *problemspelande* är knutet till Behandlingsenheten. Projektet finansieras genom Folkhälsoinstitutet och två medarbetare arbetar två dagar i veckan med målgruppen. Liknande projekt finns även i beroendevården i Stockholm samt i Malmö och Göteborg och är en trestadssatsning. Behandlingen är flexibel vad gäller antal besök och utsträckning i tid. Målsättningen är att problemspelandet ska upphöra eller kunna bemästras och kontrolleras. Projektet kommer att fortsätta under 2008 men det har antytts att Folkhälsoinstitutet önskar att projektet blir en del av stadens ordinarie verksamhet.

Antalet inbokade besök/insatser har under året varit 4 929. Av dessa genomfördes 3 502 besök, sammanlagt var 1140 inbokade besök återbud och uteblivanden. Av 3 502 genomförda besök gjordes 498 av PUMOR.

Totalt antal besökare under året var 316 och av dessa var 54 PUMOR. Nya besökare under året var 158 varav 26 tillhör PUMAN. Av besökargruppen var 56 föräldrar och anhöriga. Telefonmottagningen, handlednings- och utbildningsinsatser har uppgått till 287, varav telefonmottagningen 247 och handledningsinsatser 40. Spelberoendeprojektets statistik ingår inte i redovisningen.

Tillströmningen av förfrågningar om behandlingskontakt har varit hög under hela året och de som sökt har erbjudits ett första samtal men därefter fått vänta en kortare tid för att påbörja en kontakt.

Man prioriterar att ägna speciell uppmärksamhet åt unga missbrukare och de som inte tidigare sökt missbruksvård. Unga missbrukare har bl.a. prioriterats genom PUMAN men även i Behandlingsenhetens målgrupp.

Genom att verksamheten har varit lättillgänglig med telefonmottagning varje vardag samt ”öppen mottagning” en eftermiddag i veckan, har många besökare som inte är kända inom annan socialtjänst eller missbruksvård sökt kontakt för frågor av olika slag och enstaka konsultationer. Ensamstående kvinnor och män med god social situation och hemmavärande barn och hög alkoholkonsumtion har sökt i större utsträckning än tidigare. Även ett ökat antal par med små barn och där alkohol är en del av problembilden har noterats. De har vid flera tillfällen hänvisats direkt från Familjerådgivningen. Föräldrarna söker för egen problematik och för sin oro för barnens välbefinnande. Besökare med invandrarbakgrund har ökat något i förhållande till tidigare år.

Verksamheten redovisar ett överskott på ca 0,2 mnkr beroende vakanser på grund av sjukskrivning samt fördröjning av vikarietäckning.

Skuldrådgivningskonsulterna

Skuldrådgivningskonsulterna har varit en specialistfunktion tillgänglig för främst stadsdelsförvaltningarnas budget- och skuldrådgivare. I samverkan med dessa har man utvecklat och samordnat metoder, information och utbildning inom skuldrådgivningsområdet.

Skuldrådgivningskonsulterna har uppfyllt angivna prestationsmål för 2007. För att mäta måloppfyllelsen har muntliga och skriftliga utvärderingar använts. Utvärderingarna har uteslutande varit positiva. Skuldrådgivningskonsulterna redovisar ett nollresultat.

Efterfrågan på Skuldrådgivningskonsulternas tjänster har under året varit vikande och fler stadsdelsförvaltningar har aviserat att man inte under kommande år kommer att abonnera på enhetens tjänster. Med detta som grund beslutade socialtjänstnämnden i samband med

beslut om verksamhetsplan för 2008 att enheten Skuldrådgivningskonsulterna skulle avvecklas.

En trygg och snygg stad

KF-mål för socialtjänstnämnden

- Kvinnofrid ska råda både i hemmen och på gatorna.

KF-uppdrag till socialtjänstnämnden

- Samordna och stödja det brottsförebyggande arbetet i staden.
- Utveckla verksamheten med myndighetssamverkan inom ramen för Barncentrum.
- Utveckla metoder för att på bästa sätt möta våld inom familjen.

Socialtjänstnämndens mål för den egna verksamheten

- Genom uppsökande verksamhet, rådgivning, behandling i öppenvård och på institutioner skapa skydd för utsatta flickor och kvinnor och stärka kvinnor i svåra livssituationer. Uppdragen utförs i samverkan med frivillig- och intresseorganisationer.
- Genom lagstadgad familjerådgivning stärka människor i parrelationer att i svåra livssituationer hitta lösningar för sig själva och sina barn .

Generella insatser

Kvinnofrid

Under 2007 genomförde Operation Kvinnofrid en ungdomskampanj mot sexuellt våld. Affischkampanjen "okejsex.nu" var synlig i länets trafiknät under veckorna 47 och 48. För första gången gjordes det också en större satsning på en egen hemsida på Internet. Den varade från vecka 47 till årets slut och var välbesökt. Från hemsidan fanns också länkar till ett antal diskussionsplatser som ungdomar använder (chattar) och kampanjen erbjöd en möjlighet att ta kontakt med sakkunniga i frågor om sexuella övergrepp och våld i nära relationer. Operation Kvinnofrid fick ta emot närmare 600 brev från ungdomar som handlade om våld och övergrepp. De flesta ungdomarna var flickor i skolålder men även pojkar berättade om sin utsatthet för övergrepp.

Stockholms stads program för kvinnofrid godkändes av kommunfullmäktige i april 2007. Programmets implementering påbörjades på hösten i stadsdelsnämnderna och inom socialtjänstförvaltningen. Under året har Precens/kvinnofridssamordnaren haft en kontinuerlig kontakt med stadsdelsförvaltningarnas kontaktpersoner samt bidragit till uppdatering av lokala handlingsprogram och planering av utbildningar. Tre nätverksträffar genomfördes med stadsdelsförvaltningarnas kontaktpersoner.

Förvaltningen samordnade under hösten en ansökan till länsstyrelsen om statliga utvecklingsmedel till kvinnojourer och kommunala verksamheter. Via socialtjänstnämnden inlämnades 23 projektansökningar och det ansökta beloppet uppgick till ca 22 mnkr. Länsstyrelsen beviljade i december 10 mnkr till elva projekt som ingick i ansökan. Under hösten slutfördes diskussionerna med Uppsala universitets sociologiska institut i frågan att skapa en ny 10 poängs utbildning för socialtjänstens personal om mäns våld och hur man kan bemöta män som utövar våld i sina nära relationer. Universitetet och Stockholms stad kommer att i samverkan genomföra den första kursen som uppdragsutbildning under 2008 - 2009.

Socialtjänstnämnden fick under 2007 i uppdrag av kommunfullmäktige att göra en *stadsövergripande kartläggning av det hedersrelaterade våldets omfattning och karaktär* i Stockholm, samt av sådana hedersrelaterade inskränkningar som begränsar barns, ungdomars och kvinnors personliga rörelsefrihet.

Kartläggningen bedrivs i projektform. Projektledningen har delat upp kartläggningen i sex delprojekt:

- Två av delprojekten är forskarbaserade, med fokus på unga flickors utsatthet (omfattningsundersökning). Utformningen av de två delprojekten har skett i samråd mellan projektledningen och forskar teamet.
- De övriga delprojekten har för avsikt att belysa karaktären på det hedersrelaterade förtrycket och våldet. Hur ärendena hanteras ute i förvaltningarna. Där fokuseras företrädesvis på unga kvinnor och kvinnors situation samt syskonen.

Brottsförebyggande arbete

Precens arbetade under år 2005 fram ett förslag till övergripande brottsförebyggande (BF) program för staden. Programmets syfte är att skapa trygghet och ge stadens aktörer ett instrument för såväl kortsiktigt som långsiktigt arbete för att reducera brottslighet och skapa trygghet i Stockholms stad. BF-programmet antogs i kommunfullmäktige under våren 2006, men senare beslutades att programmet skulle revideras i vissa delar. Under 2007 har Precens arbetat med detta uppdrag i dialog med stadsledningskontoret. Projektdirektiv, projektplan har tagits fram och styr- respektive referensgrupper har konstituerats. Ett möte har under året hållits i stadens centrala brottsförebyggande råd, där Precens har en kansli- och sekreterarfunktion.

Resultatet från trygghetsundersökningen, som genomförts 2006, i de tre stadsdelarna Kungsholmen, Liljeholmen och Skärholmen (Holmen-Kollen) avrapporterades i början av år 2007 dels genom en presskonferens i Stadshuset och dels områdesvis i de lokala brottsförebyggande råden. Undersökningen visade sig ge viktig och relevant information som var till nytta i det lokalt trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet i staden.

Under året har Precens anordnat nätverksträffar för lokala brottsförebyggande aktörer med det främsta syftet att utbyta erfarenheter. Det trygghetsskapande arbetet har stått i fokus med utgångspunkt i arbetet med återrapporteringen av "Holmen-Kollen" och den trygghetsdag som Precens anordnade i maj och som samlade ca 140 personer från stadens fack- och stadsdelsförvaltningar, polis, bostadsbolag och frivilliga aktörer. Under 2007 har arbetet ägnats åt revidering av frågeformuläret och information till stadsdelsförvaltningarna om den trygghetsmätning för hela staden som ska genomföras i februari-mars 2008 med beräknad avrapportering till hösten 2008. Under året genomförde Precens också en utvärdering av det brottsförebyggande projektet "Nätverk Söderort", ett samverkansprojekt mellan Söderorts polismästardistrikt, SL (Storstockholms lokaltrafik) och stadsdelsförvaltningarna i Söderort. Som ett resultat av utvärderingen beslutade chefsrådet i Söderort att permanenta verksamheten från den 1 januari 2008.

Enligt beslut av kommunstyrelsen har Bromma arbets- och studiecenter (BAS) samordningsansvaret för arbetet med påföljden ungdomstjänst i hela Stockholms stad sedan den 1 januari 2007. Ungdomstjänst har fått en viktig roll i påföljdssystemet för unga lagöverträdare. Under det första året som fristående påföljd har 170 stockholmsungdomar dömts till ungdomstjänst. Precens har haft fortsatt uppdrag att följa upp arbetet bland annat genom en referensgrupp samt med utbildningar för socialsekreterare vid stadsdelsförvaltningarna.

Under 2007 gjordes flera utbildningsinsatser med fokus på ungdomskriminaliteten. Bl.a. genomfördes seminarium vid tre utbildningstillfällen i "Bekymringsamtal" – en samtalsmetod från Norge i att möta unga lagöverträdare; främst under 15 år. Metoden används numera även som en del i ungdomstjänsten. Sammantaget deltog drygt 80 ungdomsarbetare och närpoliserna från stadens samtliga stadsdelsförvaltningar och närpolisområden.

Precens genomförde vidare tillsammans med Program Supporter vid Stockholms brandförsvaret och klubbarna AIK, Djurgården och Hammarby seminariet "I lagets namn" – hur man kan minska ungdomsvåldet i samband med fotbollsmatcher. Denna utbildning riktades till fältarbetare vid stadens samtliga stadsdelsförvaltningar. Två vidareutbildningar inom området "Ingripanden mot unga lagöverträdare" har genomförts, varav ett i internatform. De över 120 deltagarna bestod av ungdomshandläggare och deras chefer vid stadsdelsförvaltningarna samt ungdomsåklagare i Stockholms stad.

Under hösten genomfördes också en samverkansutbildning om antisociala ungdomar tillsammans med Barn och ungdomspsykiatri (BUP) vid två tillfällen där sammantaget 175 medarbetare från BUP och stadsdelsförvaltningarna deltog. Precens har tillsammans med Statens folkhälsoinstitut och preventionssamordnarna inbjudit till två halvdagsseminarier på temat "Skolan förebygger". Båda seminarietillfällena var välbesökta och fokus låg på mobbningsförebyggande insatser. Ett seminarium i internatform för rektorer, lärare och elevvårdspersonal har också hållits med syfte att få en bild av hur skolan själv beskriver sitt utvecklingsarbete.

Resestipendier till ett sammanlagt belopp av 475 tkr har delats ut till enskilda polismän och civilanställda vid polisen, varav staden bidrog med 200 tkr och polismyndigheten med resten av beloppet. Motivet är att stimulera polispersonal och civilanställda till studier av drog- och brottsförebyggande verksamheter i Sverige eller utomlands. Precens svarade för beredningen av dessa stipendieansökningar.

Brottsofferstöd och medling

Sedan 1999 har Stödcentrum för unga brottsoffer och medling bedrivits i projektform vid sju polisstationer i samtliga tre polismästardistrikt i Stockholms stad. Socialtjänstnämnden beslutade 2007 att Stödcentrum ska permanentas och ingå i förvaltningens ordinarie verksamheter, och den 1 januari 2008 överfördes Stödcentrum till Maria ungdomsenhet.

Operativ verksamhet

Socialjouren

Socialjouren är ett komplement till stadsdelsförvaltningarnas sociala enheter och ansvarar för handläggning av akuta sociala problem som uppstår på icke-kontorstid. Socialjouren är myndighetsutövare och fattar beslut på icke-kontorstid vad gäller ärenden aktuella inom individ och familjeomsorgen. Till Socialjouren kan allmänheten även vända sig för råd och stöd. Personer som är i behov av socialtjänstens insatser men som inte bor i Stockholm tas emot även dagtid.

Socialjouren har det akuta psykosociala ansvaret vid katastrofer, större olyckor och bränder i Stockholms stad samt ansvar för att berörd stadsdelsförvaltning aktiveras.

Budgetutfallet för år 2007 visar sammantaget på en budget i balans.

Socialjouren handlade ca 21 000 ärenden under 2007, vilket är en ökning med 500 ärenden jämfört med 2006. Det avspeglar sig också i antalet loginätter som Socialjouren beviljat. Det har varit ett ökat tryck från bostadslösa. 950 hembesök/uttryckningar har gjorts vilket motsvarar det förväntade antalet.

- Antalet kvinnomisshandelsärenden var 774, en ökning med ca 80 ärenden under året ändå har kostnaden för dessa minskat, vilket visar att det finns stora svårigheter att placera kvinnor och deras barn på skyddat boende. Ibland tvingas Socialjouren att placera på hotell, men även tillgången till hotellrum kan tidvis vara knapp i Stockholm.
- Socialjouren har handlagt ca 4 500 barnvårdsärenden, vilket är en ökning med ca 500 ärenden jämfört med 2006. 125 barn och ungdomar placerades varav 19 omhändertogs omedelbart enligt 6 § LVU (lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga), 25 omplacerades enligt 11 § LVU och 81 placerades frivilligt enligt 4:1 § SoL (socialtjänstlagen).

- Socialjouren närvarade vid 184 polisförhör av unga misstänkta brottslingar, vilket var 20 färre än 2006.
- Socialjouren handlade under året 15 missbruksärenden som ledde till beslut enligt § 13 LVM (lagen om vård av missbrukare i vissa fall). Detta innebär en fördubbling jämfört med år 2006.
- 629 hemresor beviljades inom Sverige, Norden och övriga EU, vilket motsvarar 2006 års siffra, men är en minskning med ca 50 hemresor jämfört med 2005.
- 6 000 rapporter skickades till stadsdelsförvaltningar under förra året angående olika insatser från Socialjouren. Det var en ökning med 1 000 rapporter varav merparten handlar om barn och familjeärenden.
- Socialjouren kontaktades vid 11 tillfällen under 2007 i samband med brand eller annan störning. Vid dessa 11 tillfällen var 9 bränder i bostadshus/lägenheter. Det var polisen som larmade Socialjouren vid 10 tillfällen och endast vid två tillfällen var berörd stadsdelsförvaltning inblandad. De allra flesta incidenter (10 st.) har inträffat utanför kontorstid. Socialjourens insatser har vid fyra tillfällen inneburit utryckning till skadestplatsen. Dessutom har krissamtal givits. Samverkanskontakter med andra ansvariga togs och vid ett tillfälle när det var brand i en närbelägen fastighet kom de drabbade till Socialjourens lokaler.

Under året har antalet utländska medborgare som söker Socialjouren ökat. Det är i huvudsak medborgare från de nya EU-medlemsländerna. De har oftast inga andra möjligheter här i Sverige än att uppsöka socialtjänsten. De flesta ambassader säger nej till att bistå sina medborgare och de ställs då helt utan både pengar och boende. Socialjouren gör en nödprövning för dessa personer, vilket kan innebära en hemresa, logi eller matpengar. Anmärkningsvärt är att kostnaderna för hemresor ökat från ca 200 tkr till ca 300 tkr, en ökning med 50 %.

Till Socialjouren har även kommit anmälningar på barn som misstänks fara illa genom att de tigger/och spelar på gatorna. Socialjouren gör bedömning av barnets situation, men har ännu inte placerat något barn. Socialjouren har även via polisen kommit i kontakt med utländska ungdomar, som begår stöld. Det finns misstanke om att de kan vara utsatta för människohandel och Socialjouren har därför omhändertagit dem enligt LVU för fortsatt utredning.

Under en period var det flera engelsmän/irländare, som arbetade som asfaltläggare som blev aktuella på Socialjouren. De utnyttjades av personer som inte betalade ut löner och som även misshandlade dem. Samarbetet med den brittiska ambassaden var mycket gott i dessa ärenden.

Socialjouren har även uppmärksammat att antalet unga vuxna som saknar bostad har ökat. Det är svårt att få dem aktualiserade på stadsdelsförvaltningarna och de är även svåra att motivera till att ta emot bistånd från socialtjänsten. De har inte sällan en svår problematik med droger och kriminalitet. Socialjouren och andra enheter inom socialtjänstförvaltningen har sökt och beviljats projektmedel för att arbeta med denna grupp.

Socialjouren har fått projektmedel från länsstyrelsen för att arbeta med "Tidiga insatser". För Socialjouren har det inneburit att se vilka samverkansformer som finns och underlätta samarbete. Det första projektet handlade om samverkan med polis och fortsatta projektmedel har beviljats för att utveckla arbetet med sjukvården. Ett resultat av projektet med polisen kan vara att antalet kontakter med polis har ökat med ca 10 %. Uppgången kan även vara ett resultat av andra kringliggande faktorer. Socialjouren har ett nära samarbete med polis och i de flesta fall fungerar det mycket bra.

Jourhavande kurator

Jourhavande kurator utgör sedan sommaren 2006 en sektion inom Socialjouren. Verksamheten tar emot samtal kl. 15.00 - 03.00.

Till Jourhavande kurator inkom ca 10 000 samtal under 2007. Det är maximalt vad som kan tas emot med nuvarande bemanning. Det är en mycket efterfrågad verksamhet och möjligheten att komma fram är därför begränsad. Den huvudsakliga problematiken för de som kontaktar Jourhavande kurator är ensamhet och socialpsykiatrisk problematik.

Jourhavande kurator har under året vidareutvecklat sin verksamhet och begränsar målgruppen för samtalen att gälla framförallt Stockholms stads invånare.

Kriscentrum för kvinnor

Verksamheten erbjuder våldsutsatta kvinnor skyddat boende och stöd. Mottagningen är öppen under dagtid och erbjuder samtal, samtalsgrupper och praktiskt stöd. En jourtelefon är tillgänglig dygnet runt. Verksamheten ska också vara ett resurscentrum för olika yrkesgrupper inom myndigheter och organisationer.

Kriscentrum tillhandahåller akut skyddat boende med praktiskt och psykologiskt stöd för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Under 2007 har 65 kvinnor och 46 barn beretts skydd och erhållit hjälp från Kriscentrum. Av dessa kvinnor har 56 flyttat ut per 2007-12-31. Vid årsskiftet bodde 9 kvinnor och 6 barn kvar på Kriscentrum. Av de kvinnor (och barn) som flyttat ut har 50 stycken (89 %) flyttat till eget boende eller annat alternativt boende. 6 kvinnor (11 %) har flyttat tillbaka till mannen.

Beläggningen i boendet har under 2007 varit 91 %. Av 3 650 möjliga dygn har 3 306 varit belagda. Beläggningen har varit i nivå med den budgeterade beläggningen. Kriscentrum har hänvisat 94 antal förfrågningar om plats vidare under 2007.

Kriscentrum har en dygnetruntöppen telefonlinje dit våldsutsatta kvinnor, deras anhöriga samt berörda yrkesutövare kan vända sig. Kriscentrum har under året tagit emot 3 653 samtal på jourlinjen vilket är samma antal som år 2006.

Samtalsmottagningen har under året haft 1 453 besökstider fördelat på 643 till våldtäktsmottagningen och 810 till den öppna mottagningen. 176 kvinnor har besökt mottagningen under året, i genomsnitt 8 besök per kvinna.

Kriscentrum har erbjudit alla barn möjlighet att bearbeta sina upplevelser av våld individuellt.

Kriscentrum är ett resurscentrum och har därigenom åtagit sig att sprida kunskap inom området våldsutsatta kvinnor och deras barn. Man har under året tagit emot ett stort antal studiebesök, såväl nationella som internationella.

Verksamheten uppvisar ett budgetöverskott på ca 0,2 mnkr, som beror på ett antal placeringar från andra kommuner.

Barncentrum

Barncentrum utgör från 2007-03-01 en sektion inom Kriscentrum. Barncentrum Stockholm består av Barncentrum Söderort (två personal), Barncentrum Västerort (vakant f.n.) samt Barncentrum City (två personal). Barncentrum har en gemensam barnanpassad lokal vid Kungsholms Torg 13 A.

Uppdraget är att verka för tvärprofessionell samverkan för barn som utsatts för misshandel

Barncentrums styrgrupp beslutade om följande mål i januari 2007:

- skydd för barnet mot fortsatt misshandel och upprepade övergrepp
- barnanpassat omhändertagande
- samordnade insatser för barnet från rättsväsendet, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten
- hög kvalitet och rättssäkerhet för barnet samt
- hög tvärprofessionell kompetens
- Dessa mål gäller gemensamt för de involverade professionerna dvs. socialtjänst, polis, åklagare, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), Barn- och ungdomsmedicin (BUM) samt rättspsykiatriska avdelningen i Stockholm.

Socialtjänsten Stockholm har under året haft fem socialsekreterare anställda. Ytterligare en socialsekreterare har varit projektanställd för kommunerna Solna, Sundbyberg och Ekerö.

Inga mätmetoder har tidigare funnits för att kontrollera måluppfyllelse. Detta ska åtgärdas under 2008.

Barncentrum Stockholms citydel ingår i en nationell utvärdering som utförs av rättsociologen i Lund och som ska redovisas i början av året.

Följande statistik kan redovisas från *Barncentrum City*:

310 aviseringar av polisanmälningar till socialtjänsten

24 samråd

53 läkarundersökningar

Totalt antal barn som besökt BC 220

Följande statistik kan redovisas från *Barncentrum Söderort*:

649 aviseringar av polisanmälningar till socialtjänsten

10 samråd

Ingen statistik kan redovisas från Västerort då bemanning för närvarande saknas.

Barncentrum Stockholm överskrider budgeten med ca 0,2 mnkr för år 2007. Anledningen till detta är att en av socialsekreterartjänsterna inte hade finansiering perioden juli t.o.m. december 2007.

Barncentrum har en komplicerad struktur med styrgrupp, nätverksgrupp centralt samt olika nätverksgrupper i fasta och lösa konstellationer i de olika delarna (Söderort, City och Västerort). De olika polismästardistrikten har på olika sätt genom polismästare, rotelchefer, gruppchefer varit delaktiga i olika möten.

Under året har åtaganden, arbetssätt och prestationsmått för år 2008 arbetats fram. Arbetsuppgifterna för socialsekreterarna har varit oklara, varför stor vikt har lagts vid att klargöra dessa.

Relationsvåldscentrum (RVC)

Relationsvåldscentrum är ett treårigt projekt som startade den 1 mars 2007 och drivs med medel från länsstyrelsen i samverkan med Ekerö kommun, Solna stad, Sundbybergs stad, Stockholms läns landsting, kriminalvården, åklagarmyndigheten, polismyndigheten i Stockholm och länsstyrelsen. Huvudsyftet är att stötta kvinnor/män som blivit hotade eller utsatta för våld av en nuvarande eller före detta partner där en polisanmälan gjorts. Syftet är också att förbättra samverkan med berörda myndigheter samt att antalet förundersökningsprotokoll från polisens sida ska öka och slutligen att åtalsfrekvensen ska öka.

RVC erbjuder stödsamtal i samband med brottsutredningen, rådgivning, information om rättsprocessen, stöd inför, under och efter eventuell rättegång, medföljning till sjukvården, socialtjänsten osv.

En projektledare och tre socialsekreterare är stationerade vid Västerorts polismästardistrikt.

Under året har ca 250 ärenden aktualiserats, av dessa är 15 män och resten kvinnor. Projektet utvärderas av Ersta Sköndal. Utvärderingen beräknas vara klar under i augusti 2008.

Prostitutionsenheten

Enhetens övergripande uppdrag är att arbeta för att minska prostitutionen och efterfrågan av sexuella tjänster. Målgruppen är personer som är eller har varit i prostitution, eller har liknande erfarenheter samt köpare av sexuella tjänster. Enheten arbetar också aktivt med traffickingfrågan och har under året ingått i ett EU-projekt. Verksamheten har en samtalsmottagning samt bedriver uppsökande arbete.

Enhetens landstingsdel erbjuder läkarkontakter (gynekolog, psykiatriker och allmänläkare) samt kontakt med barnmorska. Denna del av verksamheten vänder sig till invånare i hela Stockholms län som missbrukar och/eller prostituerar sig. Ett viktigt mål är att motverka spridning av HIV och andra STI- sjukdomar.

Uppsökarna på Prostitutionsenheten har arbetat uppsökande ca 1,8 kväll/natt per vecka, vilket innebär mellan 8-9 kvällar/nätter per månad. Drygt 150 individer har uppmärksamats på gatan av uppsökarna.

Under året har 287 kvinnor och 22 män varit aktuella.

Enheten har överskridit sin budget med ca 0,4 mnkr. Förklaringen till budgetunderskottet är hyreshöjning samt att en personal varit projektanställd för arbete mot trafficking men att förvaltningen inte fått full kompensation för detta.

I stadens sociala program för att minska prostitutionen från år 2006, beslutades att enheten skulle verka aktivt för ett samarbete med Tillståndsenheten inom förvaltningen samt utbildningsförvaltningen. På Tillståndsenheten har ansträngningar att lyfta prostitutionsfrågan gjorts bland enhetens samarbetspartners (polis, länsstyrelse, krögare), men man har inte fått något gensvar.

Kartläggning av nätprostitutionen fortgår, och olika försök till kontakt med s.k. ”visitkort” på de aktuella sidorna har prövats under året, ännu utan resultat. Det krävs tillstånd av ägarna till respektive hemsida.

Familjerådgivningen

Familjerådgivning ska erbjudas dem som begär det och riktar sig till boende i hela Stockholms stad. Målsättningen är att, genom samtalsbehandling, medverka till bearbetning av samlevnadskonflikter och kriser i parförhållanden och familjer. Familjerådgivningen ska även erbjuda samarbetsamtal till separerade föräldrar i syfte att träffa överenskommelser om barnen. Målsättningen är att främja ett gott föräldraskap och att undanröja destruktiva separationsprocesser. Därutöver ska verksamheten, i begränsad utsträckning, bedriva utåtriktat arbete för att informera om och sprida kunskap om samlevnadsfrågor. Verksamhe-

ten ska följa och belysa de utvecklingstendenser och trender man uppmärksammar i mötet med målgruppen som helhet. Med kvalitetsgarantierna som utgångspunkt ska arbetet organiseras så att den samlade kompetensen tillvaratas på bästa sätt, så att en hög och jämn kvalitetsnivå uppnås och prestationskraven uppfylls.

Verksamheten har arbetat helt i enlighet med målen och till fullo uppfyllt åtaganden och prestationskrav.

Månadsvis mätning har genomförts av antal nyanmälningar (nya tidsbeställningar), nybesök, inbokade samtal, avskrivna ärenden, telefonkonsultationer, återbud/uteblivna besök, genomsnittlig väntetid till första erbjudna besökstid, tid för utåtriktat arbete, tid för telefonkonsultation.

Årsvis sammanställning av verksamhetsstatistik gällande klientgruppen har gjorts, i enlighet med Socialstyrelsens krav på nationell statistik över kommunal familjerådgivning.

Brukarundersökningar - den senast genomförda, som redovisades på aprilnämnden 2007, hade fokus på måloppfyllelse i förhållande till fastställda kvalitetsgarantier för familjerådgivningen och visade att verksamheten i mycket hög grad når upp till målen. Undersökningen har också kompletterats med djupintervjuer av några par. Nästa större brukarundersökning planeras ske år 2008 och riktas till ca 10 % av klienterna, tre månader efter avslutad familjerådgivningskontakt. Utvärderingsintervjuer med klienter som ingått i projektet "samtalsmottagning för kvinnor" (i samverkan med Manscentrum) har genomförts och resultatet visar på vikten av samtalsstöd för projektets målgrupp.

Insatser har skett i sammanlagt 1 900 ärenden.

- 1 300 nya ärenden planerades. 1 480 togs emot.
- 7 975 inbokade prestationer om vardera 120 minuter, totalt 15 950 timmar planerades. Totalt gjordes 18 601 inbokade prestationer dvs. 2 651 fler än beräknat. Huvuddelen av prestationerna utgörs av direkt klientarbete, vanligen parsamtal. Familjesamtal, samarbetsamtal, gruppbehandling och samtal vid problem i andra vuxna familjerelationer är andra förekommande insatser. Som prestation räknas även telefonkonsultation och utåtriktat arbete. Återbudsfrekvensen är oförändrad mot tidigare.
- Andelen samarbetsamtal, som får utgöra maximalt 5 % av den genomförda prestationsvolymen, uppgick till 3,3 %.
- Andelen utåtriktat arbete, som får utgöra maximalt 5 % av den genomförda prestationsvolymen (projektet "samtalsmottagning för kvinnor" inkluderat) uppgick till 4,75 %.

Prestationerna är högre än beräknad årsprognos dels beroende på att bemanningen varit högre än antalet budgeterade familjerådgivarbefattningar, dels på en viss överprestation.

Antalet nya ärenden är oförändrat jämfört med åren 2005 och 2006. Familjerådgivningen fick i februari 2006 en utökning av budgetramen med 1,2 mkr för att kunna möta den

stora efterfrågan på verksamheten och minska väntetiderna. För 2007 erhöll verksamheten inte någon budgetförstärkning, vilket inneburit en minskad kapacitet med ca 300-350 ärenden jämfört med 2006 (motsvarande 3-3,5 familjerådgivare). Konsekvensen har blivit en ökning av den genomsnittliga väntetiden till från 17,4 vardagar år 2006 till 29,8 vardagar år 2007. I takt med att neddragningen av personal successivt genomförts under året, har väntetiden blivit allt längre. Då merparten av de hjälpsökande vänder sig till Familjerådgivningen i ett krisläge är det av avgörande betydelse att kunna erbjuda en insats inom rimlig tid. ”Väntetidsproblemet” handlar inte om tillfälliga ärendeanhopningar utan uppstår då verksamheten inte är dimensionerad för att möta den stora efterfrågan som länge visat sig råda. Den stora ärendetillströmningen innebär ständiga avvägningar mellan kraven på hög genomströmning och god kvalitet på insatserna.

Den genomsnittliga samtalskontakten för ärenden avslutade år 2007 är 3,6 samtal. Utifrån problematikens allvarlighetsgrad i många av ärendena är den genomsnittliga behandlingskontakten att betrakta som kort. Det finns anledning att vara uppmärksam på frågan huruvida den erbjudna insatsen är av en omfattning som främjar en varaktig förändring. Det är därför särskilt angeläget att fördelningen av resurserna sker utifrån en professionell bedömning i varje enskilt ärende. I

96 % av samtalen arbetar familjerådgivaren ensam. Endast vid särskilt komplicerad problematik, såsom pågående våld i relationen samt vid gruppbehandling, arbetar två familjerådgivare tillsammans.

Antalet telefonkonsultationer har fortsatt att öka.

Verksamheten uppvisar ett underskott om ca 0,6 mnkr. Prestationerna har emellertid ökat med mer än vad som motsvarar detta underskott.

Antalet familjerådgivarbefattningar har under året minskat från 17,25 till 13,9. Budgethållningsåtgärder har skett i form av indragning av tjänster vid ”naturliga avgångar” under verksamhetsåret, vakanshållning av vikariat samt stor restriktivitet inom ”övriga driftskostnader”. Intäkterna (besöksavgifter) är ca 0,1 mnkr högre än beräknat då fler samtal genomförts och möjlighet till kortbetalning införts. 47 samtal har varit avgiftsbefriade.

Klientstatistiken visar inga markanta förändringar vad gäller åldersfördelning, relationernas art och längd, antal barn i familjen och andel utlandsfödda klienter. 80 % av de sökande har minderåriga barn vilket är 7 % fler än år 2006. Andelen ärenden från innerstaden utgjorde 43 % och från ytterstaden 57 % - en ökning om 2 % från ytterstaden jämfört med år 2006. Statistiken visar att verksamheten har en fortsatt god spridning i förhållande till befolkningsunderlaget i de 14 stadsdelarna.

Miljöfrågor

Miljöarbetet 2007 inriktades liksom tidigare år på de områden inom verksamheterna som har störst negativ miljöpåverkan, nämligen avfallshantering, fastigheter och energi, transporter och inköp samt användningen av kemisk-tekniska produkter.

Förvaltningen har integrerat miljöarbetet med arbetet med stadens kvalitetsstrategi och arbetar enligt ett miljöledningssystem. Miljöledningssystemet syftar till att minimera den miljöpåverkan som olika verksamheter har i en organisation. Målet är att alla verksamheter ska föra in miljöarbetet som en naturlig del i den dagliga verksamheten. I den löpande internkontrollen inom socialtjänstförvaltningen följs även miljöfrågor upp.

Varje år skickas en miljöenkät till förvaltningens verksamheter. 2007 års miljöenkät har besvarats av 51 (78 %) verksamheter. I svaren redovisar 50 verksamheter att de källsorterar papper, 49 verksamheter källsorterar glas, 48 verksamheter källsorterar metall och 50 verksamheter sorterar ut (miljö) farligt avfall. 28 av förvaltningens verksamheter som har boende/arbetsplacerade elever har involverat dessa i arbetsplatsens miljöarbete. 39 verksamheter har en egen rese- och transportpolicy som går i linje med förvaltningens rese- och transportpolicy.

Den samlade elförbrukningen har inte förändrats i någon större utsträckning. Tidigare minskning av förbrukningen ligger fast. Förvaltningen arbetar vidare för att varje verksamhet ska ha egen kontroll över sin energi/ elförbrukning. Lokalinventeringar som genomförts har ökat medvetenheten i energifrågor vad gäller både förbrukning och driftskostnader.

Stockholms stads förvaltningar har fått i uppdrag att föreslå åtgärder för att energieffektivera och minska utsläppen av växthusgaser till år 2015. Uppdraget innebär att föreslå konkreta åtgärder samt att bedöma den totala effektiviseringspotentialen. Förvaltningen har lämnat förslag på energibesparande åtgärder som kan genomföras. Dessutom har en uppföljning av förvaltningarnas tjänsteresor gjorts. Förvaltningen har lämnat uppgifter om vilka mål, för att minska växthusgaser, som är möjliga för socialtjänstförvaltningen att genomföra. Förslag på åtgärder för att minska växthuseffekten har också lämnats.

Förvaltningen delar årligen ut ett internt miljödiplom till de verksamheter som följer förvaltningens miljöpolicy, har infogat miljöarbetet i den dagliga verksamheten samt har ett ständigt pågående miljöarbete. 2007 års diplom delades ut till Gamlebo, Grimman, Hamnvikshemmet, Stegsholm, Älvis/Linden, Uppsökarenheten för vuxna och Bas Bromma.

Andelen miljöbilar i förvaltningen är vid 2007 års utgång 25 (43 %). Förvaltningen har inte nått det uppsatta målet som var 75 % miljöbilar 2007 och det beror på att gamla bilar som ägs inte avyttrats och att nya bensin- och dieseldrivna bussar leasats då verksamheterna inte bedömde att det fanns lämpliga miljöbussar. Enligt den utbytesplan förvaltningen lagt fast beräknas antalet miljöbilar i förvaltningen vid 2010 års utgång uppgå till

100 %.

Medarbetarna

Under år 2007 har arbetet fortsatt med att uppmuntra och stödja fler verksamheter att använda systemet Time Care. Detta leder till ökat inflytande över arbetstidens förläggning och flexibla arbetstidslösningar.

Kompetensutveckling för främst chefer har ägt rum vad gäller bland annat kompetensbaserad rekrytering och verksamhetsbaserade lönekriterier. I dessa sammanhang har fokus varit på ett mål- och resultatorienterat arbets- och förhållningssätt samt vikten av att dessa frågor ses som en del i det integrerade ledningssystemet.

Ansvar för kompetensutveckling för medarbetare är decentraliserat till närmaste chef med personal- och budgetansvar. Chefen ansvarar för att ut- och/eller utbildningsbehov diskuteras vid de återkommande medarbetarsamtalen och upprättar individuella kompetensutvecklingsplaner.

Visst förberedelsearbete har gjorts vad gäller framtagning av handlingsplan för att klara den kommande generationsväxlingen. Detsamma gäller frågan om försök med delat eller tidsbegränsat ledarskap som en del i arbetet att behålla dagens samt attrahera morgondagens chefer.

Arbete har dessutom påbörjats för att skapa en förvaltningsgemensam kvalitetssäkrad och kompetensbaserad rekryteringsmodell.

Av central betydelse för att uppfattas som en attraktiv arbetsgivare och att klara den kommande generationsväxlingen är prioritering av jämställdhets- och mångfaldsfrågorna. Lönekartläggning har genomförts med det så kallade BAS-värderingssystemet. Kartläggningen har visat att inga osakliga löneskillnader föreligger mellan kvinnor och män. Jämställdhets- och mångfaldsfrågorna har dessutom stått i fokus på så sätt att den plan som tagits fram för år 2008 innebär en avsevärd ambitionshöjning i förhållande till tidigare.

I syfte att förbättra arbetsmiljön har det även under år 2007 varit utbildningsinsatser riktade till skyddsombud och arbetsgivarrepresentanter.

En revidering av nu gällande samverkansavtal var planerad att genomföras under år 2007. Frågan har dock hänskjutits till år 2008 i avvaktan överenskommelse om centralt avtal.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron fortsätter att sjunka i förvaltningens verksamheter. Jämfört med föregående år har sjukfrånvaron sjunkit med 0,8 procentenheter och är för helåret 2007 6,6 %. Förvaltningen har under året fortsatt sitt strukturerade samarbete med chefer, personalkonsulter, företagshälsovård och försäkringskassan där samtliga parter bidrar med sin fackkom-

petens. Arbetet har även under år 2007 haft fokus på att rätt rehabiliteringsåtgärder sätts in på ett tidigt stadium. Samtliga chefer i förvaltningens verksamheter har ett ansvar för att ta emot medarbetare som behöver arbetspröva alternativt omplaceras till ledig befattning, vilket medför att rätt insatser genom t ex arbetsprövning kan sättas in tidigt. Förvaltningen har under året fortsatt med preventiva satsningar för att förbättra arbetsmiljön med arbetsredskap som minskar belastning och slitskador.

Diskriminering

Under år 2007 har ett ärende initierats om sexuella trakasserier. Åtgärder har vidtagits.

Övertalighet

Vid omorganisationer/neddragningar har övertalighet främst kunnat lösas eller förhindras genom frivilliga matchningar till lediga befattningar. Viss övertalighet har kunnat lösas/förhindras genom pensionslösningar. Två medarbetare har under 2007 preciserats övertaliga.

Uppföljning av jämställdhets- och mångfaldsplanen

I samband med de fysiska arbetsmiljörederna, de psykosociala arbetsmiljö-enkäterna andra medarbetarenkäter, arbetsplatsträffar, utvecklingssamtal med mera har behov av åtgärder för att arbetsförhållanden ska lämpa sig både för kvinnor och män identifierats och åtgärdats. Insatser för att underlätta för de anställda att förena förvärvsarbete och föräldraskap har till exempel beskrivits i handlingsplaner för det systematiska arbetsmiljöarbetet.

När det gäller kränkande behandling kommunicerar förvaltningsledning och chefer på samtliga övriga nivåer den nolltolerans som föreligger. Arbete har påbörjats för en förvaltningsgemensam kvalitetssäkrad samt kompetensbaserad rekryteringsmodell. I detta sammanhang beaktas frågorna om åtgärder vid annonsering och urvalskriterier. Den kompetensbaserade rekryteringsmetoden sätter fokus på relevanta faktorer och styr bort irrelevanta faktorer som kön, ålder, ursprung med mera. För att ytterligare säkerställa detta har försök genomförts vid två rekryteringar med avidentifierade ansökningshandlingar.

Lönekartläggning har genomförts med det så kallade BAS-värderingssystemet. Kartläggningen visar att inga osakliga löneskillnader föreligger mellan kvinnor och män. Förvaltningen har också arbetat och arbetar med stöd till främst cheferna för utarbetande av verksamhetsbaserade lönekriterier. Sådana kriterier leder till ökad objektivitet i lönesättningen.

I enlighet med samverksansavtalet har uppföljning ägt rum i samverkans- respektive förvaltningsgrupp. Därutöver sker uppföljning varje tertial i samband med avstämning av de så kallade interna kontrakten som avdelningschefer tecknat med enhetschefer för planering, styrning och uppföljning av verksamheterna.

Tillgänglighet

Förvaltningen har under året utfört fortsatt tillgänglighetsanpassning enligt tidigare plan i form av motordrivna öppningsbara dörrar i allmänna kommunikationsytor för ca 0,13 mnkr.

Förbättringsarbeten, och därmed förbättrad och ökad tillgänglighet, sker ständigt för att eliminera enkelt avhjälpna hinder.

Inom Enheten för ledsagarservice hölls brukarråd två gånger under året, där både brukare och anhöriga aktivt deltog. Frågor som diskuterades är både de svårigheter och möjligheter som brukarna möter inte minst vad gäller bl.a. tillgängligheten till stadens offentliga kulturutbud, kollektivtrafik etc.

Brukarrådet på korttidshemmet Navet har träffats tre gånger under året. Vid dessa råd har synpunkter och klagomål framförts. Dessa har nogsamt tagits tillvara, samtlig berörd personal har informerats och där rättelser behövt vidtas har så skett.

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Ekonomi- och styrningsfrågor

Mål för den egna verksamheten

- Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt
- Budgethållning och effektivt resursutnyttjande

Verksamhetsberättelsen är uppställd efter samma utgångspunkter som verksamhetsplanen. Kolumnen ”VP 2007” i tabellen nedan visar den reviderade budgeten för verksamheten efter kommunstyrelsens beslut i samband med tertialrapport 2 2007 medan ”VB 2007” visar utfallet.

Årsutfall

(-)= ökade kostnader/minskade intäkter	VP 2007	VB 2007	Avvikelse
Personalkostnader	503,2	491,8	11,4
Lokalhyror	92,7	95,0	-2,3
Ekonomiskt bistånd	25,2	29,9	-4,6
Entreprenader & köp av verksamhet	278,0	168,2	109,7
Övriga externa kostnader	201,7	222,4	-20,7
Summa kostnader	1 100,8	1 007,3	93,5
Taxor och avgifter	25,8	36,1	-10,3
Hysesintäkter	15,5	15,4	0,2
Bidrag och ersättningar	18,6	47,0	-28,4
Försäljning	347,0	247,0	99,9
Övriga externa intäkter	20,3	34,0	-13,7

Summa intäkter	427,1	379,5	47,6
Nettokostnader	673,7	627,8	45,9
Återföring till KS (projektmedel)			10,9
Återföring till KS (utomlänsplaceringar)			18,4
Nettoutfall SotN efter återföring till KS			16,6
Ianspråktagande av resultatfond			0,5
Nettoutfall efter resultatdispositioner			17,1

Nettoutfallet för verksamheten uppgår till ett överskott om 16,6 mnkr. Tillståndsenheten ianspråkar merparten av inestående resultatfond varför resultatöverföringen till 2008 uppgår till 0,5 mnkr, Nettoutfall efter resultatfond uppgår därmed till ett överskott på 17,1 mnkr.

Återföring av medel för utomlänsplacerade funktionshindrade

Socialtjänstnämnden har under år 2007 haft betalningsansvaret för ca 70 personer med funktionshinder från Stockholms län. De placerades av landstinget i staden före kommunaliseringen år 1995. Överenskommelser upprättades under 2004 och 2005 med anledning av bosättningskommunernas övertagande av betalningsansvar utifrån lagen om utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade. Fler kommuner än planerat har övertagit kostnadsansvaret vilket innebär minskade kostnader för socialtjänstnämnden. Staden får minskad statlig ersättning med motsvarande belopp. På grund av detta återredovisas 18,4 mnkr i outnyttjat anslag för utomlänsplacerade funktionshindrade för 2007.

Återföring av projektmedel

Kommunstyrelsen har i ärendet ”Fortsatta utvecklingsprojekt 2007 inom ramen för kvarvarande kompetensfondsmedel” (Dnr 109-4609/2006) beslutat att socialtjänstnämnden ska erhålla 11,5 mnkr för kompetensutveckling inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Medlen ska enligt beslutet användas till en fortsättning av dels projektet Utbildning för utbildade inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning och dels projektet Fördjupade utbildningsinsatser inom Lys, kompa, funka. Utifrån detta beslutade socialtjänstnämnden i oktober (Dnr 105-0181/2007) att de medel som avsatts för kompetensutveckling används för att genomföra dessa insatser under i huvudsak perioden 2007-2009.

Under 2007 har 0,6 mnkr använts. Enligt anvisningar från stadsledningskontoret kan återstående medel inte ombudgeteras till 2008. I anvisningarna från stadsledningskontoret ska medlen istället återredovisas i bokslutet för 2007 för att sedan avropas löpande under projektperioden. Avropen sker utifrån att förvaltningen fakturerar kommunstyrelsen med utgångspunkt i nedlagda kostnader i projekten.

Kommentarer till utfallet i driftverksamheten

(-)= ökade kostnader/minskade intäkter	Avvikelse VB 2006	Prognos T2 2007	Avvikelse VB 2007
Barn och ungdom	1,3	0,7	5,9
Funktionshindrade	-0,5	-0,9	-0,3
Jourverksamhet	0,5	0,7	0,0
Hemlösa och missbrukare	4,6	-0,4	2,4
Arbetsmarknadsfrågor	-3,5	-2,1	-1,1
Rådgivande verksamheter	2,0	-0,4	-0,7
Insatser för våldsutsatta kvinnor	0,9	0,3	0,2
Insatser för prostituerade	0,0	-0,1	-0,4
Stadsövergripande frågor	-0,7	-1,1	1,1
Tillståndsfrågor	0,1	-0,9	-0,5
Förvaltningsledning och administration	-0,1	0,9	3,1
Stöd till utomstående organisationer	0,8	-1,8	2,2
Omstrukturering	4,5	0,5	4,5
Verksamhetsutfall SotN	9,9	-4,6	16,6

Nettoutfallet för verksamheten uppgår till ett överskott på 16,6 mnkr. Större avvikelser kommenteras nedan, se även bilaga 1.

Barn och ungdom +5,9

Överskottet inom området barn och ungdom har flera orsaker. Akutplaceringsplatser - subventionerade platser för stadsdelsnämnderna - har inte behövt användas i den utsträckning som planerats. Överskottet kan också hänföras till att beslut om medel för särskilt kvalificerad kontaktperson skedde först i samband med tertialrapport 2. En annan orsak är att efterfrågan på adoptionsutbildningar varit lägre än beräknat. Dessutom visar Maria ungdomsenhet ett överskott beroende på vakanser, schemaändringar och på att motsvarande en och en halv tjänst har finansierats via utvecklingsprojekt med bidrag från länsstyrelsen.

Funktionshindrade -0,3

Delar av underskottet vad gäller funktionshindrade avser LSS-kollo. Underskottet kan helt hänföras till att kostnaderna för beviljade insatser från stadsdelsförvaltningarna överskrider den anslagsbudget som socialtjänstförvaltningen förfogar över för deras räkning. Även Enheten för ledsagarservice redovisar underskott trots en prestationsökning på ca 8 procent, bl.a. beroende på att lönerörelsen blev dyrare än beräknat men också att man varit tvungna att erbjuda vissa timanställda tillsvidareanställning utifrån arbetsrättsliga regler. Samtidigt redovisar korttidshemmen överskott beroende på ökad efterfrågan av akutplaceringar.

Jourverksamhet 0,0

Budgetutfallet avseende Socialjouren med jourhavande kurator visar för år 2007 sammantaget på en ekonomi i balans.

Hemlösa och missbrukare +2,4

Området hemlösa och missbrukare redovisar ett nettoöverskott, avvikelserna fördelar sig dock på både under- och överskott på olika verksamheter. Enheten för hemlösa visar underskott på grund av dels ökade vårdkostnader, bl.a. för LVM-placerade personer, och dels ökade socialbidragskostnader. HVB Vuxna redovisar ett också ett underskott beroende på minskad försäljning av platser i stödboenden och behandlingshem, framförallt under hösten. Underskotten uppvägs till en del av budgeteringsmarginalen.

Grimman, främst medborgarkontoret, redovisar ett överskott beroende på att antalet anställda inte var fulltaliga förrän under hösten. Råcksta har ett underskott i samma nivå. Det beror på den nystartade verksamheten med krav på drogfrihet på plan 5 som kommit igång på allvar under hösten. Stadsgemensamma boenden i övrigt visar ett mindre överskott beroende på viss efterfrågeökning. LOTS-projektet, slutligen, redovisar ett överskott beroende på att stadsdelsnämnderna inte har fakturerat nämnden i beräknad omfattning.

Arbetsmarknadsfrågor -1,1

Underskottet inom arbetsmarknadsfrågorna avser främst START-verksamheterna, framförallt beroende på en efterfrågeförändring mot enklare och kortare uppdrag från stadsdelsnämnderna. Därutöver har försäkringskassan nästan upphört att avropa arbetsförmågeutredningar och länsarbetsnämnden gjorde under året ett längre uppehåll i sina avrop.

Rådgivande verksamheter -0,7

Vad gäller rådgivande verksamheter redovisas ett underskott. Merparten avser Familjerådgivningen som p.g.a. kösituationen har haft en utökad personalstyrka under året.

Insatser för våldsutsatta kvinnor +0,2

Överskottet inom området hänförs till Kriscentrum för kvinnor som haft något högre beläggning än planerat.

Insatser för prostituerade -0,4

När det gäller insatser för prostituerade avser underskottet framförallt extrapersonal för arbete mot trafficking.

Stadsövergripande frågor +1,1

Överskottet för stadsövergripande frågor hänför sig främst till att två funktionshindersinspektörer anställdes sent under året.

Tillståndsfrågor -0,5

Inom tillståndsområdet har arbetsbelastningen ökat. För att möta detta och samtidigt effektivisera arbetssättet har ett webbaserat IT-stöd tagits fram. Enhetens resultatfond har använts för att finansiera detta utvecklingsarbete. Den utgående resultatfonden uppgår därmed till 46 tkr.

Förvaltningsledning och administration +3,1

Förvaltningsledning och administration har medfört ett överskott beroende bl.a. på vakanser, viss återhållsamhet med återanställningar samt ökade intäkter från försäljning av tjänster till andra förvaltningar.

Stöd till utomstående organisationer +2,2

Vad gäller området stöd till utomstående organisationer avser överskottet upphandlad verksamhet beroende på ändrad prissättning och prestationshöjningar under året.

Omstrukturering +4,5

Området omstrukturering har under året haft två syften, dels att täcka kostnader för omstrukturering och dels att täcka befarade underskott inom hemlöshetsområdet.

Samtidigt har övertalighet kunnat lösas och även förhindras vid omorganisationer och neddragningar i verksamheterna, främst genom frivilliga matchningar till lediga befattningar. Viss övertalighet har kunnat lösas och även förhindras genom att sexton medarbetare i förvaltningen av staden beviljades särskild avtalspension. Sammantaget har detta medfört lägre kostnader än beräknat för omstrukturering.

Jämförelse med tertialrapport 2 2007

Vid en jämförelse mellan prognosen i tertialrapport 2 och bokslutet framgår några större avvikelser som kommenteras nedan:

Barn och ungdom

Inom området Barn och ungdom har det varit en kraftig efterfrågeökning under senare delen av året. Beläggningen på boendena låg på 67 procent vid tiden för tertialrapporten medan utfallet visar en beläggning på 76 procent.

Hemlösa och missbrukare

För området hemlösa och missbrukare kan förändringen främst hänföras till att stadsdelsnämnderna inte fakturerat nämnden för LOTS-projektet i den omfattning som beräknats.

Stadsövergripande frågor

Förändringen vad gäller Stadsövergripande frågor avser dels funktionshindersinspektörerna som tillsattes senare än man beräknade i samband med tertialrapporten samt senareläggning av upphandling av utredningar.

Förvaltningsledning och administration

Inom området Förvaltningsledning och administration gjordes i tertialrapport 2 en mer försiktig bedömning av intäkter för försäljning av tjänster.

Stöd till utomstående organisationer

Tertialrapport 2 grundades på att stöd till utomstående organisationer skulle medföra underskott, vilket nämnden sedan kompenserades för i viss utsträckning i beslutet om tertialrapporten.

Årsbokslut och jämförelse med verksamhetsberättelse 2006

Årsbokslut ska upprättas per den 31 december. I samband med bokslutet ska resultat- och balansräkning lämnas. Förvaltningen har periodiserat hyror, statsbidrag, vårdkostnader, vårdintäkter, löner, samt övriga kostnader och intäkter enligt stadens anvisningar för att få en rättvisande resultaträkning per den 31 december 2007. Förvaltningen har valt att periodisera kostnader och intäkter på 100 tkr eller högre. En kortfattad sammanställning av kostnader och intäkter för perioden och en jämförelse med bokslutet föregående år:

(-)= ökade kostnader/minskade intäkter	Bokslut 2006	Bokslut 2007	Differens
Personalkostnader	497,5	491,8	5,7
Lokalhyror	92,2	95,0	-2,8
Ekonomiskt bistånd	27,4	29,9	-2,5
Entreprenader & köp av verksamhet	183,1	168,2	14,8
Övriga externa kostnader	246,2	222,4	23,8
Summa kostnader	1 046,4	1 007,3	39,1
Taxor och avgifter	33,3	36,1	2,8
Hysesintäkter	12,3	15,4	3,1
Bidrag och ersättningar	42,6	47,0	4,5
Försäljning	265,4	247,0	-18,3
Övriga externa intäkter	33,3	34,0	0,7
Summa intäkter	386,8	379,5	-7,3
Nettokostnader, mnkr	659,6	627,8	31,8

Förvaltningen redovisar en minskad nettokostnad med 31,8 mnkr jämfört med 2006. Förvaltningens kostnader står för en minskning med 39,1 mnkr samtidigt som intäkterna minskat med 7,3 mnkr.

Både kostnader och intäkter är, trots pris- och löneutveckling, lägre än föregående verksamhetsår. En orsak är verksamhetsförändringar, verksamheter som tidigare legat under socialtjänstnämnden har flyttats till annan nämnd samtidigt som vissa uppdrag har tillförts nämnden. Det är främst två verksamhetsförändringar som påverkar; Stockholms äldre- och handikappjour samt bidrag till utomstående organisationer som riktar sig till äldre överfördes till äldrenämnden i och med årsskiftet 2006-2007, totalt ca 20 mnkr. Hyseskostnadsökningarna beror på att ramavtalet avseende hyra av lokal mellan Stockholms stad och Micasa Fastigheter i Stockholm AB har börjat gälla. Därutöver har kostnaderna för utomlänspacerade funktionshindrade minskat med ca 14 mnkr.

Resultat- och balansräkning med noter till balansräkningen redovisas i bilaga 4.

Besparingsåtgärder

I samband med verksamhetsplanen för 2007 beslutade nämnden om satsningar men också om besparingsåtgärder på 13,0 mnkr. Besparingsåtgärderna har kommenterats i tertiärapporterna. Samtliga åtgärder är genomförda.

Resultatenhet

Inom Socialtjänstförvaltningen finns en resultatenhet, Tillståndsenheten. Vid utgången av 2006 hade enheten ett överskott som uppgick till 0,5 mnkr. Enheten har utnyttjat denna ingående fond nästan fullt ut under året, 46 tkr återstår.

De intäkter som tas in täcker f.n. inte de kostnader enheten har för sin verksamhet. Kommunfullmäktige har beslutat om en avgiftshöjning för 2008. Ett webbaserat IT-stöd har tagits fram under 2007. För att finansiera dessa åtgärder har den ingående resultatfonden tagits i anspråk.

Internkontroll

Verksamhetsrevisionen genomfördes första gången år 2006 efter ett beslut i socialtjänstnämnden innebärande att verksamhetsrevision framöver ska ingå som en del i en utvecklad internrevision. Under år 2007 har 15 enheter, organisationer och upphandlad verksamhet varit föremål för verksamhetsrevision och 18 enheter varit föremål internrevision. Ett protokoll har upprättats för var och en av de reviderade enheterna.

Verksamhetsrevisionen noterar att enheterna är välorganiserade i sin planering och rapportering och att samarbetet mellan de olika nivåerna fungerar bra. Uppföljningsrutinerna är tillfredställande och ledning och styrning är målinriktad.

Förslag lämnas om att mått för prestationer, resultat och effekter behöver utvecklas. Vissa enheter behöver förbättra sina statistikuppgifter och rent generellt behöver verksamhetsplan och verksamhetsberättelse få en bättre samstämmighet med varandra. För enskilda organisationer lämnas förslag om att formen för finansiering behöver ses över och aktiviteter knutna till verksamhetsbidraget närmare preciseras och man bör komma överens om vilka uppgifter som ska tillhandahållas i den löpande uppföljningen. Rutinerna för uppföljning behöver ses över.

Enheter som varit föremål för *internrevisionen* får genomgående omdömet utmärkt eller bra. Internrevisionen har granskat inventarier och inköp, bilanvändning, avgifter, personrapporteringar, miljöåtgärder mm. Endast smärre avvikelser från det föreskrivna har noterats och dessa har i samtliga fall rättats till innan årets utgång.

Övriga redovisningar

Organisations- och föreningsstöd

Socialtjänstnämnden ger stöd till organisationer och föreningar som är ett komplement och/eller ett alternativ till stadens egna verksamheter inom den sociala sektorn. Förvaltningens samarbete med de olika organisationerna innebär bl.a. att:

- utreda och bedöma ansökningar om ekonomiskt stöd
- ge råd och stöd till organisationerna
- följa upp verksamhet och ekonomi
- i samverkan mellan förvaltningens egna verksamheter, stadsdelsnämnderna och organisationerna utveckla frivilligsektorns engagemang i socialtjänsten.

Under året har organisationerna erbjudits seminarium om myndighetskunskap, hyresfrågor och arbetsgivarkunskap. En temadag genomfördes under våren med organisationer som vänder sig till utsatta barn och ungdomar. Samtliga organisationer inom området deltog och dagen var relativt välbesökt. Inbjudna till temadagen var politiker vid stadsdelsnämnderna och socialtjänstnämnden samt medarbetare från stadsdelsförvaltningarna.

Organisations- och föreningsutskottet (OFU) gav under 2007 stöd till ett 80-tal föreningar i form av verksamhetsbidrag och ett 15-tal föreningar fick stöd i form av projektbidrag. I verksamhetsbidrag utgick sammanlagt ca 46,5 miljoner och i projektbidrag ca 5,3 miljoner.

Insatser för utsatta barn och unga

Socialtjänstnämndens organisations- och föreningsutskott (OFU) ger stöd till föreningar och organisationer som arbetar med barn och ungdomar i utsatta situationer. Under året har stöd utgått till t.ex. Ersta Vändpunkten för arbete med barn till föräldrar med beroendeproblematik, till Källan för arbete med barn till föräldrar med psykisk ohälsa och till Bryggan för arbetet med barn till frihetsberövade. Vidare erhöll Barnens Rätt i Samhället, BRIS pengar för sitt arbete med framför allt BRIS hjälptelefon och BRIS-mailen.

OFU beviljade under 2007 pengar till verksamheter som vänder sig till unga kvinnor som lever i patriarkala familjeförhållanden och som utsätts för så kallat hedersrelaterat våld och/eller förtryck. Kvinnors rätt, Kvinnors Nätverk samt Elektra på Fryshuset kan nämnas som exempel. Vidare erhåller Tjejzonen pengar för sitt arbete med unga flickor i riskzonen.

Insatser för personer med funktionsnedsättning

Socialtjänstnämndens organisations- och föreningsutskott (OFU) ger ekonomiskt stöd till organisationer som arbetar med människor med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Stödet avser såväl organisationer som ger individstöd som organisationer som har intressepolitisk inriktning i sitt arbete. Som exempel på föreningar som arbetar med stöd till

fysiskt funktionsnedsatta kan nämnas De dövblindas förening och föreningen Lunk i kring som bedriver fritidsverksamhet med ridning för barn med funktionshinder.

Som exempel på föreningar som framför allt vänder sig till psykiskt funktionsnedsatta kan föreningen Mellamålet nämnas som är en verksamhet för unga nyinsjuknade psykospatienter samt RSMH föreningarna som bedriver kamratstödande verksamhet, de är fem till antalet.

Insatser för utsatta vuxna

Missbrukare - OFU ger stöd till organisationer som arbetar med stöd och hjälp till missbrukare, Inom denna kategori arbetar förvaltningen med brukarföreningar, länkarorganisationer och kyrkliga församlingar.

Hemlösa - OFU har under året beviljat bidrag till organisationer som bedriver dagverksamheter för hemlösa. I första hand gäller detta Stadsmissionens verksamheter Stadsmissionsgården och Klaragården, Frälsningsarméns Sociala Center och Ny Gemenskap.

Våldsutsatta kvinnor – OFU ger ett antal föreningar som arbetar med våldsutsatta kvinnor stöd. Dessa föreningar arbetar både med rådgivning, stöd och vissa har möjlighet att erbjuda skyddade boenden. Som exempel kan Alla Kvinnors Hhus samt Systerjouren Somaya nämnas.

Hiv/Aids -prevention

Socialtjänstnämnden har i uppdrag att samordna stadens insatser vad gäller hiv/aids prevention. Detta innebär bland annat att tillhandahålla allmänheten och myndigheterna information om hiv/aids och aktivt verka för att minska spridningen av hiv och Sexual transmitted infections (STI) i staden. Vidare har förvaltningen upprätthållit kontinuerlig kontakt med de frivilligorganisationer som bedriver hiv-preventivt arbete. Dessa insatser finansieras i huvudsak med statliga pengar, ca 13 mnkr under 2007.

Insatser för äldre

Socialtjänstnämnden organisations- och föreningsutskott (OFU) överlämnade under årets första månad 24 verksamheter som bedriver verksamhet för äldre till äldrenämnden. 17 av dessa har verksamhet riktad till äldre av annat etniskt ursprung än det svenska.

Projekt Centrum för gruppstöd

Projektet syftar till att ta fram en organisation för Stockholms stad som medför att gruppstöd ska kunna erbjudas alla barn och ungdomar vars föräldrar har missbruksproblem, psykiska problem eller som har upplevt våld inom familjen.

Stadens 14 stadsdelsförvaltningar har delats upp i fem regioner för att underlätta samarbetet gällande gruppverksamhet över staden. Projektledaren ansvarar för att anordna möten för de fem regionerna.

Projektet har kartlagt pågående gruppstöd, både i stadens regi och inom frivilligsektorn. Vidare har projektet kartlagt alla utbildade gruppleddare över staden och utifrån detta material arbetet fram en plan för de utbildningsinsatser som ska erbjudas under 2008. Detta innebär överenskommelser med flera aktörer inom frivilligsektorn. Under 2007 utbildades 14 medarbetare i metoden Trappan, för barn som har levt med våld.

Projektet har arbetat fram en överenskommelse med verksamheten Källan, Schizofreniförbundet som ska ta fram en manual för arbetet med barn till föräldrar med psykisk ohälsa.

Projektet inledde ett samarbete med Rädda Barnen för ett metodutvecklande arbete för barn som levt med våld i grupp, på Barncentrum.

Projektet inledde samarbete om utvärderings och uppföljningssystem med en forskare på Socialhögskolan i Stockholm.

Ej verkställda beslut och domar

Socialtjänstnämnden har under 2007 till kommunfullmäktige rapporterat antalet gynnande beslut enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Den kvartalsvisa rapporteringen har avsett beslut inom individ- och familjeomsorg respektive stöd och service till personer med funktionsnedsättning, vilket bistånd besluten gällt, om besluten avsett en man eller kvinna samt beslutsdatum. Rapporterna visar att antalet beslut som inte verkställts har minskat sedan kommunernas rapporteringsskyldighet till länsstyrelserna infördes den 1 juli 2006.

Under 2007 har 32 inte verkställda beslut redovisats kvartal 1, 21 kvartal 2 och 21 kvartal 3. Av de totalt 21 beslut som redovisades som inte verkställda kvartal 3 avsåg 19 insatsen kontaktperson/kontaktfamilj. Resultaten bekräftar de svårigheter som kan finnas vid rekrytering av lämplig kontaktperson/kontaktfamilj. Socialtjänstförvaltningen kommer under 2008 att följa stadsdelsförvaltningarnas arbete kring beslut och verkställighet av dessa insatser.

Förvaltningsövergripande frågor och administrativ service

Ekonomiavdelning

Ekonomiavdelningen ansvarar för förvaltningens bokföring, kassa, fakturerings- och utanordningsfunktioner. Avdelningen svarar även för förvaltningens ekonomiadministration, budgetarbete och den ekonomiska uppföljningen samt upprättar förvaltningens bokslut.

Vidare ansvarar avdelningen för förvaltningens internrevision. Inför varje verksamhetsår fastställer nämnden en arbetsplan för internrevisionen som upprättas utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. Granskningsiakttagelserna avrapporteras vid nämndens sammanträde i december. Under 2007 har internrevisionen vidareutvecklat den verksamhetsinriktade revisionen. Detta arbete kommer att fortsätta under verksamhetsåret 2008.

Personalenheten

Personalenheten ansvarar för förvaltningens strategiska personalfrågor samt för rådgivning och stöd inom personalområdet främst till chefer. På det strategiska planet har fokus år 2007 legat på kompetensutvecklingsfrågorna, rekryteringsfrågorna samt jämställdhets- och mångfaldsfrågorna. I det sistnämnda sammanhanget inte minst avseende lönekartläggning. Kartläggningen har visat att inga osakliga löneskillnader föreligger mellan män och kvinnor. När det gäller den konsultativa rollen med stöd till chefer har de arbetsrättsliga frågorna och rekryteringsfrågorna varit i fokus. Därutöver även rehabiliterings- och arbetsmiljöfrågorna som starkt bidragit till att minska sjukfrånvaron från 7,4 % år 2006 till 6,6 % år 2007.

Kansliavdelning

Avdelningen är indelad i tre enheter. *Kansliet* ansvarar för registratur, arkiv och sekretariat åt nämnden, dess utskott och handikappråd. Vidare svarar kansliet för ärendeberedning till nämnden, underlag till remisser och utredningar, samordning av miljöfrågor samt intern och extern information.

Inom kansliet handläggs därutöver ärenden om stöd till utomstående organisationer och samordning av hiv/aids-frågor. Kansliet ansvarar även för rådgivning i juridiska frågor, upphandlings- och avtalsfrågor, beredskaps- och säkerhetsplanering, samordning av folköls- och tobakstillsyn i staden samt den övergripande lokalplaneringen inom förvaltningen. Kansliet ansvarar även för konferenslokalerna och receptionen.

IT-enheten ansvarar för IT-frågor inom förvaltningen och för vaktmästeriet. *Tillståndsenheten* ansvarar för handläggningen av ansökningar om serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen.

Kommunikation

Utgångspunkten för förvaltningens kommunikationsinsatser är stadens kommunikationspolicy som antogs av kommunfullmäktige i september 2006. All kommunikation följer stadens visuella identitet och grafiska profil.

Förvaltningens kommunikation kan delas in enligt följande:

- Extern – till medborgare, media, organisationer, företag
- Marknadsföring – till stadsdelsnämnder och andra kommuner

- Förvaltningsintern – till personal och förtroendevalda i förvaltning och nämnd
- Stadsintern – till personal och förtroendevalda i staden

Den huvudsakliga kanalen för den externa kommunikationen är, i enlighet med stadens policy, webbplatsen www.stockholm.se. Där har förvaltningen dels ansvar för informationen om hur den övergripande socialtjänsten fungerar i Stockholm, dels för information om socialtjänstnämndens direkta ansvarsområde och de egna driftsverksamheterna. Under hösten 2007 påbörjades en omarbetning av webbplatsen inom ramen för stadsledningskontorets projekt ”Se Stockholm – stockholm.se”. Webbplatsen ska få ny layout, ny struktur och nya texter i syfte att bli mer tillgänglig och användarvänlig och förvaltningen har ett stort inflytande i utformningen av den stadsövergripande informationen om stadens socialtjänst.

Utöver webben har förvaltningen under året tagit fram broschyrer och foldrar, såväl förvaltningsövergripande som specifika för enskilda enheter riktade till särskilda målgrupper. Inför storhelger har förvaltningen annonserat i dagspress och på webben om sociala jourverksamheter samt om verksamheter för hemlösa. Förvaltningen medverkade också under året med en helsida i en bilaga som utbildningsförvaltningen tagit fram. Bilagan distribuerades med Dagens Nyheter.

I december anordnade förvaltningen i samarbete med Radio Stockholm ett telefonväkteri om hemlöshet. Till telefonväkteriet ringde allmänheten och ställde frågor om hemlösheten i Stockholm till socialborgarrådet, samordnaren för hemlöshetsfrågor, chefen för Enheten för hemlösa och en representant från Frälsningsarmén.

Flera av förvaltningens verksamheter är föremål för en aktiv mediabevakning. Mot denna bakgrund har förvaltningen en offensiv bevakning och bemötande av de artiklar som publiceras i pressen. Bevakningen ligger centralt i förvaltningen och artiklar, reportage mm kommenteras snabbt i samråd med berörd chef. Den dagspress som systematiskt bevakas är Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, City, Metro, Expressen, PunktSE, Aftonbladet samt de lokala tidningarna i innerstaden. Under 2007 har nämnden eller förvaltningen förekommit i någon av de nämnda tidningarna vid drygt 150 tillfällen. Av dessa har 50 artiklar behandlat nämndens ansvar för alkoholserveringen på stadens restauranger, 40 artiklar har handlat om hemlöshet och drygt 20 artiklar har behandlat barn- och ungdomsfrågor. Övriga artiklar har behandlat ämnen som kvinnofrid, familjerådgivning, ekonomiskt bistånd, jobbtorg och prostitution.

Det interna nyhetsbrevet, SotNreferat, har givits ut i anslutning till socialtjänstnämndens sammanträden med information om nämndens beslut och om övrigt förvaltningsintressant. Nyhetsbrevet går till samtliga anställda och också till andra förvaltningar för kännedom.

I november 2007 lanserades förvaltningens nya intranät som är en del av det stadsövergripande intranätet. Här finns större delen av förvaltningens och nämndens aktuella dokumentation samlad parallellt med den stadsövergripande informationen. Förvaltningen har ett särskilt ansvar på intranätet för den information om riktlinjer, handläggarstöd m.m. som riktar sig till personal inom individ- och familjeomsorgen samt omsorgen om funktionshindrade på stadsdelsförvaltningarna.

Under hösten påbörjades ett arbete med att utveckla förvaltningens kommunikationsstrategi när det gäller marknadsföring av tjänster, att aktivt förmedla en bild av socialtjänstens arbete samt den stadsövergripande informationen till stadens anställda.

Arkiv och dokumenthantering

Förvaltningens arkivfunktion bistår förvaltningens verksamheter med råd, stöd, information och utbildning i frågor rörande dokumenthantering och arkivvård. Under verksamhetsåret 2007 har utbildningar rörande sekretess, registerlagar, allmänna handlingar, offentlighet, utlämnande av allmänna handlingar, dokumentation och dokumenthantering, samt förvaltningskunskap hållits återkommande under året. Inbjudan till dessa utbildningar har gått ut till hela förvaltningen via intranätet och utbildningarna har varje gång varit fullbelagda med väntelista.

Ett 30-tal verksamheter har under året bett om, och fått, besök där man på plats fått råd, praktiskt stöd, information och utbildning anpassad och utformad allt efter verksamhetens art, önskemål och behov, i såväl stora som små frågor. Funktionen har också fortlöpande via mail och telefon frekvent gett råd och stöd till förvaltningens samtliga verksamheter, samt svarat på frågor m.m. från allmänheten.

Under verksamhetsåret har nya riktlinjer för dokumenthantering och dokumentation avseende förvaltningens öppna verksamheter och för familjehem tagits fram i samarbete med stadens juridiska avdelning.

Funktionen företräder också förvaltningen i ett stadsövergripande pilotprojekt som syftar till att ta fram ett nytt processororienterat sätt att redovisa arkiv vilket kommer att innebära stora förändringar när det gäller hur allmänna handlingar ska redovisas. Så stora att man nog måste säga att ett paradigmskifte nu äger rum. Inte sedan 1903 har någon så stor förändring ägt rum när det gäller arkivredovisning. Det nya redovisningssättet ska vara genomfört inom stadens myndigheter senast år 2011. Riksarkivet kommer under hösten att utfärda liknande regler för statens arkiv, så det är en nationell likriktad förändring som nu sker som även har en internationell förankring.

Ett fortlöpande arbete har under året pågått med att förteckna avslutade verksameters arkiv. Arkiven för de nedlagda institutionerna Lida, Mälarblick och Örbyhemmet är nu klara medan förteckning av Skås arkiv fortfarande pågår och väntas bli klart till sommaren 2008.

IT-frågor

För att få en kostnadseffektiv drift med hög driftssäkerhet och ett högt integritetsskydd har förvaltningen byggt en långtgående standardiserad IT-lösning. Alla förvaltningens verksamheter har tillgång till datorer anslutna till det lokala nätet och därmed också till det IT-stöd som behövs för sin tjänsteutövning. Förvaltningens lokala datornät omfattar cirka 1 200 användare och drygt 750 datorer på ett 70-tal geografiska adresser. Förvaltningens IT-enhet har tidsatta åtaganden för bland annat driften av det lokala nätet. Åtagandet omfattar också en driftgaranti på minst 99 % räknat på oplanerade avbrott dygnet runt och en servicenivå på användarsupport där minst 98 % av problemen ska lösas under samtalet.

IT-enheten har under år 2007 noterat 9 545 supportuppdrag som inkommit till jourtelefonen. 99,83 av uppdragen har lösts inom ramen för åtagandet och 17 är olösta eller har lösts utanför det tidsatta åtagandet. Under året har IT-enheten även besvarat 620 supportfrågor som huvudsakligen rör frågor i förvaltningens journalföringssystem och schema-bemanningsystem.

IT-enheten noterar de tider då en eller flera servrar varit ur drift. Beräkningen utgår från drift 24 timmar/dygn och 7 dagar/vecka. Både planerade och oplanerade avbrott har räknats som driftsstopp. Planerade avbrott görs nästan uteslutande på den månatliga service-söndag som IT-ledningsgruppen beslutat om. För år 2007 uppgick den sammanlagda drifttiden till 99,91 % av årets samtliga timmar.

För att kunna klara driftkraven byts utrustningen ut enligt ett rullande schema. Verksamhetskritiska servrar flyttas till mindre verksamhetskritisk drift efter tre år. Även datorer byts ut ungefär vart tredje år. Utrangerade datorer överlämnas till förvaltningens boendeinstitutioner som använder dem till gästdatorer. De frivilligorganisationer som förvaltningen stödjer får, när så är möjligt, också erbjudanden om att överta datorer vartefter de byts ut. Under 2007 har, som planerat, datorerna på Södra station och Hornsgatan bytts ut. Detta arbete omfattade ett utbyte av ca 300 datorer.

Förvaltningen fick under 2007 äldreförvaltningen som hyresgäster på Södra station och IT-enheten fick i uppdrag att förbereda för deras IT-stöd och även därefter sköta driften åt äldreförvaltningen.

Arbetet med att göra om verksamheternas egna system i enlighet med stadens E-strategi och informationstekniska plattform fortgick under 2007. Förutom Tillståndsenhetens ALK-T, där arbetet påbörjats, är nu övriga system som IT-enheten ansvarar för eller ger support klara.

IT-enheten fick under 2006 i uppdrag att ge support och stöd för drift av förvaltningens brukardatorer. Under 2007 implementerades successivt denna lösning genom att ett särskilt datornätverk, brukarnätet BRAIN, installerades. Brukarnätet omfattade i vid årsskiftet 51 verksamheter och drygt 170 datorer. Det är huvudsakligen en kopia på förvaltning-

ens administrativa datornätverk men med lite annat programinnehåll. Brukarna har precis som förvaltningens anställda fått en egen supporttelefon. Denna är öppen på kontorsarbetstid och under tertial 3 då IT-enheten började föra statistik över supportsamtalen kom det in 475 förfrågningar.

IT-enheten har under 2007 slutfört uppdraget med förstärkt inloggning i det lokala nätet. Med undantag för timvikarier, praktikanter och kortare vikariatsanställningar har nu samtliga anställda fått smarta kort som används för identifiering/inloggning i datorn.

Säkerhet

Förvaltningens säkerhetsgrupp svarar för hanteringen av de löpande säkerhetsärendena. Gruppens uppgift är att följa upp i första hand arbetet med säkerhetsgenomgångar och beredskapsplanering.

Under 2007 har socialtjänstnämnden lämnat yttrande till kommunstyrelsen över remiss angående stadens handlingsprogram för skydd mot olyckor. Risk- och väsenlighetsanalyser har genomförts. Nämnden har även under året genomfört risk- och sårbarhetsanalys.

Förvaltningen deltog med omkring 10 personer i den nationella samverkansövningen för extra ordinära händelser i fredstid, SAMÖ 2007, som genomfördes i slutet av april. Kris- hanteringsförmågan har stärkts efter övningen. Den kan dock utvecklas på ett antal områden bland annat bör ansvars och rollfördelningen i förvaltningen tydliggöras, larmorganisationen bör ses över m.m.

Systematiskt brandskyddarbete, SBA, har genomförts under 2007 för förvaltningens boende- och kontorslokaler. Ca 55 personer, chefer, bitr. chefer och brandskyddskontrollanter, har deltagit i utbildning.

Utbildning kring temat att bemöta hot och våld har genomförts under året. Utbildningarnas syfte är att minska förekomsten av hot och våld inom verksamheten. Utvärdering ska göras vid utbildningarnas slut.

Lokaler

Förvaltningen disponerade år 2007 lokaler under 95-talet kontrakt, på ett 70-tal adresser, och med en total yta av ca 75 000 kvm. Den totala årshyran var ca 77,0 mnkr.

Hyreskostnaderna ökade från föregående år vilket bland annat beror på att ramavtalet avseende hyra av lokal mellan Stockholms stad och Micasa Fastigheter i Stockholm AB började gälla fullt ut. Under året har ca tjugofemtalet hyreskontrakt varit aktuella för eventuella villkorsändringar.

Genom en fortsatt kraftsamling kring lokalfrågor har lokalrationaliseringar vid Södra station och rationaliseringar och avvecklingar av boendeenheter inom HVB- verksamheten medfört lägre lokalkostnader för förvaltningen.

Förvaltningen har under året utfört fortsatt tillgänglighetsanpassning enligt tidigare plan i form av motordrivna öppningsbara dörrar i allmänna kommunikationsytor för ca 0,13 mnkr.

Förbättringsarbeten, och därmed förbättrad och ökad tillgänglighet, sker ständigt för att eliminera enkelt avhjälpna hinder.

Förvaltningen har genomfört utbildning till föreningar inom organisations- och föreningsutskottets verksamhetsområde om hyresfrågor.

Bilagor

Bilaga 1 Budget och bokslut per verksamhet

Bilaga 2 Uppgifter begärda av SLK

Bilaga 3 Nyckeltal

Bilaga 4 Bokslut

Bilaga 5 Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnden

Bilaga 6 Organisation för socialtjänstförvaltningen